

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra pedagogiky

Diplomová práce

JEZUITSKÁ KOLEJ V ČESKÉM KRUMLOVĚ

Možnosti edukačního využití regionální památky ve školní výuce i mimo ni

Vedoucí práce: PhDr. Michal Filip, Ph.D.

Autor práce: Bc. Miroslava Štědrá
Studijní obor: Navazující pedagogika volného času
Forma studia: Kombinovaná
Ročník: II.

2014

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji diplomovou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své diplomové práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

30. 3. 2014

podpis

Poděkování

Děkuji vedoucímu diplomové práce PhDr. Michalu Filipovi, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

ÚVOD.....	7
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 Evropské inspirace	11
2 Vzdělávací potenciál v oboru památkové péče.....	12
3 Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví a k jeho ochraně	13
3.1 Definice kultury	14
3.2 Definice kulturně historického dědictví	15
3.3 Kulturně historické dědictví a dynamika současné společnosti	15
3.4 Přístupy moderní pedagogiky	16
3.4.1 Vzdělávací programy, vzdělávací oblasti, klíčové kompetence	16
3.4.2 Projektová výchova, projektová metoda, projektové vyučování	18
3.5 Edukační aktivity ve volném čase	19
4 Spolupráce škol a dalších kulturních a vzdělávacích institucí.....	21
4.1 Muzea	21
4.2 Galerie	23
4.3 Národní památkové ústavy	24
5 Regionální výuka	25
6 Nové nápady, inspirace, plány, zkušenosti	26
6.1 Objekt bývalé jezuitské koleje.....	27
6.2 Řád Tovaryšstva Ježíšova v Českém Krumlově	29
6.3 Poznávání kulturních památek	30
6.4 Výchovný potenciál památkového objektu	31
7 Metodika přípravy projektu	32
7.1 Východiska přípravy projektu	33
7.2 Formulace cílů	35
7.3 Harmonogram projektu	36
7.4 Materiálně technické zabezpečení projektu.....	37
7.5 Časové a prostorové rozvržení projektu	38

7.6	Personální možnosti.....	39
7.7	Organizační a bezpečnostní podmínky.....	40
8	Metodika činnosti	41
8.1	Rámcový plán činnosti	41
8.1.1	Přípravná fáze tvůrčího projektu.....	41
8.1.2	Realizace projektu.....	44
8.1.3	Sběr dat, analýza, zpracování výsledků činností	52
8.1.4	Interpretace výsledků, hodnocení, techniky zpětné vazby	52
8.1.5	Výstupy projektu.....	54
8.2	Závěrečná diskuse	54
8.3	Metody činnosti	55
8.3.1	Metody aktivizující	55
8.3.2	Komplexní výukové metody.....	55
8.3.3	Animace kulturně historického dědictví	56
II.	NÁVRH ŘEŠENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI PROJEKTU	59
9	Výběr čtvrtého dílčího projektu.....	59
9.1	Popis čtvrtého dílčího projektu.....	63
9.2	Výstup čtvrtého dílčího projektu	65
9.2.1	Účastníci	66
9.2.2	Literatura a prameny	66
9.2.3	Postup přípravy divadelního představení.....	66
9.2.4	Výchovné a vzdělávací cíle	67
9.2.5	Volba námětu	68
9.2.6	Metoda činnosti.....	69
9.2.7	Plán činnosti.....	69
9.2.8	Pomůcky	70
9.3	Průběh činnosti	70
9.3.1	Zahájení	70
9.3.2	Motivace	71
9.3.3	Vlastní činnost	71
9.3.4	Hodnocení	72
9.3.5	Závěr aktivity	72
	ZÁVĚR	74
	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	78

SEZNAM PŘÍLOH.....	84
ABSTRAKT	93
Klíčová slova: Kulturně historické dědictví, výchova ke kulturně historickému dědictví, region, regionální historie, památka, památkový objekt, památková péče, muzejní edukace, muzejní pedagogika, kurikulum, didaktický program, rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, klíčové kompetence	93
ABSTRACT.....	94
Key words: Cultural and historical heritage , education of the cultural historical heritage, region, regional history, monument, conservation , museum education, museum pedagogy, curriculum, didactic program, the general educational program, school educational program, key competencies	94

ÚVOD

Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví vede mladou generaci k pozitivnímu přístupu ke kulturně historickému dědictví a k jeho ochraně. Tuto výchovu vnímám především jako rozšíření poznání o naší minulosti a jako výchovu „k hodnotám“ ve prospěch dobrovolné péče o kulturní dědictví. Rovněž přispívá k všestrannému kulturnímu rozvoji, k odpovědnosti, k rozvoji estetického vnímání. Kultivuje historické vědomí jedince, pomáhá pochopit vývoj společnosti, podstatu historických jevů. Uchovává kontinuitu historické paměti, především ve smyslu předávání historické zkušenosti.¹ V rámci dnešního strategického přístupu ke vzdělání rozvíjí klíčové kompetence, které jsou stanovené v Rámcovém vzdělávacím programu pro základní vzdělávání. Jedná se o „kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní.“²

Hodnotová orientace člověka odráží jeho vztah ke společnosti i k sobě samému. Umožňuje mu orientaci v životě a svobodu vlastní volby. Zajímám se o integraci regionální historie a poznatků o kulturně historickém dědictví včetně jeho ochrany do edukačního procesu, do školních vzdělávacích programů základních škol a víceletých gymnázií. Můj zájem je soustředěn na uchování hodnot kulturně historického dědictví, na výchovu k těmto hodnotám, na začleňování péče o kulturní dědictví do obsahu školní i mimoškolní výuky.

Výzkumný problém budu řešit jako tvůrčí projekt. V projektu se zaměřím na výchovu ke kulturně historickému dědictví a na jeho ochranu, budu hledat odpověď na otázku, jaké jsou možnosti edukačního využití regionální památky ve školní výuce i mimo ni. Projekt bude připraven v rámci spolupráce základních škol a víceletého Gymnázia v Českém Krumlově s památkáři. Nastíním velký vzdělávací potenciál, který obor památková péče může školám nabídnout na příkladu edukačního využití jednoho

¹ Srov. JANÍK, T., PEŠKOVÁ, K. et al. *Školní vzdělávání: podmínky, kurikulum, aktéři, procesy, výsledky*, s. 94–95.

² Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha, MŠMT, ve znění platném k 1. 9. 2013, s. 11.

památkového objektu v rámci města Český Krumlov. Své zkušenosti a vědomosti propojím se zkušenostmi a vědomostmi pedagogů vyučujících dějepis. Projekt bude realizován pro žáky druhého stupně základních škol a pro studenty Gymnázia v Českém Krumlově. Výchovné působení v daném směru v sobě zahrnuje i prvky estetické, dramatické a literární výchovy. Velmi významným prvkem, o kterém by se žáci a studenti měli dozvědět co nejvíce v rámci školy i mimo ni, je bezesporu poznávání nejbližšího okolí, ve kterém žijí, vytváření vztahu k historii daného místa, obce, regionu. Toto „ukotvení“ v dnešním poněkud chaotickém světě považuji za velmi důležité.

Primárním cílem mé diplomové práce je připravit návrh tvůrčího projektu a nabídnout učitelům, žákům a studentům základních škol a Gymnázia v Českém Krumlově možnosti edukačního využití jedné regionální památky. Vybraným objektem je budova bývalé jezuitské koleje v Českém Krumlově, dnes hotelu Růže.

Mezi dílčí cíle projektu náleží:

- efektivní využití vzdělávacího potenciálu autentického prostředí památky a uchování hodnot kulturního dědictví, zprostředkování těchto hodnot památkového fondu školní mládeži,
- podpora zapojení regionální historie a poznatků o kulturním dědictví včetně jeho ochrany do edukačního procesu,
- rozvoj podpůrných systémů vzdělávání a výchovy ke kulturně historickému dědictví do školního kurikula podle věku dětí a mladých lidí základních a středních škol,
- podpora výchovy ke kulturně historickému dědictví v rámci neformálního a informálního vzdělávání,
- rozvoj vzdělanosti, národní a kulturní identity, odpovědnosti, občanské angažovanosti, estetického citění, komunikačních schopností, hodnotové orientace dětí a mladých lidí ve prospěch dobrovolné péče o kulturní dědictví,
- partnerská spolupráce Národních památkových ústavů a škol.

Budu vycházet z odborné literatury z oblastí pedagogiky a památkové péče, dále z regionální historie, z kurikulárních dokumentů, z výzkumů, jejichž výsledky jsou

zveřejněny na internetových stránkách. Projekt bude zaměřen především na zpestření učiva, které je probíráno ve školní výuce a na jeho případné doplnění. Přispěje nejen k prezentaci památkových hodnot, ale také k rozvoji vzdělanosti mladých lidí, kreativity a hodnotové orientace žáků a studentů ve prospěch dobrovolné péče o kulturní dědictví.³

Východiska mého projektu v oblasti pedagogiky představují například odborné publikace Kalhouse (2002), Janíka (2009), Průchy (2009), Maňáka (2003), Beneše (2007), Skalkové (2007). Na poli muzejní pedagogiky mě zaujala monografie Vladimíra Jůvy ml. *Dětské muzeum: edukační fenomén pro 21. století*. Inspirativní je rovněž například kniha s názvem *Galerijní animace a zprostředkování umění* od autora Radka Horáčka. Řadu příspěvků a praktických rad nalézám v zajímavé publikaci *Brána muzea otevřená*, která vznikla na základě stejnojmenného projektu za podpory nadace Open Society Fund. Na internetových stránkách Institutu výzkumu školního vzdělávání Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity je zveřejněn plný text několika sborníků, které mohou přinést rovněž nové poznatky pro mnou připravovaný projekt. Oblast volného času je zastoupena publikací Pávkové (2008). Zaujal mě také Sborník příspěvků I. mezinárodní konference o výchově ve volném čase (Kaplánek, 2006).

Samozřejmým předpokladem pro můj projekt je znalost základních školních dokumentů, Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání a Rámcového vzdělávacího programu pro gymnázia, dále školních vzdělávacích programů škol zapojených do projektu. Neméně důležité je seznámení se s charakteristikou vzdělávací oblasti *Člověk a společnost*. Školním kurikulem se zabývá například Průcha (2009), Maňák (2006). Znalost obsahu výuky považuji za podstatnou, neboť projekt vztahující se k budově bývalé jezuitské koleje v Českém Krumlově bude navazovat na osvojené znalosti a vědomosti žáků.

Základní monografií z okruhu památkové péče je Heroutův *Slovník návštěvníků památek*. Dále budu čerpat například z příspěvků ve *Zprávách památkové péče*, které se vztahují k novým formám vzdělávání dětí a mládeže v oboru památkové péče. Oblast historie Tovaryšstva Ježíšova a jezuitských kolejí jsem již zmapovala ve své bakalářské práci obhájené na Katedře církevních dějin Teologické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích v roce 2012. Významné autory, kteří se zabývají tímto

³ Srov. NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVIŠTĚ V TELČI. *Památky jinak: Edukační projekty NPÚ - ÚOP v Telči* [online]. Telč, 2014, 20. 1. 2014 [cit. 2014-01-22]. Dostupné na WWW: <<http://www.npu-telc.eu/pamatky-jinak/>>.

tématem, představují například Čornejová, Bobková-Valentová, Weis, Kubíková, Miroslav Novotný.

Diplomová práce představí teoretická východiska a návrh řešení praktické části projektu. Tvůrčí projekt bude trvat po dobu dvanácti měsíců a bude členěn do pěti etap podle vytvořeného harmonogramu. Za jednu z velmi důležitých fází tvůrčího projektu pokládám jeho přípravu. Výchovný a vzdělávací aspekt úspěšného a dobře připraveného projektu pro mladou generaci očekávám v případě, že jej mladí lidé přijmou za svůj, že se pro něj nadchnou. Zde upozorňuji na důležitost správné motivace a aktivního zapojení žáků i studentů do přípravné fáze tvůrčího projektu, například vytvořením přípravného týmu. Výběr tématu, který zaujme, metodická příprava, stanovení reálných a dětmi zvládnutelných cílů, organizační podmínky, bezpečnost, časové a prostorové rozvržení, materiálně technické zabezpečení, finanční zabezpečení, vlastní realizace projektu, reflexe, analýza, celkové zhodnocení, závěrečný kvalitní výstup celého projektu, to vše je třeba rozmyslet, důkladně se zabývat přípravou těchto činností, neboť každý nedostatek se může projevit právě nezájmem ze strany dětí a mladých lidí.

Po přípravné fázi bude následovat vlastní realizace projektu, dále ve třetí etapě sběr dat, analýza, zpracování výsledků činnosti (s pomocí výpočetní techniky). Čtvrtou etapou bude interpretace těchto výsledků, vyhodnocení, techniky zpětné vazby. Dostatečný čas dle časového harmonogramu je třeba věnovat výstupům tvůrčího projektu v páté etapě. Plánována bude výstava, veřejné vystoupení, článek v novinách nebo v časopise, v případě badatelských činností může být výstupem i sborník. Jednou z možností výstupu je vytvoření pracovních listů pro rodiče s menšími dětmi při návštěvě výstavy. Po celou dobu trvání projektu je samozřejmě počítáno s aktivitami ve výuce, ale především mimo výuku, ve volném čase.

I TEORETICKÁ ČÁST

1 Evropské inspirace

Potřeba vytváření vztahu veřejnosti ke kulturně historickému dědictví, především k lokálním památkám, je v popředí zájmu celé Evropy. Mnoho cenných informací o některých již uskutečněných projektech v rámci Evropy, které se vztahují ke kulturnímu dědictví a prezentují památkové hodnoty, je možno získat ve sborníku *Heritage Education for Europe*. Mohu jmenovat například příspěvek s názvem *Europe from one street to the other*, který představuje čtenářům projekt, jehož ústředním tématem je ulice.⁴ Prostřednictvím projektu se mládež seznamovala s vlastní historií, ale i s vlivy, které formovaly kulturní dědictví v Evropě. Byl vytvořen proto, aby si mladí lidé uvědomili důležitost svého kulturního dědictví a životního prostředí, ve kterém žijí, aby si uvědomili, že jejich „vlastní ulice“ má evropský rozměr a znovu objevili své vazby s jinými evropskými kulturami. Lida Branchesi, italská autorka příspěvku, zdůrazňuje potřebu přispívat k rozvoji evropské identity.

V Anglii a v Holandsku mají instituce státní památkové péče přímo ve své struktuře vyčleněny pracovníky pro styk se školami. Edukační aktivity jsou podporovány Ministerstvy kultury a školství. Výchovné akce na památkách jsou napojeny na školní osnovy. V Německu se vzdělávání ve vztahu k památkám věnuje celonárodní nevládní instituce. Dlouhou tradici mají také pestré didaktické aktivity ve Francii. Tyto aktivity seznamují děti s památkovými hodnotami a zároveň podporují jejich tvůrčí činnost. Vzdělávací a výchovné nabídky jsou nejvíce propracované na zámcích Versailles, Clos Lucé a Fontainebleau. Ve Versailles funguje samostatné oddělení, které v roce 2010 mělo celkem osm zaměstnanců pro dětské aktivity a dva zaměstnance pro činnosti s hendikepovanými občany.⁵

V posledních desetiletích se rozvíjí i spolupráce mezi jednotlivými evropskými zeměmi. Vzhledem k nedalekým hranicím s Rakouskem mohu jako příklad uvést

⁴ Srov. BRANCHESI, L. *Heritage Education for Europe: Outcome and perspective*, s. 114.

⁵ Srov. CICHROVÁ, K. Nové trendy ve zprostředkování kulturních památek ve Francii. *Zprávy památkové péče*. 2010, roč. 70, č. 1, s. 66.

projekt Škola Cross Border (Regionální umění a historie v příhraniční perspektivě), který má za cíl přiblížit žákům a žákyním ve věku od deseti do čtrnácti let příhraniční prostor, jeho kulturu, historické propojení regionů jižní Čechy a Horní Rakousko. K dispozici mají děti i učitelé pracovní listy a „přeshraniční“ hru. Jako mimoškolní aktivity vznikly další nabídky zprostředkování kultury pro děti ve věku od šesti do deseti let a od deseti do čtrnácti let ve spolupráci s OÖ Landesmuseen a Museem Fotoatelier Seidel v Českém Krumlově.

2 Vzdělávací potenciál v oboru památkové péče

Jak je uvedeno na webových stránkách Ministerstva kultury České republiky, „*Památkový fond, jehož hodnoty historické, umělecké, esteticko-emocionální, užitkové a četné další jsou z povahy věci nenahraditelné, tvoří zjevně jednu z nejvýznamnějších složek národního kulturního bohatství, národního kulturního pokladu*

České republiky.“⁶ Bohatství českých kulturních památek nabízí nepřehledné možnosti jejich využití ve výchově a vzdělávání. Představují jedinečnou národní minulost, tradice této země, je v nich uschována naše kulturní identita. Jsme povinni toto materiální i duchovní bohatství postoupit našim potomkům. Snažíme se ukotvit v mladých lidech vědomí spoluzodpovědnosti za uchování hodnot kulturně historického dědictví pro budoucnost. Předpokladem pro formování kladného a aktivního postoje k ochraně a péči o památky je jejich „poznání“.

V oboru památkové péče se vzdělávání po dlouhá léta uskutečňovalo především formou tradičních návštěv hradů a zámků, tradičních prohlídek s průvodci, kteří většinou pouze odříkávali předem naučené texty. Dnes naštěstí přistupují památkáři k mladým lidem kreativnějším způsobem. Různými formami se aktivně zapojují do programů, které jsou určené školám a dětským návštěvníkům památek, například v rámci Dnů evropského dědictví nebo Mezinárodního dne památek a historických sídel. Školy se účastní různých interaktivních prohlídek. V Českých Budějovicích mezi patrně nejoblíbenější patří *Putování od bludného kamene, Renesance pod Černou věží* nebo *Samson je také baroko*. Při realizaci aktivit spolupracují s územním pracovištěm Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích studenti Pedagogické fakulty Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. V ediční řadě *Didactica* jsou vydávány

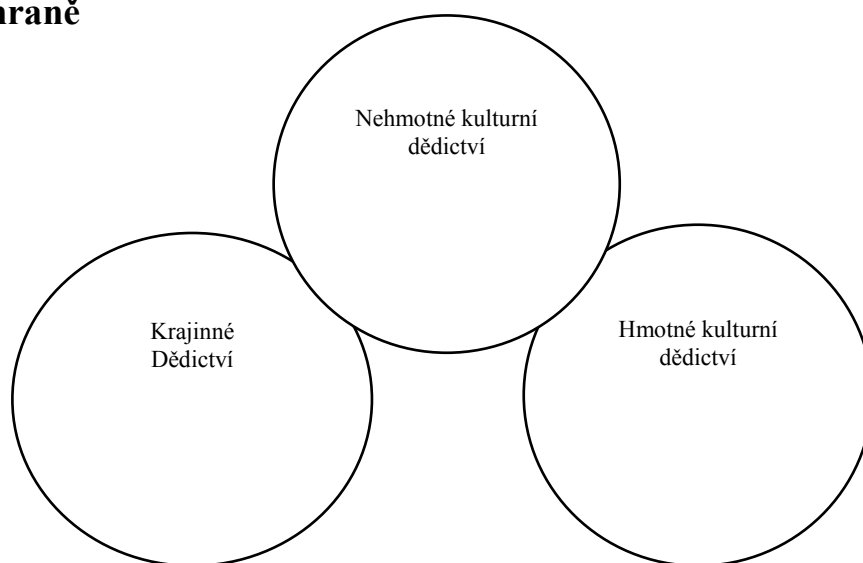
⁶ *Ministerstvo kultury* [online]. Praha, 2007 [cit. 2014-01-27].

Dostupné na WWW: <<http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/>>.

brožury, interaktivní pracovní listy pro děti a mládež. Jedná se o soubory textových a obrazových informací, které jsou přizpůsobeny výtvarně i obsahově jejich uživatelům.

Děti poznávají historii míst, kde žijí. Seznamují se prostřednictvím různých programů s hodnotou kulturních památek ve svém okolí i s péčí o tyto památky.⁷ Památkáři se snaží vytvářet programy, které jsou zaměřeny na edukaci nemovitého a movitého kulturního dědictví, na prezentaci památkových hodnot. Participace dětí a mladých lidí na péči o tyto hodnoty by měla být odměnou za vynaložené úsilí. Národní památkové ústavy se snaží v rámci strategického plánování edukačních činností vytvořit jednotnou koncepci v organizování vzdělávacích programů, které pořádají. Na jejich webových stránkách je zřízen celorepublikový informační systém o didaktických programech. V každém regionu postupně vzniká pozice koordinátora edukačních aktivit. Koordinátorem by měl být specialista s pedagogickým vzděláním, který bude programy vytvářet a realizovat.⁸ Tuto pozici vnímám jako ideální pro pedagoga volného času.

3 Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví a k jeho ochraně

Obr. 1 Kulturně historické dědictví – tematické okruhy (Foltýn 2008: 11)

⁷ Srov. CICHROVÁ, K. Edukativní programy jako nástroj zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu školní mládeži. *Zprávy památkové péče*. 2010, roč. 70, č. 2, s. 115–116.

⁸ Srov. GALAJDOVÁ, K. *Možnosti mimoškolního vzdělávání*, s. 65.

Definovat kulturně historické dědictví jistě není jednoduché, neboť se jedná o velmi rozsáhlou oblast, která zasahuje do mnoha vědních disciplín i do každodenního života nás všech. S kulturním dědictvím se setkáváme neustále, aniž bychom si tuto skutečnost vždy uvědomovali. Jeho objevování a hledání vztahů mezi naší minulostí a přítomností pomáhá vytvářet budoucnost. Samotná existence památky, která je svědectvím minulosti, bez ohledu na způsob využití, zabraňuje nezvratným diskontinuitám společenského a kulturního života, které mohou mít v důsledku nedožité následky.⁹ Kulturně historické dědictví je součástí naší identity, Jeho bližší poznání může mít vliv na vztah k němu a na postupně vytvářený pocit odpovědnosti za tyto významné hodnoty kultury.

3.1 Definice kultury

*„Kultura je komplexní celek, zahrnující náboženské a etické hodnoty a systémy, právní předpisy, poznání, umění a všechny zvyky a schopnosti, kterými jedinec disponuje jako příslušník společnosti a které si osvojil učení.“*¹⁰ Etymologický původ pojmu kultura (z latinských slov *colo, colere*), je spojen s antickým starověkem, s obděláváním zemědělské půdy. Dnes je význam tohoto pojmu velmi široký, existují různé přístupy k jeho vymezení a z nich vyplývají i různé definice. Podle Petráně v antropologickém systémovém pojetí *„je kultura definovatelná jako schopnost lidí počínat si kulturně, tvořivě měnit prostředí a chovat se v něm.“*¹¹ Černá v *Dějínách výtvarného umění* spojuje kulturu se všemi duchovními i hmotnými hodnotami, kterými člověk v průběhu dějin obohatil přírodu.¹² Malina a kolektiv autorů v *Antropologickém slovníku* charakterizují kulturu například jako *„negenetický program činností jednotlivců a sociálních skupin, který je fixován sociokulturní samoregulací a kulturními stereotypy, přetvářen společenskou činností a předáván prostřednictvím kulturního dědictví.“*¹³ K zachování kulturní kontinuity přispívá endokulturace, tj. předávání prvků kultury

⁹ Srov. BEDŘICH, M. Živý kostel, živá památka, živé umění. *IForum časopis Univerzity Karlovy*. 2011, roč. 3, sešit 21. Dostupné na WWW: <<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11552.html>>.

¹⁰ KAPLÁNEK, M. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*, s. 58.

¹¹ PETRÁŇ, J. a kol. *Dějiny hmotné kultury II.*, s. 10.

¹² Srov. ČERNÁ, M. *Dějiny výtvarného umění*, s. 7.

¹³ MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník: aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*, s. 1072.

starší generací generaci mladší. Kultura je tedy výsledkem tvořivé činnosti v rámci lidské interakce.¹⁴

3.2 Definice kulturně historického dědictví

Dušan Foltýn vymezuje kulturně historické dědictví pro potřeby výchovně vzdělávací praxe jako „*prvky krajiny, hmotné a duchovní kultury, které jsou odkazem minulosti a je ve veřejném zájmu zachovat je pro budoucnost.*“¹⁵ Toto dědictví, jak uvádí Jagošová, Jůva a další autoři v knize *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*, ovlivňuje život ve společnosti, má velký vzdělávací potenciál, jeho prostřednictvím se přenášejí materiální i duchovní hodnoty, které lidstvo vytvořilo za celou dobu své existence, je zdrojem vzdělanosti a kultivovanosti občanů.¹⁶ Je důležité mít úctu k tradicím, k dědictví předchozích generací, neboť svědectví minulosti ovlivňuje naši přítomnost a je inspirací pro budoucnost. Tuto úctu mohou děti a mladí lidé získat cestou výchovy a vzdělávání v rodině, ve škole, při aktivitách ve volném čase. Spousta zdůrazňuje, že povinností nás, dospělých, je děti na této cestě doprovázet a pomáhat jim, vytvářet a organizovat pro ně příležitosti k samostatné, aktivní a tvořivé činnosti, tyto činnosti usměrňovat a organizovat se zřetelem k obsahovým hodnotám a jejich prospěšnosti pro společnost.¹⁷

3.3 Kulturně historické dědictví a dynamika současné společnosti

Nikdo z nás nepochybuje o tom, že je třeba, aby mladí lidé porozuměli významu kulturně historického dědictví pro svůj život, aby se zasazovali o jeho záchranu, uvědomili si jeho jedinečnost i vazby, jež mohou přispívat k rozvoji moderní evropské identity. Otázkou však stále zůstává, jak efektivně vzdělávat a vychovávat, jak koncipovat výchovu, aby současná mladá generace dokázala tyto významné hodnoty chránit a smysluplně je využívat pro sebe, ale i pro celou společnost. Již v dobách dávno minulých si slavní myslitelé uvědomovali důležitost výchovy a vzdělávání. Jejich názory na vzdělání odpovídali jejich životním zkušenostem, kulturním tradicím, obdobím, ve kterých žili. Jan Amos Komenský, jehož dílo ovlivnilo evropské myšlení,

¹⁴ Srov. MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník: aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*, s. 1072.

¹⁵ FOLTÝN, D. *Prameny paměti. Sedm kapitol o kulturně historickém dědictví pro potřeby výchovně vzdělávací praxe*, s. 10.

¹⁶ Srov. JAGOŠOVÁ, L., JŮVA, V. et al. *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*, s. 51.

¹⁷ Srov. SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*, s. 135–6.

vyzdvihl úlohu vzdělání a stanovil zásady vyučování, z nichž mnohé jsou dodnes platné. „*Nic tedy není třeba vnášet v člověka zvnějška, nýbrž pouze rozvíjet a vybavovat to, co má v sobě zavinutého. A to je touha po poznání, touha po práci, pravdě, štěstí, družnosti, mravní soulad, moudrost, zbožnost a harmoničnost. A to jak vzhledem k tělu, tak i k duši.*“¹⁸ Jen člověk sám může svou činností přetvářet svět, svobodně se rozhodnout pro dobro nebo pro zlo, může spoluvytvářet ve společnosti řád a harmonii.

Dnes žijeme ve velmi dynamické a rychle se měnící době. Všude kolem nás zaznívají často slova globalizace, informační technologie. Tato dynamika je doprovázena značnou nejistotou a množstvím nepředvídatelných a často velmi složitých situací. Jaké vzdělání je důležité v dnešním světě? Jaký má být jeho obsah? Jak vychovávat mladou „nastupující“ generaci v současné pluralitní společnosti? I když se samozřejmě nebráním technickému pokroku ani novým informacím, uvědomuji si, jak je důležité klást důraz na znalost našich kulturních tradic, na vzdělání jako podpoře při hledání a nalezení vlastní identity. Snaha o hledání nových cest ve výchově a vzdělávání mladých lidí, kteří by měli být připraveni zvládat náročnost současného světa, je logickým důsledkem vývoje v této oblasti. Do popředí se dostává kulturní, emocionální a estetický rozvoj člověka, tvořivost, participace, vytváření celoživotní odpovědnosti.¹⁹ Upřednostňována je přímá zkušenost, aktivní zapojení, aktivní spolupráce, tvořivé učení.

3.4 Přístupy moderní pedagogiky

3.4.1 Vzdělávací programy, vzdělávací oblasti, klíčové kompetence

To, co je obsahem vzdělávání na základních a středních školách, je stanoveno v kurikulárních dokumentech. Zahrnují obsahy, cíle, klíčové kompetence, učební plán, témata učiva v jednotlivých předmětech, cílové standardy. Rámcové vzdělávací programy tvoří obecný rámec pro jednotlivé obory vzdělávání, na jehož základě si školy vytvářejí své vlastní vzdělávací programy s přihlédnutím k místním potřebám.²⁰ Základní školy v Českém Krumlově, které budou do projektu zapojeny, mají informace k těmto dokumentům zveřejněny na svých internetových stránkách. Kurikulum je rozděleno do devíti vzdělávacích oblastí a na ně navazujících vzdělávacích oborů.

¹⁸ UHER, B. Pojetí člověka v Komenského pedagogických dílech. *Studia Comeniana et Historica*. 1985, roč. XV, č. 29, s. 137–140.

¹⁹ Srov. SKÁLKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 117.

²⁰ Srov. PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*, s. 250–251.

U každé z oblastí je stanovena její charakteristika a cílové zaměření. Vzdělávací obory určují obsah vzdělávání. Vzdělávání má vést k rozvoji klíčových kompetencí. „*Klíčové kompetence představují obecné dovednosti, které jsou důležité v řadě studijních, pracovních i osobních životních situacích.*“²¹ Navíc jsou na druhém stupni základních škol zařazena průřezová témata, která propojují jednotlivé vzdělávací oblasti.²² Klíčové kompetence jsou podstatné i pro středoškoláky. Informace ke vzdělávání na českokrumlovském gymnáziu je rovněž možno získat na stránkách této školy.

Nový systém vzdělávání logicky vyžaduje i novou organizaci vyučování, nové výukové metody, což samozřejmě znamená zvýšení nároků na práci pedagoga. Očekává se od něj zbavení se stereotypů, chápání předmětu, který vyučuje, v širších souvislostech. Nutným předpokladem učitelovi práce je, aby nově vnímal celistvost a provázanost výuky, uvědomil si vzájemné vazby mezi poznatky z různých oborů, znalosti a dovednosti, které je třeba žákům vštěpovat z hlediska klíčových kompetencí. Pedagog by měl udržet odbornou úroveň vyučování, což předpokládá jeho aktivní přístup k vlastnímu vzdělávání a také ke spolupráci s ostatními vyučujícími jednotlivých předmětů. Svým přístupem k žákům a studentům má možnost podstatně ovlivnit výuku. Pozitivní vliv nastává, když dokáže rozvíjet schopnosti svých svěřenců, ale i své osobní schopnosti. Návrat do historie může působením vyučujícího pro mladou generaci znamenat pouze „učení se nudným letopočtům“, nebo naopak „cestu za velkým dobrodružstvím“, kterého lze dosáhnout například použitím nových pestrých metod výuky.

Pro získání základního přehledu o cílech a o probíraném obsahu učiva je podstatné seznámení se s charakteristikou vzdělávací oblasti *Člověk a společnost*, která zahrnuje obory Dějepis a Výchovu k občanství.²³ Velký potenciál kulturně historického dědictví umožňuje také přesah do dalších oborů a oblastí. Z oborů mohu jmenovat Zeměpis, Literaturu, ale také Výtvarnou či Hudební výchovu, které zahrnuje vzdělávací oblast *Umění a kultura*. Svůj zájem zaměřím i na obor Dramatické výchovy, poznatky z něj

²¹ HESOVÁ, A. et al. *Klíčové kompetence ve výuce na základní škole a na gymnáziu: Metodická příručka*, s. 5.

²² V letech 2006–2008 Katedra dějin a didaktiky dějepisu Pedagogické fakulty UK v Praze metodicky připravila nepovinné průřezové téma Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví. Průřezové téma vzniklo v rámci projektu ESF CZ. 04.1.03/3.1.15.2/0073 Metodika pro implementaci výchovy ke vztahu ke kulturně historickému dědictví do školních vzdělávacích programů základních škol a víceletých gymnázií. Srov. GALAJDOVÁ, K. *Možnosti mimoškolního vzdělávání*, s. 46.

²³ Srov. JANÍK, T., PEŠKOVÁ, K. et al. *Školní vzdělávání: podmínky, kurikulum, aktéři, procesy, výsledky*, s. 94–95.

jsou rovněž využitelné v projektu. Bylo by patrně velmi obtížné nalézt aspekty lidského života, které tyto dvě oblasti nepojímají.

3.4.2 Projektová výchova, projektová metoda, projektové vyučování

Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví má působit pozitivně na hodnotový žebříček mladé generace, má v mladých lidech probudit lásku k regionu, k místu, ve kterém žijí tak, aby se naučili vnímat jeho tradice a potřeby. V odborné literatuře někteří autoři rozlišují pojmy projektová výchova, projektové vyučování či projektová metoda. Například Galajdová uvádí, že pro dosažení těchto cílů je příhodná projektová výchova.²⁴ Skalková chápe projektové vyučování jako organizační formu vyučování. Žáci a studenti svou aktivní činností řeší komplexní teoretické nebo praktické problémy a získávají tak určité zkušenosti a dovednosti.²⁵

V moderní pedagogice se stále více klade důraz na pestrost výuky, na aktivizující výukové metody, které doplňují metody tradiční. Žáci nedostávají hotové poznatky, ale sami se učí aktivně řešit problémy, rozvíjet schopnost kritického myšlení, hledat odpovědi na různé otázky, které je zajímají, přebírat odpovědnost. Jedním ze zakladatelů projektové metody byl W. H. Killpatrick, který dělil realizaci každého projektu na čtyři základní kroky. Nejprve je důležité zpracovat projektový záměr, poté vytvořit plán, následuje vlastní realizace projektu a posledním krokem je jeho vyhodnocení. Žák dostane jasně zadaný úkol, který je blízký „skutečné životní praxi“. S pomocí správné motivace jej přijme za svůj a stane se pro něj důležitým.²⁶

Podle Kalhous je projektové vyučování komplexní výukovou metodou, projekt je tvůrčí proces, úzce propojený s praxí. Práce na projektu by měla být pro žáky zajímavá, měla by vycházet z jejich potřeb, aby se s ní identifikovali a aby je projektové činnosti bavili.²⁷ Tyto činnosti mohou přispívat také k osobnímu růstu pedagoga, k získání nových poznatků, zkušeností a dovedností při práci s dětmi a s mladými lidmi. Východiskem pro tuto metodu se stala pedagogická koncepce amerického pragmatického pedagoga Johna Deweyho. V ní mohu nalézat vlastní ideová východiska a inspiraci. V díle *Democracy and Education* (Demokracie a výchova) je zřetelná autorova myšlenka o vybudování školy, která nebude odtržena od života, ale bude s ním

²⁴ Srov. GALAJDOVÁ, K. *Možnosti mimoškolního vzdělávání*, s. 47.

²⁵ Srov. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika*, s. 217.

²⁶ Srov. KRATOCHVÍLOVÁ, J.: *Teorie a praxe projektové výuky*, s. 25–28.

²⁷ Srov. KALHOUS, Z., OBST. O. a kol. *Školní didaktika*, s. 299–300.

naopak velmi těsně spjata.²⁸ I dnes se projevuje snaha škol o otevřenost vůči rodičům, o jejich zapojení do života v místě, kde sídlí, do života celé společnosti.

Zaujaly mě rovněž i některé prvky alternativní pedagogiky, které kladou důraz na vlastní aktivitu a odpovědnost. Jejich cílem je rozvoj osobnosti žáka či studenta. Vytvářejí podmínky pro motivaci k činnosti, pro objevení možností, které mladý člověk má sám v sobě. Motivace mladých lidí k aktivní činnosti však není vždy jednoduchá a vyžaduje více času na přípravu.

3.5 Edukační aktivity ve volném čase

Vzhledem k důležitosti vzdělávání je jeho obsah námětem mnoha veřejných diskuzí a ve srovnání s minulostí je na první pohled také viditelný jeho větší posun směrem do míst mimo školní prostředí. Stále většího významu nabývá volný čas a aktivity probíhající v tomto čase. S tím souvisí neustálé a velmi tvořivé hledání nových cest, nových metod, které by měly vhodně doplňovat tradiční výukové metody. V dynamice rychle se měnícího současného světa se nabízejí otázky, jak předávat kulturní dědictví mladým lidem, jak vytvořit smysluplný dialog mezi generacemi, který by byl skutečně přínosný.

Odpovědi na tyto otázky nacházím v pedagogice volného času, která má v procesu učení své nezastupitelné místo. Poznatky z tohoto vědeckého oboru mohou být využívány v mnoha oblastech. Pedagogika volného času vychází ze zkoumání filosofie, teologie, sociologie, psychologie, medicíny, ekologie. Zajímá se o výsledky pedagogických výzkumů volného času a vědy o výchově. Je šancí pro rozvoj osobnosti, šancí pro budoucnost. Volný čas je stále více časem pro vzdělávání se a účasti na kultuře, jak uvádí Preis ve svém příspěvku z I. mezinárodní konference o výchově a volném čase. Smysluplným využitím volného času je aktivní účast na životě společnosti, podílení se na kulturních aktivitách.²⁹ „Podle Opaschowského by měla pedagogika volného času pomáhat k dosažení kompetence k svobodnému rozhodování, k sebeurčení a k participaci na společenském životě.“³⁰ Kaplánek dále uvádí relativní samostatnost jedince, jeho uschopnění ke svobodě, solidaritu, zodpovědnost,

²⁸ Srov. DEWEY, J. Democracy and Education. In: SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*, s. 113.

²⁹ Srov. PRIES, M. Význam volného času v měnící se společnosti. In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků I. mezinárodní konference o výchově a volném čase*, s. 10–16.

³⁰ KAPLÁNEK, M. Specifické přístupy a metody pedagogiky volného času. In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků I. mezinárodní konference o výchově a volném čase*, s. 45–47.

angažovanost v sociální oblasti.³¹ Toto vzdělávání je však odlišné od školního například pro svou nedirektivnost. Pomáhá odkrývat lidský potenciál, učí člověka, jak má svůj čas smysluplně využívat. Při výběru volnočasových aktivit se projevují jeho zájmy a priority.

Mezi tři terminologické přístupy k pedagogice volného času Hofbauer řadí výchovu mimotřídní, mimoškolní a mimovyučovací. Druhým přístupem je výchova ve volném čase prostřednictvím aktivit volného času a k volnému času. Třetí přístup rozlišuje výchovu formální, neformální a informální.³² Neformální výchova probíhá mimo tradiční formální výchovný systém, je institucionalizovaná, dobrovolná, cílená. Informální výchova institucionalizovaná není, většinou probíhá nezáměrně, při každodenním styku s okolím, rodinou, přáteli. Poměrně značný vliv v rámci této výchovy mají také média. Formální systém je neformální a informální výchovou velmi obohacován a doplňován.³³ Stejně tak škola může naopak obohacovat neformální výchovu právě tím, že děti z prostředí domova uvádí do získávání vědomostí a dovedností formálnější způsobem.³⁴ Na tomto příkladu poukazují na vzájemnou provázanost všech tří složek výchovy a na důležitost komplexního přístupu k výchově a vzdělávání mladé generace.

Můj tvůrčí projekt bude smysluplný, pokud se podaří tyto složky propojit, navázat na znalosti a dovednosti, které si žáci a studenti osvojili ve školní výuce, a dále je rozvíjet. Nejedná se pouze o přípravu zajímavých a zábavných činností pro děti.

Edukační procesy nejsou vázány výhradně na školní prostředí, ve volnočasových aktivitách je rovněž možné realizovat edukaci a rozvíjet v mladých lidech jejich pozitivní potenciál, který zahrnuje také rozvoj komunikačních, kreativních a sociálních schopností.³⁵ Každý vychovatel by měl také působit na rozvoj etické a spirituální

³¹ Srov. KAPLÁNEK, M. Specifické přístupy a metody pedagogiky volného času. In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*, s. 45–47.

³² Srov. HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času: Soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*, s. 59.

³³ Srov. HOFBAUER, B. Vývoj, současný stav a výhled pedagogiky volného času v České republice.

In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*, s. 35.

³⁴ Srov. JANÍK, T., MAŇÁK, J., KNECHT, P. *Cíle a obsahy školního vzdělávání a metodologie jejich utváření*, s. 147.

³⁵ Srov. KAPLÁNEK, M. Specifické přístupy a metody pedagogiky volného času.

In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*, s. 45–47.

stránky osobnosti těch, které vychovává, na rozvoj kritického myšlení, na vnímání náboženské dimenze.³⁶

Prostřednictvím projektu mohou mladí lidé získat další nové poznatky navazující na vyučování ve škole. Na základě využití těchto znalostí dokážou lépe pochopit danou problematiku a porozumět jí, neboť ji mohou pojímat komplexněji. Pracovníci paměťových a dalších institucí, kteří připravují aktivity pro děti a mládež a nemají pedagogické vzdělání, si ve většině případů uvědomují nutnost provázat své působení ve vztahu k mladé generaci s oborem pedagogiky, přestože jejich hlavní profesní činnost je odlišná. Přístupy a metody pedagogiky volného času využívané při edukačních činnostech by si však často ve větší míře zasloužily uplatnění odborných znalostí z tohoto rychle se rozvíjejícího oboru.

4 Spolupráce škol a dalších kulturních a vzdělávacích institucí

Jednou ze zajímavých možností ve výchově a vzdělávání mladé generace je spolupráce škol s dalšími kulturními a vzdělávacími institucemi pro získávání nových zajímavých informací a jejich další zpracování. Výchově a vzdělávání se věnuje dnes již mnoho organizací, mohou jmenovat například kina, divadla, botanické a zoologické zahrady, hvězdárny. Ve své diplomové práci detailněji rozvádím edukační činnosti tří kulturních institucí, které jsou si profesně velmi blízké. Ze zkušeností těchto institucí čerpám poznatky pro svůj připravovaný tvůrčí projekt.

Velký potenciál v tomto směru mohou nabídnout muzea a galerie, jejichž význam ve zprostředkování vzdělávání je značný. Rychle se rozvíjí i výchovné a vzdělávací snahy pracovníků Národních památkových ústavů. Spolupráce muzeí, galerií a památkových ústavů se školami může napomoci rozvoji kulturně a umělecky zaměřeného vzdělávání. Výsledkem této spolupráce může být i podpora různých aktivit místního a regionálního významu.

4.1 Muzea

Muzea uchovávají muzejní sbírky, jejich využitím v edukačních procesech se zabývá muzejní pedagogika.³⁷ Skutečně vnímat sbírkové předměty znamená porozumět jejich

³⁶ Srov. Pedagogika volného času. *Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích: Studium pedagogiky volného času* [online]. České Budějovice, 2008, 24. 3. 2014 [cit. 2014-02-13]. Dostupné na WWW: <<http://www.tf.jcu.cz/uchazec/obory/pvc>>.

obsahům. Podnětné prostředí muzea má velmi blízko ke školnímu prostředí. Vzhledem k moderním trendům v pedagogice mají školy více možností pro rozvíjení spolupráce s kulturními institucemi, jejichž potenciál, pokud je zvolena vhodná cesta, může být využit k celistvému a optimálnímu rozvoji mladých lidí.³⁸

Muzejní pedagogika nabízí velmi širokou škálu různorodých aktivit, které využívá k přímým výchovně vzdělávacím činnostem.³⁹ S jejich pomocí prohlubuje a doplňuje výuku ve škole. Muzeum je také místem, kde lze poznatky osvojené ve škole zpevňovat například pomocí prožitku. Muzejní nabídky pro děti a mládež by měly v rámci určité věkové skupiny navazovat na její znalosti a zároveň by měly být atraktivní, aby vzbudily zájem mladé generace. Pokud muzejní programy mají být vnímány jako výukové, nelze opomenout vzdělávací cíle, které by měly splňovat. Z této skutečnosti vyplývá, že výuka v muzeu je organizačně velmi náročná, s vysokými požadavky na odbornost z více oborů lidské činnosti. Aby byly tyto programy smysluplné, měly by reflektovat tematické i organizační potřeby škol a nabízet alternativu k pravidelné školní výuce. Přínos muzejní pedagogiky pro školy je v obohacení a doplnění výuky.

Spolupráce škol, muzeí, galerií, Národních památkových ústavů a dalších institucí, které se věnují edukačním aktivitám, by měla být založena na respektování odlišností, různosti rolí, které jednotlivé instituce při zprostředkování vzdělávání mají. Základem této spolupráce je vzájemná informovanost o činnostech a vzájemný dialog. Ve spolupráci s pedagogy budou mít připravované doprovodné programy pro školy skutečně vypovídající výukovou hodnotu.⁴⁰ Vzájemná pravidelnější kooperace může efektivnějším způsobem využívat nabízený vzdělávací potenciál, nacházet styčné body s výukou ve škole. Jednotlivé organizace mají při těchto aktivitách možnost se lépe poznat, poskytovat si podporu, mohou se vzájemně obohacovat.⁴¹

Velmi důležitá je osobnost pedagoga, jeho ochota ke spolupráci, neboť například dlouhodobější projekty vyžadují i velké pracovní a osobní nasazení, nutnost hlubšího proniknutí do tématu, další „sebevzdělávání“ související se získáváním nových informací. Muzea nabízejí různé aktivity, mezi nimiž jsou často školami využívané tematicky zaměřené návštěvy muzea, které je možno uskutečnit například formou

³⁷ Srov. JÚVA, V. *Dětské muzeum: edukační fenomén pro 21. století*, s. 19.

³⁸ Srov. JAGOŠOVÁ, L., JÚVA, V., MRÁZOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*, s. 234.

³⁹ Srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*, s. 56.

⁴⁰ Srov. JAGOŠOVÁ, L., JÚVA, V., MRÁZOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*, s. 235–236.

⁴¹ Srov. tamtéž, s. 236.

výletu, dále jsou v jejich nabídkách projektové dny pro lepší a hlubší poznání realizované činnosti. V souvislosti s nimi se realizují tvůrčí dílny a ateliéry, soutěže, výstavy. Mohu rovněž jmenovat přednášky, besedy, vytváření pracovních listů pro školy, různých muzejních pomůcek a dalších materiálů pro děti i pro učitele.⁴² Muzea připravují v současnosti i programové balíčky pro různé školní skupiny.

Podmínkou spolupráce muzeí a škol je provázanost muzejní nabídky pro školy a potřeb a požadavků škol. Prostřednictvím způsobů práce a metod v muzejních programech a projektech přispívají muzea k rozvoji průřezových témat a klíčových kompetencí, které jsou stanoveny v kurikulárních dokumentech.⁴³ Do edukačních procesů v muzeích jsou zapojeni muzejní pedagogové, na které jsou kladeny vysoké požadavky. Mezi ně náleží příjemné vystupování a osobní šarm, vlídnost, vlastnosti vhodné pro práci s dětmi a mladými lidmi, znalost muzejních obsahů a cílů, schopnost tyto obsahy a cíle srozumitelně interpretovat s přihlédnutím k věkové kategorii mladých návštěvníků muzea.⁴⁴

4.2 Galerie

Umělecké dílo je osobitým typem komunikace. Promlouvá k divákovi o citovém a myšlenkovém světě svého tvůrce. Je dokladem doby, ve které vzniklo, dokladem určité společenské situace. Vyžaduje citové zaujetí diváka.⁴⁵

Galerijní pedagogika je prostředníkem mezi divákem a výtvarným dílem. Jejím prostřednictvím nalézáme cestu k poznání výtvarného díla, učíme se porozumět mu, zpracovávat vlastní prožitky, které v nás toto dílo vyvolává. Jejím předmětem zájmu je výtvarné umění.⁴⁶ Galerie stejně jako muzea nabízejí různé vzdělávací programy, kterými se snaží motivovat mladou generaci k tvůrčí činnosti. V těchto programech nejsou návštěvníci pouhými pasivními pozorovateli, ale důležitý je jejich aktivní přístup.⁴⁷ Všechny tyto aktivity pro školy a pro další zájmové skupiny se odehrávají v prostorách galerií.

Galerijní pedagog vytváří programy pro různé věkové skupiny, což předpokládá znalost vývojové psychologie, pedagogické znalosti, dále uplatňuje při práci svou

⁴² Srov. JAGOŠOVÁ, L., JŮVA, V., MRÁZOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*, s. 237.

⁴³ Srov. tamtéž, s. 240–244.

⁴⁴ Srov. JŮVA, V. *Dětské muzeum: edukační fenomén pro 21. století*, s. 164.

⁴⁵ Srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*, s. 11.

⁴⁶ Srov. tamtéž, s. 56.

⁴⁷ Srov. tamtéž, s. 22.

odbornost z oblasti kulturních dějin a dějin umění, své vědomosti vztahující se k výtvarnému umění včetně výtvarných technik a technologických postupů při vlastní tvorbě. Přitažlivou formou v mladých lidech podporuje jejich vlastní aktivní činnost, podporuje dialog, působí na rozvoj estetického cítění, na seberealizaci. Využívá galerijní animaci jako oživující činnost, která otevírá cestu k vnímání uměleckého díla. Vlastní prožitek umožňuje hlubší poznání a je také jediným kritériem interpretace uměleckého díla.⁴⁸ Specifickým místem pro setkávání a pro vlastní tvorbu jsou výtvarné dílny. Prostřednictvím vlastní tvůrčí činnosti vzniká rovněž velký prostor pro participaci.

4.3 Národní památkové ústavy

Činnost Národních památkových ústavů úzce souvisí s činnostmi muzeí a galerií. Jejich hlavní pracovní náplní je uchování nemovitého i movitého památkového fondu a péče o něj. Množství uměleckých památek zahrnuje například díla sochařská, malířská, architektonická, díla dokládající řemeslnou úroveň našich předků, památky technické, sakrální, archeologické. Vytvářením kladného vztahu k minulosti a k historickým památkám vzniká silné pouto pro budoucnost. O kvalitě tohoto vztahu svědčí úroveň péče o kulturní památky.

Pracovníci v oblasti památkové péče si uvědomují důležitost výchovy a vzdělávání a nabízejí školám rovněž různé edukační aktivity k doplnění a zpestření výuky. Aktivit je možno využívat i ve volném čase. Intenzivní spolupráce Národních památkových ústavů se školami se začala rozvíjet až po roce 1989. Cenné zkušenosti a inspiraci získávali památkáři například v muzeích, kde mají edukační aktivity již dlouhou tradici. Různorodost bohatství našich kulturních památek i pestrost možností jejich edukačního využití logicky vyžaduje v mnoha směrech spolupráci všech zainteresovaných odborníků. Edukace na památkových objektech má svá určitá specifika, funguje na určitých principech, a tak stejně jako muzejní a galerijní pedagogové, by se výchovou a vzděláváním v oblasti památkové péče měli zabývat památkoví pedagogové, jejichž prostřednictvím by Národní památkové ústavy naplňovaly své vzdělávací a výchovné poslání.

⁴⁸ Srov. HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*, s. 72.

5 Regionální výuka

Region je určitý správní celek v krajině, má pevné hranice, které jej oddělují od ostatních regionů. Jednotlivé regiony se spojují do větších správních celků. Historie regionu je propojena s historií státu, s historií celého národa. K místu, kde žijeme a k jeho nejbližšímu okolí máme intenzivnější a bližší vztah než k regionům ostatním, hlásíme se k jeho historii a tradicím. Škola může zásadním způsobem prohlubovat a podporovat tento vztah. Místo, ve kterém žijeme, je naším domovem. I v dospělosti se do svého domova budeme rádi vracet. Vytváření vztahu k blízkému okolí přispívá k rozvoji osobnosti mladého člověka.

Regionální dějiny označují „*dějiny společnosti v historicky, administrativně či ojediněle i kulturně vymezených teritoriích, která jsou menší, než je stát.*“⁴⁹ Zkoumáním regionální historie se zabývá řada historiků. Výsledky jejich bádání jsou často publikovány v regionálních časopisech a ve sbornících. Důležité poznatky přinášejí i nadšenci z řad obyvatel dotčeného místa. V minulosti nacházíme mezi těmito milovníky historie i mnoho zástupců pedagogické profese.

Regionální výuka umožňuje aktivní využití poznatků z historie a kulturního „dění“ ve městě či regionu ve vyučování tak, aby žáci lépe porozuměli probíranému obsahu učiva na základě vlastních prožitků a aby zároveň získali k místu a přilehlému regionu blízký vztah. Vzhledem ke vzdělávacím oblastem v kurikulárních dokumentech a prolínání témat v jednotlivých předmětech či k navazování některých témat na sebe v různých předmětech jedné vzdělávací oblasti, je nutným předpokladem spolupráce mezi učiteli v rámci školní výuky, ale i mimo ni. Jejich přístup vyžaduje vysokou profesionalitu.

Podstatné jsou znalosti o regionu, které se vztahují například k jeho historii, kulturním událostem, významným osobnostem, literární tradici. Podstatná je také znalost kombinací různých forem a metod výuky, aby žáci pouze pasivně informace nevstřebávali, ale aby na základě vlastní aktivity rozvíjeli vztah ke „své“ obci, k místu, kde žijí, ke státu jako celku. Důležité je, aby se zajímali o aktuální dění, uvědomovali si vazby, které v regionu vznikají, vytvářeli si osobní postoje při setkávání s místními problémy, dokázali formulovat své názory. Žáci by měli rozvinout také vlastní znalost o chodu obce, o životě v této obci.

⁴⁹ BŮŽEK, V. Region v historickém diskursu, *Jihočeský sborník historický*, 2003, roč. 72, s. 5–13.

V regionální výuce se rovněž projevuje snaha o komplexní přístup k mladým lidem. Tento přístup umožňuje provázanost předmětů a témat. Tradiční výukové styly jsou doplňovány aktivizujícími prvky ve vyučování i mimo výuku. Propojení vzdělávacích oblastí v uvedených školních dokumentech s praxí, s praktickými aktivitami žáků a studentů v místě, kde žijí, je nástrojem rozvoje identity dětí a mladých lidí.

6 Nové nápady, inspirace, plány, zkušenosti

Tvůrčí projekt bude situován do Českého Krumlova, celosvětově známého historického města, centra cestovního ruchu i významných kulturních událostí, které je od roku 1992 zapsáno do seznamu světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. V roce 2010 vydal Národní památkový ústav v Českých Budějovicích sborník, na jehož stránkách velmi detailně mapuje historii a život tohoto malebného místa.⁵⁰ Prostudování několika zajímavých příspěvků ve sborníku vnímám jako prvotní impulz pro vytvoření projektu, ve kterém představím mladé generaci jeden z památkových objektů ve městě.

Vzhledem k jedinečnosti Českého Krumlova, k jeho historickému a kulturnímu významu, probíhala a probíhá ve městě řada různých projektů, programů, soutěží a dalších aktivit pro žáky a studenty místních škol, které jsou pro mě inspirací. Zajímavý projekt s názvem *Příběh města* připravila například v roce 2010 pro žáky devátých tříd Základní škola Český Krumlov, Za Nádražím 222. Partnerem projektu bylo Regionální muzeum v Českém Krumlově. Pochopení funkce muzea jako místa spojujícího současnost s kulturně historickým dědictvím náleželo k cílům projektu.

Město pořádalo pro děti a mládež o rok později rovněž soutěžní projekt s názvem UNES-CO VÍŠ A ZNÁŠ. Skládal se ze dvou částí, ze znalostní a výtvarné soutěže a z přehlídky umělecké tvorby mladých lidí s názvem *Život na památkách*. Byl určen pro výuku ve škole i pro volný čas. Znalostní soutěž byla jednou z akcí, které byly součástí oslav 20. výročí zápisu historického města Český Krumlov na Seznam světového dědictví UNESCO. Děti si vyslechly přednášku o historii a současnosti organizace UNESCO v Městském divadle Český Krumlov, zúčastnily se prohlídky města s průvodcem a na závěr absolvovaly náročný test. Cílem výtvarné soutěže bylo

⁵⁰ Srov. GAŽI, M. a kol. *Český Krumlov: Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*. Vydání první. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2010, 1039 s. Collectiones, 3.

podpořit vnímání historického a kulturního dědictví formou vizuální umělecké tvorby. Sedm nejlepších soutěžících odjelo za odměnu na studijní cestu do Paříže.⁵¹

Z internetových stránek základních škol ve městě Český Krumlov vyplývá, že se žáci těchto škol účastnili ve velkém počtu uvedených projektů. Studenti českokrumlovského gymnázia mají zkušenosti také s dlouhodobějšími projekty i ve spolupráci se zahraničními partnery, například projektová setkávání s žáky a učiteli Gymnasia Untergriesbach, projektové aktivity v rámci výměnných pobytů s partnerskými školami v Pasově, ve francouzském Chaonu sur Saone či norském Tverestrandu. Cílem aktivit je vzájemné poznávání minulosti a současnosti jednotlivých zemí, ze kterých studenti pocházejí.⁵²

Český Krumlov náleží mezi města s bohatým kulturním životem. Instituce ve městě nabízejí mnoho zajímavých programů pro své obyvatele i pro návštěvníky. Edukační aktivity pro děti a mládež se věnují většinou historii města jako celku. Seznamování mladé generace detailně s jednotlivými památkami ve městě považují za zajímavou variantu k těmto programům. Zároveň je možno získat cenné rady od místních odborníků, kteří se edukačním aktivitám ve vztahu k historii města pravidelně věnují a mají s těmito aktivitami již bohaté zkušenosti.

6.1 Objekt bývalé jezuitské koleje

Pro svůj projekt jsem zvolila sakrální památku s velmi zajímavou historií, jejíž současné využití je zcela odlišné od původního účelu. Přesto si tato, pro město Český Krumlov velmi významná stavba, uchovává duch minulosti a svou autentičnost. Bývalá jezuitská kolej (dnes hotel Růže, číslo popisné 154) vytváří ve městě společně se sousedním objektem prelatury a s kostelem sv. Víta výraznou a zcela nepřehlédnutelnou kompozici.

Do Českého Krumlova přišli jezuité již v roce 1584. Na své panství je povolal Vilém z Rožmberka.⁵³ Sliboval si od nich posílení katolicismu v zemi. Rovněž se velmi zajímal o pedagogický systém jezuitů. Poskytl jim zázemí pro kolej, rozsáhlý komplex budov a zahrad mezi prelaturou a Horní Branou.⁵⁴ Stavba renesanční jezuitské koleje

⁵¹ Srov. Dokumenty. *ZŠ Za Nádražím* [online]. Český Krumlov, 2013 [cit. 2014-03-05].

Dostupné na WWW: <<http://www.zsnadrazi.cz/index.php?id=download>>.

⁵² Srov. Gymnázium, Český Krumlov. *Gymnázium, Český Krumlov* [online]. 2014. vyd. Český Krumlov, 2001, 2014-03-02 [cit. 2014-03-08]. Dostupné na WWW: <<http://www.gymck.cz/>>.

⁵³ Srov. WEIS, M. Jezuitská kolej v Českém Krumlově. In: *Všechno je milost: Sborník k počtě 80. narozenin Ludvíka Armbrustera*, s. 593.

⁵⁴ Srov. tamtéž, s. 593.

byla zahájena v roce 1586 pod vedením dvorního rožmberského stavitele italského původu Baldassare Maggi z Arogn. V roce 1588 byla kolej předána řeholnímu řádu Tovaryšstva Ježíšova. V roce 1590 bylo zahájeno vyučování ve všech třídách řádového gymnázia. Celkem bylo ke studiu přijato 154 žáků.⁵⁵ Studovali zde žáci, kteří pocházeli z města a panství, z jižních a jihozápadních Čech, z Horních Rakous, z Bavor, ale také chlapci z Uher, Lužice, Štýrska a Itálie.⁵⁶ Rožmberský vladař Vilém jezuitu podporoval. Rozsáhlá zahrada naproti jezuitské koleji na levém břehu Vltavy, v místech dnešního Městského parku, náležela Tovaryšstvu Ježíšovu od roku 1591, k ní nechal Vilém z Rožmberka vystavět most přes řeku.⁵⁷ Tento most se při bouři roku 1638 zřítíl. Patrně v roce 1663 byla přes Vltavu postavena chodba, která vedla do zahrady. Jižní a západní část pozemků jezuitů byla vymezena hřbitovem, chudobincem (číslo popisné 60) a několika usedlostmi při dnešní Linecké ulici. Z východní strany přiléhala ke koleji prelatura. Z koleje vedla za prelaturou ve skále krytá patrová chodba do farního kostela svatého Víta, která byla zprovozněna od roku 1601.⁵⁸

Regionální muzeum, nejstarší raně barokní budova ve městě (číslo popisné 152), byla v letech 1650 až 1652 součástí celého komplexu budov, které náležely jezuitům, sloužila jako jezuitský seminář. Seminář měl být určen pro méně majetné studenty. O rok později byl zřízen dvůr pro hry. V roce 1693 zde bylo ubytováno více než sedmdesát lidí, chudí studenti měli stravu, ubytování i výchovu zdarma, neboť byli vydržováni z nadací, které poskytl Vilém z Rožmberka a další dobrodinci.⁵⁹ V polovině 17. století byla v přízemí objektu koleje barokní lékárna, kterou mohli využívat i českokrumlovští měšťané. Dnes je součástí expozice muzea. V polovině 17. století získali jezuité ještě novou budovu jezuitského divadla v Horní ulici (číslo popisné 153), které nahradilo starší dřevěné jezuitské divadlo s pohyblivou scénou, původně umístěné na dvoře koleje.⁶⁰ Tato stavba je v současné době připojena k hotelu Růže a je součástí komplexu. Nad

⁵⁵ Srov. LOMBARDOVÁ, V. Počátky jezuitské koleje v Českém Krumlově. In: *Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*, s. 701.

⁵⁶ Srov. NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, s. 49.

⁵⁷ Srov. WEIS, M. Jezuitská kolej v Českém Krumlově. In: *Všechno je milost: Sborník k počtě 80. narozenin Ludvíka Armbrustera*, s. 594.

⁵⁸ Srov. Horní č. p. 154. *Encyklopedie: Objekty v historické části města Český Krumlov* [online].

Český Krumlov: Oficiální informační systém Český Krumlov, 2006, 2014 [cit. 2014-03-24].

Dostupné na WWW: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_objekt_hor154.xml>.

⁵⁹ Srov. WEIS, M. Jezuitská kolej v Českém Krumlově. In: *Všechno je milost: Sborník k počtě 80. narozenin Ludvíka Armbrustera*, s. 595.

⁶⁰ Srov. Český Krumlov: Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Státní okresní archiv Český Krumlov, Sbírká rukopisů, č. 589 Nikolaus Urban von Urbanstadt, *Geschichte und Beschreibung der befreiten Berg- und Schutzstadt Böhmisch Krummau I*, 1841, s. 269.

českokrumlovským děkanským kostelem sv. Víta měli jezuité v době svého působení ve městě patronátní právo.

Vilémův následovník Petr Vok jezuitskému řádu příliš nepřál. V roce 1618 po stavovském povstání byli jezuité z Českého království, tedy i z Českého Krumlova vyhnáni, řád se přesunul do Pasova a jezuitská kolej byla velmi zplundrována. V Čechách krátce převzaly vládu protestantské stavy. Bělohorská porážka však učinila konec nadějším nekatolíkům.⁶¹ Po roce se jezuité opět do města vrátili, aby obnovili zpusťosenou kolej a vyučování. V této nelehké době již bylo Tovaryšstvo Ježíšovo v Českém Krumlově pod ochranou mocného katolického rodu Eggenbergů.⁶²

V roce 1773 byl jezuitský řád na nátlak evropských panovníků zrušen. Budovy koleje v Českém Krumlově začalo využívat vojsko pro své potřeby. V roce 1889 došlo k přestavbě koleje na hotel, jehož název je „Růže“. V druhé polovině 20. století byl objekt opravován a rehabilitován do vnější renesanční podoby. Průčelí budovy směrem do Horní ulice má sgrafitovou výzdobu, v lunetách pod římsou nalézáme nástěnné malby českých zemských patronů, svaté Ludmily, dále svatého Zikmunda, svatého Vojtěcha, svatého Václava, svatého Prokopa, svatého Víta a svaté Alžběty. Nad vstupním portálem do dvora je plastický štítek s rožmberským znakem. Na nádvoří můžeme objevit malované znaky jezuitského řádu, také znaky Viléma z Rožmberka a jeho manželky Polyxeny z Pernštejna. Na protějším průčelí dvora nad vstupním portálem je malba rožmberského jezdce a perňštejnský znak se zubrem. Zadní průčelí je zdobeno malovanými slunečními hodinami.⁶³

6.2 Řád Tovaryšstva Ježíšova v Českém Krumlově

Jezuitská kolej ukrývá ve svých zdech mnohá tajemství, jejichž poodhalování se může stát velmi napínavým příběhem. Řád Tovaryšstva Ježíšova zanechal ve městě i v celé jihočeské krajině nesmazatelnou stopu.⁶⁴ Přesto se o působení jezuitů obyvatelé města dozvídají málo. V literatuře jim nebyl dán doposud příliš velký prostor pro jistou

⁶¹ Srov. BŮŽEK, V. a kol. *Zlatý věk Českokrumlovska 1550-1620*. Český Krumlov: Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Státní okresní archiv Český Krumlov, 2002, s. 37.

⁶² Srov. WEIS, M. Jezuitská kolej v Českém Krumlově. In: *Všechno je milost: Sborník k počtě 80. narozenin Ludvíka Armbrustera*, s. 594.

⁶³ Srov. Horní č. p. 154. *Encyklopedie: Objekty v historické části města Český Krumlov* [online]. Český Krumlov: Oficiální informační systém Český Krumlov, 2006, 2014 [cit. 2014-03-24]. Dostupné na WWW: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_objekt_hor154.xml>.

⁶⁴ Srov. ŠTĚDRÁ, M. *Život všední a život sváteční v krumlovské jezuitské koleji: Výchovné snahy, metody a cíle*, s. 45.

rozporuplnost, s jakou bylo a stále je interpretováno toto období naší národní historie.⁶⁵ Jezuité ovlivnili život ve městě zcela zásadním způsobem. *Otcové vedli pobožnosti, slavili náboženské svátky společně s měšťany, věnovali se církevní správě a školství.*⁶⁶ Mezi jejich první pastorační úkoly náleželo kromě vyučování dětí také vyučování křesťanské nauky, neboť mnozí lidé vyrůstali v náboženské nevědomosti a neznali pravdu katolické víry.⁶⁷ Vše činili k větší slávě Boží, snažili se svými aktivitami po celou dobu svého působení ve městě povznášet lid k větší zbožnosti.

Tovaryšstvo Ježíšovo (latinsky *Societas Jesu*) je významným řeholním řádem římskokatolické církve, je řádem řeholních kleriků, jehož základ tvoří kněží, kteří kromě tradičních slibů chudoby, čistoty a poslušnosti, skládají ještě slib poslušnosti Svatému otci.⁶⁸ Generální představený je volen na doživotí. Tovaryšstvo smí mít řádové domy, ale nemá nad nimi vlastnická práva. Řádový oděv je přizpůsoben běžnému kněžskému oděvu. Je jím černý talár s cingulem a černý klobouk.⁶⁹ Znakem jezuitského řádu je zkratka IHS.⁷⁰ Jezuité se věnují především pastorační a misijní činnosti. Působí také v oblastech umění, kultury, vědy, školství. Jezuitský řád byl založen sv. Ignácem z Loyoly roku 1534. V roce 1773 byl papežem Klementem XIV. zrušen, v roce 1814 jej papež Pius VII. znovu obnovil.⁷¹

6.3 Poznávání kulturních památek

Za kulturní památky mohou být Ministerstvem kultury prohlášeny nemovité a movité věci, popřípadě jejich soubory,

- *které jsou významnými doklady historického vývoje, životního způsobu a prostředí společnosti od nejstarších dob do současnosti, jako projevy tvůrčích schopností a práce člověka z nejrůznějších oborů lidské činnosti, pro jejich hodnoty revoluční, historické, umělecké, vědecké a technické;*

⁶⁵ Srov. MILLER, R. F. *Moc a tajemství jezuitů*, s. 592.

⁶⁶ ŠTĚDRÁ, M. *Život všední a život sváteční v krumlovské jezuitské koleji: Výchovné snahy, metody a cíle*, s. 32.

⁶⁷ Srov. RAVIER, André. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*, s. 16–122.

⁶⁸ Srov. Čornejová, Ivana. *Tovaryšstvo Ježíšovo*, s. 37.

⁶⁹ Srov. ŠTĚDRÁ, M. *Život všední a život sváteční v krumlovské jezuitské koleji: Výchovné snahy, metody a cíle*, s. 12.

⁷⁰ V Tovaryšstvu Ježíšově bylo IHS interpretováno jako Jesum habemus socium (Ježíše máme za druha) nebo jako Jesu humilis societas (Ježíšova pokorná družina). Dostupné na WWW: <<http://www.jesuit.cz/ihs.php>>.

⁷¹ Srov. Historie jezuitského řádu: Jezuité v českých zemích. In: *Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova: Ad maiorem dei gloriam* [online]. Praha: Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, 2008 [cit. 2014-02-27]. Dostupné na WWW: <<http://www.jesuit.cz>>.

- *kteřé mají přímý vztah k významným osobnostem a historickým událostem.*⁷²

Prvním předpokladem, jak památkové objekty lépe poznat, je naučit se dívat kolem sebe a nemíjet je bez povšimnutí. Památku, která nás něčím zaujme, máme možnost znovu navštívit a uložit si ji tak do paměti. Můžeme se o ní předem informovat například z literatury, tištěných průvodců, turistických map, plánek měst. Při procházce městem spatříme na průčelích domů portály s ozdobnými vraty, štukové fasády, sgrafita, domovní znamení, kartuše, sochy, figurální výjevy, různé nápisy. Mnoho zajímavého najdeme i v interiérech domů, kostelů, kaplí. Nevynecháme hrad či zámek, pokud se tyto stavby v místě nacházejí. Zastavíme se v muzeu, kde zhlédneme staré fotografie památkových objektů, trojrozměrné modely měst. Při prohlídce památek se také setkáváme se samostatnými sochami světců, se sochařskými výjevy, tesanými, vyřezávanými, malovanými. Spatříme letopočty vzniku památky, erby, znaky duchovních řádů. K památkám náležejí i knihy, ilustrace v nich, historické kostýmy, zbraně, prapory a další movité předměty. Pro jejich různorodost a množství nelze všechny památky detailně vyjmenovat.

6.4 Výchovní potenciál památkového objektu

Poznávání památek není pouze zpřijemněním volného času, ale podle Herouta pomáhá rozvíjet estetické cítění a rozšiřovat kulturní povědomí, jejichž základ získáváme ve škole. Památky jsou dokladem života našich předků a zasluhují pozornost a péči.⁷³ Společným jmenovatelem všech zmíněných prvků je respekt k historickému prostředí.

Mojí snahou je přimět žáky a studenty k zamyšlení se nad tím, jak žili lidé v Českém Krumlově na počátku novověku, k porovnání způsobu jejich života se současností. V projektu přiblížím dětem a mladým lidem minulost památkového objektu bývalé jezuitské koleje v Českém Krumlově, která je důležitou součástí historie města. Nabídnou pedagogům, žákům a studentům různé možnosti edukačního využití objektu, společně s nimi se vrátím o několik staletí zpátky do období působení jezuitů na českokrumlovské koleji. Tato památka může poskytnout všem účastníkům projektu přitažlivé zážitky i nové zajímavé poznatky, má velký výchovní potenciál. Je pozoruhodná architektonicky, má urbanistický, estetický, duchovní význam. Uchovává v sobě dávné příběhy a události, které jsou s tímto místem spjaté a které mohou být

⁷² Kulturní památky. *Ministerstvo kultury* [online]. Praha: Ministerstvo kultury, © 2007 [cit. 2014-03-04]. Dostupné na WWW: <<http://www.mkcr.cz/cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy-fond/kulturni-pamatky-18042/>>.

⁷³ Srov. HEROUT, J.. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 326.

mladé generaci blízké, přestože od dob působení jezuitů na koleji ve městě uběhlo již několik staletí.

Témata vztahující se k památkám ve městě a v jeho okolí umožňují spolupráci s místními i regionálními paměťovými a kulturními institucemi a využití jejich odborných znalostí a zkušeností. Městské divadlo Český Krumlov, Regionální muzeum v Českém Krumlově a další instituce města se společně se školami podílejí na přípravě různých zajímavých projektů. Z uvedených skutečností je patrný zájem o region, o památky ve městě a v jeho nejbližším okolí.

Příprava i realizace těchto projektů je náročná. Předpokladem pro jejich tematické zpracování a následné využití znalostí při vyučování i ve volném čase jsou alespoň základní vědomosti z literatury a pramenů, sociálního a kulturního prostředí místa.⁷⁴ Vyžadují od vedoucích projektových aktivit znalosti z oblasti historie, pedagogiky, ale také například z vývojové psychologie. Je rovněž důležité sladit činnosti tak, aby stanovené cíle byly reálné a dětmi a mládeží zvládnutelné. Programy vztahující se k historii si žádají poznání historických souvislostí, reagují na určitou úroveň chápání, které je závislé na věku dítěte. Spolupráci pedagogů a pracovníků odborných institucí zaměřených na kulturně historické dědictví, které se nachází v daném místě či regionu, považují za významný prvek, který může ovlivnit kvalitu těchto programů. Činnosti pedagogů i vedoucích volnočasových aktivit mohou být spoluprací s uvedenými institucemi podpořeny.

Rozhodující je jistě v tomto směru pro žáky a studenty osobnost „jejich“ pedagoga, kterého dobře znají a ke kterému mají kladný vztah. Učitel projevující osobní zájem o danou problematiku, dokáže vynaložit více úsilí, věnovat tématu více času, lépe motivovat své svěřence. Na něm je, aby mladé lidi nadchnul a aby je dokázal zapojit do aktivit, které je budou bavit.

7 Metodika přípravy projektu

Metodika projektu uvádí základní postup při realizaci projektu. Pro přehlednost ji člením na metodiku přípravy projektu a metodiku činnosti. Metodika přípravy zahrnuje východiska přípravy projektu, cíle, cílové skupiny a koordinátory projektu včetně jejich

⁷⁴ Srov. BENEŠ, Z. Regionální historiografie a školní dějepis. In: *Regionální dějiny ve výuce dějepisu*, s. 9–30.

kompetencí, harmonogram, materiálně technické zabezpečení, časové a prostorové rozvržení, personální možnosti, organizační a bezpečnostní podmínky.

7.1 Východiska přípravy projektu

Základem každého úspěšného projektu, který bude připraven a realizován v rámci této spolupráce, je jistě „chuť do práce“ ze strany pedagogů a pracovníků paměťových institucí. Pedagogové mají aktivní účastí na projektu možnost prohloubit si své další odborné a pedagogické zkušenosti. Nové zkušenosti a inspiraci v oblasti prezentace památek a výchově dětí a mladých lidí ke vztahu ke kulturně historickému dědictví získají ve vzájemné spolupráci s pedagogy také pracovníci paměťových institucí. Úspěšné projekty mohou být obohacením nejen pro vedoucí projektů, ale i pro žáky a studenty. Při společných činnostech, které směřují k dosažení plánovaného cíle, vznikají mezi učiteli, vedoucími aktivit a mladými lidmi hlubší a méně formální vztahy.

Všichni vedoucí mnou připraveného projektu budou zároveň koordinátory projektových aktivit. Pro kvalitní týmovou práci považuji za vhodné zapojení žáků i do přípravy projektu. Zda se však budou přípravy a následně i dalších projektových aktivit účastnit pouze ty děti a mladí lidé, kteří projevují hlubší zájem o dané téma, či v rámci škol se včlenění do činností všichni žáci či studenti ve třídách, tuto volbu ponechávám na učitelích, neboť své žáky a studenty dobře znají a na základě zkušeností s nimi mohou tento problém sami lépe rozhodnout. Učitelé zde působí jako poradci a koordinátoři aktivit. Svě žáky a studenty podporují a pomáhají jim s řešením úkolů, usměrňují, podněcují spolupráci dětí v přípravném týmu.⁷⁵ Mladí lidé se učí dohledávat informace k tématu například na internetových stránkách. Dle učitelových instrukcí vytvářejí seznam odborné literatury, ze které budou čerpat, seznam pomůcek, které budou využívány při práci v terénu. Mohou se v této přípravné fázi zabývat prezentací projektu, například vytvářením pozvánek či plakátů. Speciální činností, do které je možné děti zapojit, je i oslovování případných sponzorů.

Pokud se podaří žáky a studenty správně motivovat, nabídnout jim poutavé téma, jistě se do projektových činností aktivně zapojí. Místo, kde žijí, je jim dobře známé, vybraný památkový objekt v připravovaném projektu je může více zaujmout a vzbudit jejich pozornost pro svou blízkost a konkrétnost. Nejedná se o památku, kterou si jen stěží dokáží představit, ale naopak kolem ní denně procházejí, je postavena v místě

⁷⁵ Srov. PARKAN, F. a kol. *Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví: Metodická příručka*. s. 67–79.

jejich domova a školy. Památku lze zasadit do historického kontextu, seznámit děti s osudy lidí, kteří jsou s ní spojeni a kteří ve městě žili v době působnosti jezuitů na krumlovské koleji. Lze rovněž na příkladu daného památkového objektu ilustrovat historii obecněji. Děti si ožíví a prohloubí své znalosti, na které mohou dále během různých aktivit navazovat. Naučí se přemýšlet o historii místa v širších souvislostech, klást si otázky a hledat na ně odpovědi. Propojení historických souvislostí se současnými tématy, která jsou pro mladé lidi aktuální, dodává projektovým činnostem smysluplnost.

Prostudování školních vzdělávacích programů základních škol

v Českém Krumlově pro mě znamená zisk informací vztahujících se k obsahu předmětu Dějepis na druhých stupních těchto škol, včetně jeho hodinových dotací. Během dvou hodin výuky týdně získají žáci postupně obecné povědomí o mezinárodních a národních událostech, o významných historických osobnostech. Učitelé hledají cesty, jak do tohoto kontextu smysluplně zapojit regionální výuku. Vycházím z předpokladu, že řešením tohoto problému je systematická práce s dětmi a mladými lidmi ve výuce a z větší části také mimo ni. Dlouhodobější projekt nabídne zajímavé aktivity pravidelně a v určitých časových intervalech. Nejsou nezbytné každodenní projektové činnosti, spíše záleží na organizaci projektu, na rozvržení aktivit podle časových možností všech „zainteresovaných“, na kvalitní týmové práci památkářů, pedagogů a případně dalších odborníků zabývajících se kulturně historickým dědictvím. Národní památkové ústavy při edukačních aktivitách, které připravují, využívají i pomoci dobrovolníků z řad studentů Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Tato zkušenost je pro můj projekt inspirující. Pro studenty příslušných fakult této vysoké školy se aktivity s dětmi a mladými lidmi mohou stát i součástí jejich odborné praxe. Z důvodu personálního zajištění projektu je vítána také spolupráce s rodiči.

Systematické dlouhodobější činnosti a jejich úspěšnost vyžadují hlubší zájem o dané téma. Přednostně bude tvůrčí projekt nabídnut učitelům a školním kolektivům základních škol v Českém Krumlově a na českokrumlovském gymnáziu. Osobně oslovím vedení těchto škol. Projekt bude možné postupně poskytnout i dalším organizacím, které se věnují edukačním činnostem. Mohou se do něj zapojit i ostatní střední školy ve městě. Střední uměleckoprůmyslová škola svaté Anežky České vytváří mnoho zajímavých projektů na profesionální úrovni. Nabízí aktivity, které budou rovněž včleněny do mého projektu. Po domluvě s pedagogy děti tuto školu navštíví,

získají zde mnoho cenných rad a nových poznatků zajímavou a pro ně zábavnou formou a také se aktivně zapojí do činností v ateliérech a tvůrčích dílnách pod vedením odborníků, mezi něž řadím pedagogy této školy, ale také studenty vyšších ročníků.

Vytvořený projektový tým všech zúčastněných se stane v ideálním případě neměnným po celou dobu trvání projektu. Bude kladen důraz na spolupráci a spoluzodpovědnost jednotlivých členů za práci celého týmu, na vztahy mezi mladými lidmi, na zapojení všech do projektových aktivit, na složení jednotlivých skupin. Limitujícím faktorem budou samozřejmě materiální, časové a personální možnosti. Aktivity budou koncipovány pro jejich větší využitelnost i samostatně, jednotlivě, po určitých částech.

7.2 Formulace cílů

Jak jsem již uvedla v úvodu své diplomové práce, mým primárním cílem je nabídnout v rámci tvůrčího projektu učitelům, žákům, studentům základních škol a Gymnázia v Českém Krumlově možnosti edukačního využití jedné významné památky ve městě. Touto památkou je budova bývalé jezuitské koleje v Českém Krumlově, dnes hotelu Růže. Splnění dílčích cílů projektu povede k uskutečnění primárního cíle. Pro uchování hodnot kulturního dědictví je důležité zprostředkovat tyto hodnoty mladým lidem, efektivně využít vzdělávací potenciál autentického prostředí této památky.

Mezi dílčí cíle projektu náleží:

- efektivní využití vzdělávacího potenciálu autentického prostředí památky a uchování hodnot kulturního dědictví, zprostředkování těchto hodnot památkového fondu školní mládeži,
- podpora zapojení regionální historie a poznatků o kulturním dědictví včetně jeho ochrany do edukačního procesu, rozvoj podpůrných systémů vzdělávání a výchovy ke kulturně historickému dědictví do školního kurikula podle věku dětí a mladých lidí základních a středních škol,
- podpora výchovy ke kulturně historickému dědictví v rámci neformálního a informálního vzdělávání,
- rozvoj vzdělanosti, národní a kulturní identity, odpovědnosti, občanské angažovanosti, estetického citění, komunikačních schopností, hodnotové

orientace dětí a mladých lidí ve prospěch dobrovolné péče o kulturní dědictví, partnerská spolupráce Národních památkových ústavů a škol.

Hlavní koordinátoři projektu:

dva pracovníci památkové péče, dva pedagogové, dobrovolný pracovník.

Cílové skupiny:

- 1) žáci osmých a devátých tříd základních škol v Českém Krumlově
- 2) studenti gymnázia nižších ročníků.

7.3 Harmonogram projektu

Projekt je členěn do pěti etap včetně časového rozvržení každé z nich. Děti a mladí lidé se na příkladu jezuitské koleje v Českém Krumlově budou při různých aktivitách blíže seznamovat s vybranými profesemi pracovníků Národních památkových ústavů. Zvolila jsem ve svém projektovém návrhu čtyři profese, jejichž prostřednictvím budou žáci a studenti poznávat tento historický objekt tak, jak vypadá dnes a také dostanou možnost vrátit se o několik století zpět a dozvědět se zajímavé informace z minulosti významné českokrumlovské památky.

Tabulka č. 1 Harmonogram projektu, jednotlivé etapy

1. etapa	Příprava projektu	Leden až únor
2. etapa	Realizace projektu	Březen až duben
3. etapa	Sběr dat, analýza, zpracování výsledků činnosti	Květen až červen
4. etapa	Interpretace, vyhodnocení, techniky zpětné vazby	Říjen až listopad
5. etapa	Výstupy projektu	Leden až duben

1. dílčí projekt	dokumentátor
2. dílčí projekt	restaurátor
3. dílčí projekt	průvodce
4. dílčí projekt	historik

Účastníci dílčích projektů budou plnit „své“ dílčí úkoly, budou se věnovat programům vytvořeným pro tyto jednotlivé projekty. Jako programy jsou pro potřeby mého tvůrčího projektu označovány aktivity, které jsou mu podřazené. Jedna skupina dětí se seznámí například s prací dokumentátora, druhá restaurátora, třetí se připraví na činnost průvodce a čtvrtá pozná činnost historika. Všechny aktivity budou směřovat

k jedné zvolené památce, k jezuitské koleji v Českém Krumlově. Programy jednotlivých dílčích projektů budou sledovat rovněž plnění hlavního cíle a dílčích cílů celého projektu.

Předpokládám možnost realizace dílčích projektů i samostatně bez provázanosti na hlavní projekt. Upravit shodně s okolnostmi a aktuálními podmínkami lze i počet projektových dní, počet dílčích projektů, například podle počtu dětí nebo reálných časových možností všech aktérů. Variabilitnost celého projektu považuji za velmi důležitou především z hlediska jeho širší uplatnitelnosti v praxi.

7.4 Materiálně technické zabezpečení projektu

Jako pracovník Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích mohu využít možnost získat finanční prostředky formou grantových projektů, například z Programu aplikovaného výzkumu a vývoje národní a kulturní identity (NAKI), Ministerstva kultury ČR, ve kterém památkáři spolupracují s pracovníky Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity v Brně a Pedagogické fakulty Univerzity Karlovy v Praze.⁷⁶ Další možností je získání krajského grantu. O celou řadu podpor a grantů se mohou v případě zájmu o tyto aktivity ucházet i školy a další partnerské organizace. Nevylučuji ani eventualitu využití sponzorských darů. Finanční prostředky budou použity především na dopravu, kancelářské potřeby, pomůcky a na zajištění všech výstupů projektu. Přesné kalkulaci nákladů se však ve svém projektu nevěnuji, neboť finanční vstupy se mohou měnit podle období, ve kterém bude projekt realizován.

Z pomůcek uvádím pouze ty, které budou využívány u všech dílčích projektů obecně. Nejsou zde uvedeny speciální pomůcky vztahující se k jednotlivým programům. Některé z těchto pomůcek představím v návrhu řešení praktické části dílčího projektu. V souvislosti s jejich zajištěním je důležitá znalost vybavení škol zapojených do činností například didaktickou technikou či literaturou ve školních knihovnách. Na zajištění těchto informací i některých pomůcek mohou mít podíl mladí účastníci projektu. Žáci a studenti budou pracovat odbornými knihami, archivními materiály, mapami, fotografiemi a dalšími obrazovými materiály. Předpokládám, že budou moci využívat vlastní fotoaparát, kameru, počítač či notebook. Za důležitou pomůcku považuji rovněž dataprojektor, přehrávač DVD, videorekordér, tiskárnu a scanner. Psací potřeby, sešity, čtvrtky a další kancelářské potřeby budou při aktivitách

⁷⁶ Srov. Vydařené symposium o edukaci na památkách: Památky nás baví. *Národní památkový ústav* [online]. Praha, 2013 [cit. 2014-03-09]. Dostupné na WWW: <http://www.npu.cz/news/13225-n/>.

samozřejmostí. Vše zajistí přípravný tým v přípravné fázi projektu. Po předchozí domluvě bude pro vybrané projektové činnosti požadována „vratná“ finanční záloha za zapůjčení kostýmů z Městského divadla v Českém Krumlově. Využití přednáškových sálů, zasedacích místností a dalších prostorů pro jednotlivé aktivity bude bezplatné, stejně tak návštěvy všech plánovaných míst a zajištění techniky pro potřeby projektu. U aktivit, které se budou odehrávat v exteriéru, je počítáno s náhradním programem v případě nepříznivého počasí.

Zajištěna předem bude také doprava a stravování při návštěvě Českých Budějovic. Odměnou pro všechny účastníky projektu, pro žáky, studenty, vedoucí týmů a rodinné příslušníky, bude bezplatný čtrnáctidenní pobyt na některém z památkových objektů dle vlastního výběru, které spravuje Národní památkový ústav v Českých Budějovicích. Druhou možností bude roční volná vstupenka pro žáka a studenta (včetně rodičovského doprovodu) na všechny prohlídkové trasy těchto objektů.

7.5 Časové a prostorové rozvržení projektu

Je počítáno s aktivitami ve výuce, ale především mimo ni, ve volném čase. Z toho vyplývá náročnost a důležitost časového rozvržení projektu, které bude domluveno s vyučujícími a v případě volnočasových aktivit také s rodiči dětí. Mou představou je projekt trvající dvanáct měsíců, jeden projektový den v každém měsíci ve čtyřech etapách z pěti. Tyto dny lze také rozložit na menší úseky a věnovat se aktivitám například pouze v odpoledních hodinách, tedy v měsíci celkem dvakrát.

Vzhledem k systémovému přístupu v rámci projektu preferuji pravidelnost jednotlivých činností, tedy „práce“ na projektu jedenkrát za měsíc v rozsahu běžného školního vyučování nebo dvě odpoledne v každém měsíci. V páté etapě, která je věnována výstupům projektu, předpokládám velké pracovní nasazení a z toho důvodu budou v každém měsíci dva projektové dny. Tato etapa je rozvržena celkem do čtyř měsíců, bude tedy zahrnovat osm projektových dní.

Základna pro pravidelná setkávání všech účastníků bude na základě domluvy s pedagogy v prostředí některé ze škol, které se projektu zúčastní. Pro jednotlivé dílčí týmy bude rovněž ve vybrané škole vyčleněn prostor pro projektové aktivity.

Prostředím pro tyto činnosti v rámci projektu bude samozřejmě exteriér města Český Krumlov, exteriér i interiér objektu bývalé jezuitské koleje ve městě. Děti navštíví Regionální muzeum v Českém Krumlově, Státní hrad a zámek Český Krumlov,

Státní oblastní archiv v Třeboni, oddělení Český Krumlov. V muzeu se dozvědí informace o minulosti Českého Krumlova, o jeho stavebním vývoji a proměnách v čase. Prohlédnou si staré fotografie, malby, grafiky, model města. Rovněž bude pro potřeby tvůrčího projektu využit prostor budovy Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích, kde se uskuteční některé z projektových aktivit. Možnost využití prostor, které uvádím, zajistím jako jeden z koordinátorů (vedoucích) projektu před jeho zahájením.

7.6 Personální možnosti

Od vedoucích projektu budou vyžadovány zkušenosti s prací v týmu, s jeho vedením, s plánováním činností a také mnohé další dovednosti. Vedoucí projektu budou mít na starost jeho koordinaci. Zdůrazňuji jejich odpovědnost například při sestavování projektových týmů, při vedení jednotlivých činností, rozdělování úkolů účastníkům, zajišťování dosažení všech cílů projektu. Vedoucí tým, který bude složený z pedagogů a odborníků z oblasti památkové péče, by měl být domluven na společných přístupech k práci pro zachování kontinuity svého výchovného působení na mladou generaci.

Důležitá bude také jejich aktivita a pomoc při utváření vztahů důvěry mezi mladými lidmi, při jejich vzájemné spolupráci. Základem úspěchu tvůrčího projektu je komunikace mezi všemi účastníky aktivit. Předpokládám, že vedoucí dokáží zapojit do projektu nové verifikované informace a po domluvě s ostatními koordinátory případně projekt upravit. Mezi jejich dovednosti by mělo patřit i předvídání komplikací, které mohou vzniknout při projektových činnostech a předcházení těmto těžkostem. Zajištěna bude také jejich vzájemná zastupitelnost v případě nutnosti. Mezi hlavní koordinátory projektu jsem zařadila dva pracovníky památkové péče, dva pedagogy základních škol v Českém Krumlově, dobrovolné pracovníky z řad studentů příslušných fakult Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích. Je možné zapojit i studenty českokrumlovských středních škol starších osmnácti let. Počet dobrovolných pracovníků bude upřesněn podle počtu všech dětí zapojených do projektu a rovněž podle zájmu studentů spolupracovat na tomto projektu. Přivítala bych také externí spolupráci muzejního pedagoga či jiného odborného pracovníka Regionálního muzea v Českém Krumlově.

Za člena projektového týmu považuji každého mladého člověka, který se přímo podílí na projektových činnostech zaznamenaných v pěti etapách harmonogramu

projektu. Cílovou skupinou jsem zvolila žáky osmých a devátých tříd základních škol v Českém Krumlově a studenty nižších ročníků českokrumlovského gymnázia. Mládež této věkové kategorie jsem do projektu zapojila vzhledem k jejím znalostem a vědomostem, které se vztahují k historickému období, kdy v Českém Krumlově působil na jezuitské koleji řád Tovaryšstva Ježíšova. Vodítkem pro tento výběr mi byly školní osnovy.

7.7 Organizační a bezpečnostní podmínky

Vedoucí projektu budou mít rozvrženy úkoly v rámci projektového týmu včetně vedení dokumentace projektových činností, například vypracovávání zpráv. Děti, které se přihlásí do projektu, budou rozděleny do skupin v počtu nejvýše deseti členů. Jednotlivé skupiny vytvoří mládež z různých škol, aby se do nich nepřenesly vztahy již dříve formované ve školním prostředí. Je také možno vytvořit skupiny žáků ze dvou různých tříd jedné školy. Rozdělení mladých lidí do jednotlivých skupin (týmů) bude dopředu pedagogy velmi pečlivě připraveno. Z jednotlivých skupin budou zároveň vybráni členové do přípravného týmu. Přípravný tým dětí i dospělých se bude scházet společně podle časových možností a po vzájemné domluvě před konáním projektových dnů.

Žáci a studenti každého ze čtyř týmů si podle vlastního zájmu zvolí, kterou památkářskou profesi budou při aktivitách chtít blíže poznat. Na základě této volby jim koordinátoři přiřadí dílčí projekt, seznámí je s posláním celého týmu, s přidělenými úkoly, výstupem a cíli aktivit tohoto dílčího projektu i s hlavním cílem, na jehož dosažení se budou spolupodílet všechny projektové týmy. Skupiny se budou při společných setkáních vždy jedenkrát za dva měsíce (mimo projektové dny či projektová odpoledne) vzájemně informovat o svých aktivitách. Budou prezentovat svou činnost členům ostatních týmů, diskutovat o aktivitách a dílčích výsledcích. Před vedoucími jednotlivých skupin v roli moderátorů těchto diskusí se otevírá možnost zjistit názory a postoje mladých lidí na některá témata, možnost motivace žáků a studentů k dalším projektovým činnostem. Případné problémy budou konzultovány a bude stanovena cesta k jejich řešení. Diskuse jsou i příležitostí zjistit, jak spolu týmy spolupracují, jaké jsou vztahy mezi jednotlivými členy, jaká je dynamika jednotlivých skupin. Kromě přímých setkání je pro výměnu zkušeností počítáno s využíváním sociální sítě Facebook.

Všichni koordinátoři včetně studentů starších osmnácti let získají před zahájením projektových činností proškolení o podmínkách bezpečnosti práce, neboť je jejich povinností vždy dbát na bezpečnost žáků a studentů, kteří se projektu zúčastní. Za splnění tohoto úkolu odpovídá pracovník Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích, který je zároveň jedním z koordinátorů a vedoucích projektu. Koordinátoři následně poučí všechny účastníky o bezpečnostních podmínkách.

8 Metodika činnosti

Do metodiky činnosti zahrnují rámcový plán činnosti, k němuž náleží přípravná fáze projektu, realizace, sběr dat, analýza, zpracování výsledků činnosti a jejich interpretace, hodnocení, techniky zpětné vazby, výstupy. Součástí metodiky činnosti je závěrečná diskuse a metody činnosti.

8.1 Rámcový plán činnosti

Rámcový plán činnosti je tvořen po sobě následujícími pěti etapami, které popisují základní postup aktivit a jejich vzájemnou návaznost. Každá z etap je vložena do určitého časového rámce. V rámcovém plánu je nejvíce času věnováno samostatně výstupům projektu, neboť považují jejich přípravu a realizaci za časově nejnáročnější.

8.1.1 Přípravná fáze tvůrčího projektu

Důležité je zajištění efektivity přípravné fáze projektu. Účastníci projektu si navzájem vyjasní, za jakých podmínek bude probíhat jejich spolupráce, sdělí si svá očekávání. Budou seznámeni s projektem, s jeho hlavním i dílčími cíli. Pro pedagogy bude připraven odborný historický seminář, tj. jednodenní setkání odborníků obou profesí (pedagogů a památkářů), který bude předcházet vlastní projektové činnosti. Historický seminář se uskuteční v jednom z víkendových dní na počátku měsíce ledna v prostorách přednáškového sálu Národního památkového ústavu se sídlem ve městě České Budějovice. Pedagogům bude představen tvůrčí projekt, jeho cíle, metodika, projektové aktivity, detailně budou objasněny jednotlivé fáze projektu, postup i očekávané výstupy. Bude jim podrobně prezentována českokrumlovská jezuitská kolej, historická fakta, zhlédnou obrazový i dokumentační materiál, který je uložen v archivu této instituce.

V části semináře se pedagogové seznámí postupně s těmi profesemi, které jsou uvedeny v tvůrčím projektu. Přínosem historického semináře bude snaha o neformální

atmosféru, vstřícná komunikace, výměna zkušeností, bohatství názorů, besedy mezi pedagogy a památkáři, objektivní pohled, doladění a upřesnění některých detailů tvůrčího projektu. Společnou činností bude rovněž příprava semináře pro děti a mládež.

Pedagogové v rámci společné domluvy s památkáři následně uvedou žáky a studenty během školní výuky do historického kontextu doby, kdy jezuitský řád ve městě Český Krumlov působil, a zopakují s dětmi základní historická fakta. Mladí lidé budou mít za úkol dohledat informace k památkovému objektu jezuitské koleje a následně je prezentovat na úvodním „dětském“ historickém semináři. Budou řešit problémovou úlohu, kterou považují pro projekt za „odrazový můstek“. Sami uváží, z jakých zdrojů je možné tyto informace čerpat. Okruh možné literatury jim pedagog nastíní. S pomocí vyučujícího si zvolí i způsob prezentace, která bude časově omezena do pěti minut. Aktivním přístupem si od počátku projektových činností budou mladí lidé rozvíjet schopnost kritického myšlení, která je charakteristická vlastním objevováním důležitých informací, jejich posuzováním a porovnáváním, rozhodnutím se, zda tyto informace lze využít či ne.⁷⁷

Základem projektových činností je aktivní spolupráce všech zúčastněných. V měsíci lednu téhož roku se rovněž uskuteční úvodní „dětský“ seminář památkářů s žáky a studenty zainteresovaných škol. Toto setkání povedou pedagogové za účasti odborníků z oboru památkové péče. Seminář je metodou, kterou je s úspěchem možno použít u starších a vyspělejších žáků základních škol. Bude věnován profesi dokumentátora, restaurátora, průvodce a historika. Rovněž se bude zabývat českokrumlovskou jezuitskou kolejí. Pro oživení semináře pracovníci památkové péče dětem představí průvodce celého projektu, kronikáře, archiváře a knihovníka Rožmberků Václava Březana, který žil v letech 1568 až 1618. Od roku 1602 se věnoval sepisování „*Historie Rožmberské*“, ve které zachytil dějiny rodu. Z pěti svazků se dochovaly dva.⁷⁸ Jeho jméno bude pro děti první připravenou hádankou.

Předpokládám pozitivní vztah mezi učitelem a žáky, z toho důvodu upřednostňuji pedagogické vedení tohoto semináře. Úkolem pedagoga, který své žáky dobře zná a dokáže navodit atmosféru důvěry, bude vytvořit prostor pro vyjádření subjektivních názorů žáků a studentů. Učitel bude dbát na to, aby měl seminář spád a aby nedošlo

⁷⁷ Srov. SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: Spolupráce žáků ve skupinách*, s. 9.

⁷⁸ Srov. BŮŽEK, V. a kol. *Dvory velmožů s erbem růže: Všední a sváteční dny posledních Rožmberků a pánů z Hradce*, s. 269.

k odchýlení od tématu.⁷⁹ Toto setkání je plánováno na první lednový projektový den a uskuteční se rovněž v prostorách přednáškového sálu Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích. Během předem předpokládaných šesti hodin trvání „dětského“ semináře (s přestávkou na oběd, který bude zajištěn pracovníky Národního památkového ústavu) se žáci v rámci tohoto úvodního setkání s památkáři rovněž seznámí s projektem, s jeho cíli, s plánováním činností. Budou prezentovat své zjištěné poznatky k památkovému objektu jezuitské koleje. Velmi důležitá je motivace mladých lidí k aktivnímu přístupu, k tvořivosti, k participaci.

Pedagogové rozdělí účastníky projektu do čtyř menších skupin podle zvolené profese. Skupiny budou tvořeny mladšími žáky a studenty společně se staršími. Z těchto skupin se vždy jeden člen stane zároveň i členem přípravného týmu. Předpokládám, že starší a zkušenější kamarádi budou pomáhat těm mladším s náročnějšími úkoly. Současně mohou pomáhat pedagogovi, neboť prolínání činností i do času „mimoškolního“, do volného času, klade na pedagoga poměrně vysoké nároky. Ve skupinách budou mít mladí lidé rozděleny úkoly pro skupinovou i individuální práci. Za podstatné považují již v této přípravné fázi zapojení účastníků projektu do propagace celé akce, informování ostatních spolužáků, rodičů, místní samosprávy a veřejnosti například vytvořením nástěnky, obrazového panelu, pozvánky či plakátu.

V rámci pravidelného přednáškového cyklu, který již několik let probíhá v Národním památkovém ústavu v Českých Budějovicích, je připravena přednáška pro rodiče a pro veřejnost, která se vztahuje k českokrumlovské jezuitské koleji. Po domluvě se Správou zámku Český Krumlov se bude konat v jednom ze zámeckých sálů. Druhou variantou je její pořádání v přednáškovém sále památkové instituce v Českých Budějovicích.

Rozdělení žáků a studentů do čtyř pracovních skupin vychází z tematických okruhů projektu. Každé téma tvoří jeden dílčí projekt, ve kterém se mladým lidem detailněji představí jedna z profesí zastoupených v českobudějovickém Národním památkovém ústavu. Prostřednictvím tohoto povolání bude mládeži prezentován vybraný památkový objekt. Každá skupina získá v rámci dílčího projektu samostatný úkol a vlastní program, který bude uveden a diskutován na společných setkáních všech týmů. Účastníci seznámí své spolužáky s výsledky vlastních činností, s novými zkušenostmi, které při aktivitách získají. Setkání se uskuteční mimo předem domluvené projektové dny jedenkrát za dva

⁷⁹ Srov. SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: Spolupráce žáků ve skupinách*, s. 117.

měsíce. Této aktivity se mohou účastnit všichni členové nebo vybraní zástupci jednotlivých týmů. Činnosti skupin budou koordinovány a řízeny tak, aby směřovaly k hlavnímu cíli celého tvůrčího projektu.

8.1.2 Realizace projektu

Tvůrčí projekt bude realizován na základě harmonogramu a rámcového plánu činnosti. Mladí lidé budou mít jasně definovaný úkol v rámci svého týmu, aktivně se zapojí do všech aktivit, které povedou k očekávaným výsledkům. Budou se věnovat individuálním i skupinovým činnostem. Edukátoři jim rozdělí úkoly a poskytnou další instrukce, aby věděli, kdy či kde se budou jednotlivé aktivity odehrávat, v jakém časovém rozpětí, jaké pomůcky je třeba zajistit. Vedoucí budou žáky a studenty vhodně a citlivě motivovat, aby se s „prací na projektu“ identifikovali, budou také podporovat jejich vzájemnou spolupráci. Povedou mládež k přijetí zodpovědnosti za své vlastní jednání a konání i za činnost celé skupiny. Důležitá je samozřejmě přátelská a konstruktivní atmosféra, dobrá týmová spolupráce, kdy na každém členovi týmu záleží, jaké budou výsledky činnosti, zda bude splněn primární cíl celého projektu. Bude také domluveno, jak uchovávat získané informace pro jejich prezentaci při společných diskusích a také pro další využití těchto dat při výstupech projektu. Každý z mladých účastníků si povede terénní deník, do kterého zapíše vše, co ho zaujalo během práce na projektu.

Projekt bude, jak jsem již uvedla, rozdělen do několika dílčích projektů, z nichž každý představí jednu z profesí zastoupených v Národním památkovém ústavu. V tomto tvůrčím projektu jsem zvolila čtyři profese, tedy čtyři dílčí projekty. Jejich počet je možno podle potřeby měnit. Mladí lidé se budou věnovat profesi dokumentátora, restaurátora, průvodce a historika. Prostřednictvím vybraných profesí budou detailněji poznávat památkový objekt jezuitské koleje ve městě Český Krumlov. Vzhledem k tomu, že týmy budou pracovat samostatně, jsou podstatná jejich pravidelná setkání jedenkrát za dva měsíce mimo projektové dny, rovněž zdůrazňuji důležitost vzájemné konfrontace, výměny informací a zkušeností. V rámci těchto vzájemných schůzek se žáci a studenti budou učit interpretovat nové informace a data před ostatními účastníky celého projektu. Projektové činnosti všech týmů budou na sebe navazovat, částečně se budou i překrývat. V jednotlivých dílčích projektech nabídnu specifické aktivity, které se vztahují ke zvolené profesi a také aktivity, které jsou připravené pro všechny dílčí týmy bez rozdílu.

Mezi společné aktivity členů všech týmů řadím například úvodní seminář. Společná všem bude také historická vycházka od Budějovické brány do Horní ulice k jezuitské koleji, která je postavena na skále nad řekou Vltavou a svou severní frontou do Horní ulice směřuje. Děti si prohlédnou objekty, které k jezuitské koleji na prahu novověku náležely, například exteriér Regionálního muzea v Českém Krumlově, navštíví i městský park, na konci 16. století zde jezuité zřídili a užívali zahradu.⁸⁰ Zahrada byla spojena s jezuitskou kolejí lávkou na druhém břehu řeky Vltavy. Jednou z dominant města je farní kostel svatého Víta, nad kterým mělo Tovaryšstvo Ježíšovo patronát, a který byl po dlouhá léta hlavním místem jejich působení.⁸¹ Děti bude provázet stejně jako při úvodním semináři známý rožmberský kronikář a přiblíží jim místa, která dobře znají, z pohledu působení jezuitského řádu. Po předchozí domluvě si děti prohlédnou i interiér jezuitské koleje a získají informace o jeho podobě v době, kdy zde jezuité žili.

Všichni účastníci projektu budou mít rovněž možnost zhlédnout hraný dokumentární film s názvem *Jezuité*, který je věnován jezuitskému řádu, jeho poslání, apoštolátu, misiím, vztahu k vědě a k umění, spiritualitě a historii z pohledu autorů dokumentu. Dokument má vést také k zamyšlení nad rozdílnými postoji při hodnocení působení Tovaryšstva Ježíšova v naší historii.⁸² Pro projekt je hraný dokument přínosem, neboť mladým lidem otevře cestu k hledání a objevování dalších nových poznatků a souvislostí, které se vztahují k působení otců jezuitů ve městě Český Krumlov.

Následně rámcově ve své diplomové práci uvádím jednotlivé dílčí projekty a základní aktivity, které jsou pro všechny účastníky připraveny. Jednotlivé týmy budou pracovat samostatně, přesto budou jejich činnosti navzájem provázané a budou směřovat ke společnému cíli.

Profese *dokumentátora* bude pro děti znamenat pečlivé zmapování jezuitské koleje „v terénu“. Památku zdokumentují, zhodnotí její stav. Nezbytnou pomůckou pro práci v terénu bude papír, tužka, fotoaparát, případně i kamera a pro potřeby měření svinovací metr. Úkolem všech členů tohoto projektového týmu bude všimnout si nejenom budovy

⁸⁰ Srov. OLŠAN, J. Zahrady v obrazu města a krajiny Českého Krumlova. In: *Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*, s. 243.

⁸¹ Srov. WEBER, Ottokar. *Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen*, s. 143.

⁸² Autory námětu a scénáře hraného dokumentárního filmu jsou Jan Regner, Petr Vacík, Miroslav Herold, Otakáro Mária Schmidt.

koleje jako celku, v její historické komplexnosti, ale i všech výrazných detailů a architektonických prvků. Součástí povolání dokumentátora je rovněž zajištění kvalitních fotografií. Není požadováno jejich velké množství. Fotografie by však měly mít ve vztahu k památkovému objektu vypovídající hodnotu. Podrobná dokumentace je velmi důležitá pro prezentaci či publikační činnost. Všichni pracovníci památkových ústavů z ní čerpají cenné informace pro svou další práci. Dokumentace, kterou žáci a studenti zpracují, bude jistě přínosem i pro ostatní týmy tvůrčího projektu.

Žáci a studenti dílčího projektu, který představuje profesi dokumentátora, navštíví společně se svým vedoucím Státní oblastní archiv v Českém Krumlově, některé archivní materiály získají i v archivu Národního památkového ústavu, seznámí se rovněž se stavebně-historickým průzkumem jezuitské koleje. Výstupem členů tohoto dílčího týmu bude zpracování evidenčního listu nemovité kulturní památky jezuitské koleje dle vlastních představ, který bude obsahovat podrobný popis i fotografii objektu a případný videozáznam. Děti se pokusí s pomocí počítače zpracovat evidenční list co nejpodrobněji. Nejlépe zpracovaný dokument se stane součástí výstavy o životě jezuitů ve městě v závěru celého tvůrčího projektu. Žáky a studenty vytvořený evidenční list bude porovnán s originálním evidenčním listem, který je uložen v archivu Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích. Tento dílčí tým připraví článek do regionálních novin, ve kterém představí své projektové aktivity a bude se podílet společně s týmem „restaurátorů“ na přípravě výstavy o jezuitech a bývalé jezuitské koleji v Českém Krumlově.

Další profesí, kterou děti poznají blíže, je *restaurátor*. Podle Národní soustavy povolání restaurátor má za úkol konzervovat a restaurovat figurální a nefigurální uměleckořemeslná nebo umělecká díla. Restauruje movité i nemovité kulturní památky, předměty kulturní hodnoty, sbírkové předměty a archiválie.⁸³ Děti si budou moci prohlédnout, jak vypadá restaurátorská zpráva, zaznamenají do svých terénních deníků s pomocí kresby renesanční prvky, které objeví na budově jezuitské koleje. Jejich úlohou bude rovněž zjistit, koho představují nástěnné malby v lunetách, najít na budově jezuitské koleje znak rožmberského jezdce, znak Viléma z Rožmberka a znaky jezuitského řádu.

⁸³ Srov. Katalog povolání. *Národní soustava povolání* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2012 [cit. 2014-03-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.nsp.cz/>>.

Velmi významným barokním světce a oblíbeným světce řádu Tovaryšstva Ježíšova je svatý Jan Nepomucký. Děti se pokusí vyhledat ve městě jeho sochu. Zjistí s pomocí literatury či internetu informace ze života svatého Jana Nepomuckého, seznámí se s jeho atributy. Pro společné setkání všech týmů připraví krátkou prezentaci v aplikaci Microsoft PowerPoint o životě tohoto světce. Zároveň bude úkolem žáků a studentů dílčího projektu informovat ostatní týmy, kde se ve městě nachází světcova socha. Při práci v tvůrčí dílně Střední uměleckoprůmyslové školy svaté Anežky České žáci a studenti s pomocí rad a asistence studentů vyšších ročníků této školy zhotoví kvadrátek, pokrývku hlavy svatého Jana Nepomuckého. Kvadrátek se rovněž stane součástí výstavy. Druhou možností, tedy možností výběru, bude práce v ateliérech, setkání s malířskou tvorbou, jejímž výstupem bude výtvarné ztvárnění bývalé jezuitské koleje či jejího zajímavého architektonického detailu. I v tomto případě nabídne dětem Střední uměleckoprůmyslová škola svaté Anežky České po předběžné domluvě odborné vedení a asistenci studentů této školy. Společným závěrečným výstupem dílčího týmu a týmu, který se zabývá činností dokumentátora, bude výstava o bývalé jezuitské koleji v Českém Krumlově a o jejích obyvatelích na počátku novověku. Se střední uměleckoprůmyslovou školou svaté Anežky České rovněž předběžně domluví (jako jeden z vedoucích týmu) využití jejích výstavních prostor v areálu českokrumlovského kláštera. Jako další alternativu pro pořádání výstavy navrhuji Regionální muzeum v Českém Krumlově, které bude také osloveno.

Každý z účastníků projektu se s další, již třetí představovanou profesí jistě ve svém životě setkal a má o této činnosti alespoň rámcovou představu. Z uvedených povolání, která projekt zahrnuje, je patrně nejznámější. Jedná se o profesi *průvodce*. Mladí lidé budou dopředu upozorněni na úkol, který je čeká. Hlavní činností, ke které bude tento dílčí tým směřovat, je řetězové provádění. Představí návštěvníkům celý komplex bývalé jezuitské koleje včetně budov, které k němu náleží. Neopomene budovu Regionálního muzea v Českém Krumlově ani bývalou jezuitskou zahradu. Provádění bude probíhat v exteriéru města. Před jeho vlastní přípravou členové týmu během jednoho z projektových dní vystoupají po 162 schodech na vyhlídkový ochoz zámecké věže a prohlédnou si Český Krumlov a jeho okolí z výšky 54,5 m.⁸⁴ Český Krumlov má dvě

⁸⁴ Srov. Zámecká věž v Českém Krumlově. *Turistický informační portál Český Krumlov.com* [online]. Praha, 2010-2011 [cit. 2014-03-18].

hlavní architektonické dominanty, dvě věže. Věž zámecká je symbolem světské moci, věž kostela sv. Víta je vnímána jako symbol moci církevní, jejímiž důležitými představiteli byli v době na pomezí mezi renesancí a barokem právě jezuité. Pohled z výšky zároveň umožní vizuální vnímání města jako neopakovatelného urbanistického díla, jako hodnoty, která je prověřena staletími, s významným komplexem budov bývalé jezuitské koleje.⁸⁵

Nutnou pomůckou při řetězovém provádění budou průvodcovské texty, které si žáci a studenti s pomocí studia dostupné literatury a s pomocí dospělého vedoucího dílčího týmu sami vytvoří. Vlastní řetězové provádění spočívá ve výměně rolí průvodců, kdy si skupina dětí rozdělí svá stanoviště při provádění, každý mladý průvodce se věnuje své části prohlídky a navazuje v ní na svého předchůdce. Žáci a studenti vystupují při provádění sami za sebe a zároveň jsou členy úzce spolupracujícího týmu. Vytvářejí pomyslný řetěz, ve kterém jednotlivé části do sebe pevně zapadají. Vítány jsou při provádění nové nápady a tvořivost. Role vedoucích této aktivity spočívá v povzbuzování, konzultacích, pomoci, radě.

Součástí přípravy řetězového provádění dílčího projektového týmu bude tvorba průvodcovského textu, rozdělení částí textu mezi děti, rozdělení stanovišť, určení člena týmu, který bude prohlídku uvádět před návštěvníky, i toho, kdo ji bude uzavírat. Důraz kladu na vlastní žákovské vystupování, na mluvené slovo. Děti se naučí odpovídat na otázky zvědavých návštěvníků i přiznat, když odpověď nebudou znát. Před vlastním prováděním se uskuteční generální zkouška, při které se odstraní všechny případné nedostatky. Tři týdny před akcí rozešlou členové týmu pozvánky. Provádět budou pro své spolužáky, rodiče, pedagogy i další zájemce z řad veřejnosti. Řetězové provádění bude výstupem tohoto dílčího projektu.

Čtvrtou profesí dílčího projektu je *historik*. Detailněji představím v návrhu řešení praktické části rámcový plán činnosti tohoto dílčího projektu a jeden z jeho výstupů (programů). Tento dílčí projekt seznamuje mladou generaci s prací historika zabývajícího se jezuitskou kolejí v Českém Krumlově. Historik popisuje události, hledá

Dostupné na WWW: <<http://www.ceskykrumlov.com/prohlidka/hrad-a-zamek-cesky-krumlov/zamecka-vez/>>.

⁸⁵ Srov. POSPÍŠIL, A. *Kastellologie jako historicko-kulturní inspirační zdroj v oblasti výtvarné edukace*, s. 16.

mezi nimi souvislosti, pracuje s literaturou, s historickými prameny. Oporou pro jeho práci jsou archivy, pamětní knihy, kroniky, obrazové prameny, mapy. Historika zajímá objekt jezuitské koleje z hlediska jeho změn v čase, z hlediska významných osobností, jejichž životní osudy s jezuitskou kolejí souvisely a také z hlediska událostí, které se zde odehrály. S pomocí této profese oživím ve svém návrhu projektu dávnou historii a vrátím se společně s dětmi o několik staletí zpět. Téma, kterým se budou mladí lidé zabývat, jsem zvolila zcela záměrně, neboť předpokládám, že je jim blízké. Čtvrtý dílčí projekt bude věnován jezuitskému školství z pohledu historika. Úkolem týmu bude nejprve zajistit s pomocí literatury a rozhovorů s odborníky, kteří se zabývají historií, co nejvíce informací o tom, jak vypadalo jezuitské vyučování.

Řád Tovaryšstva Ježíšova vytvořil nejdůkladnější školský a pedagogický systém druhé poloviny šestnáctého a sedmnáctého století.⁸⁶ Věnoval se střednímu školství a také vyučování na univerzitách. Povinnost vyučovat měli po určitou dobu všichni členové jezuitského řádu. Na prvním místě veškerého studia vždy byla zbožnost (pietas).⁸⁷ Mezi výukové předměty studentů na šestiletém gymnáziu se řadilo náboženství, gramatika, rétorika, poetika, latina, základy řečtiny, četba, historie, zeměpis, matematika, zpěv.⁸⁸ Odpolední vyučování v pátek nebo v sobotu bylo věnováno katechismu. Důraz byl kladen na časté opakování látky, na aktivní přístup chlapců ke vzdělání.⁸⁹ V českokrumlovském oblastním archivu se dochoval rozvrh jednotlivých tříd jezuitského gymnázia. (Příloha I.)

Studenti společně se svými vyučujícími se pravidelně účastnili mše svaté ve všední dny i ve svátek. Doba odpočinku po vyučování, ve kterém studenti získávali především duchovní hodnoty, náležela v určité míře i tělesným cvičením. Otcové chlapcům doporučovali procházky, hry s míčem, kuželky, střelbu do terče, cvičení v jízdě na dřevěných koních.⁹⁰ Jezuité se snažili také rozvíjet soutěživost mezi studenty. Fyzické tresty byly výjimečné, řád dával spíše přednost velké ostudě, která díky trestu vznikla a které byl žák vystaven.⁹¹ Mezi zcela nezbytnou součástí výuky náležely deklamace

⁸⁶ Srov. NOVOTNÝ, M. a kol. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*, s. 35.

⁸⁷ Srov. POLEHLA, P. *Edmund Campion o vzdělání, rétorice a jeho drama Ambrosia*, s. 14.

⁸⁸ Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 126–130.

⁸⁹ Srov. POLEHLA, P. *Edmund Campion o vzdělání, rétorice a jeho drama Ambrosia*, s. 13.

⁹⁰ Srov. ČORNEJOVÁ, I. *Tovaryšstvo Ježíšovo*, s. 64.

⁹¹ Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 191.

a divadelní představení.⁹² Obsahem deklamace byl například přednes básně, krátký řečnický výstup, dialog mezi žáky či připravená jednoduchá hříčka. Tyto aktivity netrvaly většinou déle než půl hodiny. Zpravidla se konaly ve všední dny před začátkem nebo po ukončení výuky. Divadelní výstupy naopak trvaly velmi dlouho, někdy několik hodin a bylo nutno zapamatovat si poměrně rozsáhlý text.⁹³

Na konci roku studenti skládali ústní i písemné zkoušky, místo vysvědčení získávali potvrzení o absolutoriu gymnázia.⁹⁴ Vrchní dozor v rámci koleje měl rektor. Hlavní zodpovědnost za kvalitu a chod výuky připadal studijnímu prefektovi, který měl také za úkol po poradě s rektorem přijímat nové studenty. Jezuité, kteří se učitelství věnovali déle, se nazývali školskými prefekty. Katecheta vyučoval základům víry. Dále mohu jmenovat zpovědníka, ministra koleje, který se staral o hmotné zabezpečení či například správce knihovny.⁹⁵

Studentem v České provincii se mohl stát každý, kdo byl doporučen prefektovi rodiči nebo zákonnými zástupci chlapce, byl starší osmi let a uměl číst a psát. Nejprve byl přezkoušen, a pokud zkoušku úspěšně zvládl, byl zapsán podle svých schopností do třídy, kde byli studenti různého věku. V jedné třídě bylo až 80 chlapců.⁹⁶ Výzdoba tříd byla pojata velmi jednoduše. Na čestném místě visel krucifix, na bílých stěnách byly připevněny velké archy papírů s citáty významných antických autorů. Objevovaly se zde i nejlepší studentské práce.⁹⁷

Školní rok trval 220 až 224 dnů, výuka byla pět dní v týdnu, začínala v sedm hodin ráno a končila ve čtyři hodiny odpoledne. Polední přestávka trvala tři a půl až čtyři hodiny. V jedenáct hodin byl oběd a poté následoval čas odpočinku.⁹⁸ Ve čtvrtek se většinou nevyučovalo tak, jako v jiných dnech. I v tento den se však konala dvouhodinová výuka a poté se studenti účastnili mše svaté. V čase volna bylo možno hrát dovolené hry, pokud se nejednalo o dny svátků.⁹⁹ Volný čas mohli studenti věnovat například jazykovému opakování či vzájemným dialogům. K volným dnům patřily svátky vánoční, velikonoční, svatodušní a masopustní. Během vánočních prázdnin

⁹² Srov. CIPRO, M. *Průvodce dějinami výchovy*, s. 34-35.

⁹³ Srov. POLEHLA, P. *Jezuitské divadlo ve službě zbožnosti a vzdělanosti*, s. 23.

⁹⁴ Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 122.

⁹⁵ Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 10.

⁹⁶ Srov. tamtéž, s. 68.

⁹⁷ Srov. tamtéž, s. 74.

⁹⁸ Srov. tamtéž, s. 137-147.

⁹⁹ Srov. tamtéž, s. 159.

studenti zůstávali na kolejích, neboť se účastnili slavnostních bohoslužeb a pobožností.¹⁰⁰ Neděle (*Dies Dominica*) byla věnována bohoslužbě, vyslechnutí kázání, činnosti mariánských kongregací a základům víry.¹⁰¹ Výuka katechismu se konala většinou v odpoledních hodinách. Stalo se zvykem, že studenti, kteří byli členy mariánských kongregací, se katecheze neúčastnili. Poslední pobožností byly litanie. Všechny pobožnosti v neděli byly doprovázeny, pokud to bylo možné, hudbou. Neděle byla dnem Páně, tedy dnem, který byl zasvěcen modlitbě a díkůvzdání.¹⁰²

Prázdniny se nekonaly v letních měsících, posouvaly se až na měsíce září a říjen. Netrvaly však dva měsíce jako dnes.¹⁰³ Rozhodujícím činitelem pro dobu prázdnin byl věk studentů. Nejdelší prázdniny měli starší studenti až do doby jednoho měsíce. Mladší se museli spokojit s pouhým týdnem volna.

Pro členy čtvrtého dílčího týmu mého projektu je připravena návštěva Státního oblastního archivu v Českém Krumlově. Po domluvě se správou zámku absolvují také speciální prohlídku zámeckého barokního divadla. Průvodce je seznámí s oblibou divadelních her v období baroka. Hlavním a poměrně nelehkým úkolem tohoto dílčího týmu bude příprava a realizace divadelního představení pro spolužáky, rodiče, pedagogy. Toto představení se odehraje v městském parku, bývalé jezuitské zahradě, v případě špatného počasí v klášteře či v zámeckých prostorách, které budou vybrány po domluvě se správou zámku. Divadelní představení bude patřit k výstupům dílčího projektu. Děti budou mít možnost výběru ze tří témat. Zvolila jsem námět ze školního prostředí (Žák a učitel), biblický námět (Podobenství o marnotratném synovi) a námět ze života světce, který byl jezuitům blízký (sv. Ignác z Loyoly, sv. František Xaverský, sv. Jan Nepomucký). Svůj výběr děti oznámí v přípravné fázi dílčího projektu svému vedoucímu.

Všem týmům tvůrčího projektu nabízím prostor pro samostatnou badatelskou práci a převzetí odpovědnosti za její výsledky. Očekávám aktivní přístup vzhledem k náročnosti jednotlivých úkolů. Velký důraz kladu na motivaci, vytvoření konstruktivní atmosféry a kladných vztahů mezi účastníky projektu. Vedoucí týmů budou mladým lidem pomáhat, radit jim, konzultovat s nimi podle potřeby vzniklé

¹⁰⁰ Srov. tamtéž, s. 187.

¹⁰¹ Srov. tamtéž, s. 164–165.

¹⁰² Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 164–165.

¹⁰³ Srov. tamtéž, s. 184–185.

problémy, koordinovat činnosti, zadávat a rozdělovat úkoly, korigovat, usměrňovat a kontrolovat průběh jednotlivých aktivit, vést týmy ke splnění cílů tvůrčího projektu.

8.1.3 Sběr dat, analýza, zpracování výsledků činností

Všechny získané poznatky, informace a své vlastní postřehy budou žáci a studenti zaznamenávat do terénních deníků. Terénní deníky budou připravené pro všechny účastníky týmu, tedy i pro vedoucí (koordinátory) aktivit. Za velmi důležité vybavení a zároveň pomůcku každého týmu při zaznamenávání dat považují fotoaparát a kameru.

Na své školní základně budou účastníci projektu všechna data dále zpracovávat a ukládat do počítače. Zároveň budou uložena ještě na dalším záložním zdroji (DVD, externí disk). S pomocí výpočetní techniky budou tato data následně sumarizována a jejich výstupy kompletovány v digitální podobě pro další využití do konce čtvrté etapy projektu. Z důvodu důkladné analýzy výsledků činnosti jsem zvolila pravidelná setkávání členů všech týmů jedenkrát za dva měsíce. Na těchto setkáních budou mít možnost vedoucí pedagogové a památkáři pomáhat mladým lidem s analyzováním poznatků a dílčích zjištění. Jejich úkolem bude rovněž korigovat další postupy. Přínosem bude také vzájemná konfrontace jednotlivých týmů.

8.1.4 Interpretace výsledků, hodnocení, techniky zpětné vazby

Důležitou aktivitou v rámci projektu je zveřejnění výsledků, ze kterého bude jasné, jaké informace žáci a studenti získali, co vyplývá z jejich zjištění, jak budou tato zjištění dále využita a zapojena do výsledných informací ostatních dílčích týmů. Výsledky činnosti je možné interpretovat různými způsoby. Nabízí se ústní interpretace, písemná či vizuální. Mám na mysli například článek v regionálním tisku, další písemné výstupy s žákovskými texty, kresbou či fotografiemi, výstavu pro veřejnost či pro spolužáky z jiných škol, přednášku, zhotovený předmět, ale také například divadelní představení pro rodiče.

S organizací výstav mají památkáři zkušenosti, které mohou dětem nabídnout, mohou pomoci se zajištěním reprezentativních prostor i s propagací výstavy. Mezi výsledky činnosti řadím i další doprovodné programy, například tvůrčí dílny. Prostor pro zamyšlení se nad smyslem projektu, nad svým zapojením do něj a vlastními činnostmi, budou mít během projektu i po jeho ukončení všichni účastníci. Evaluaci budou aktéři projektu provádět pravidelně, jejich snahou bude objektivně zhodnotit

všechny projektové aktivity po stránce kvantitativní i kvalitativní. Není důležitý pouze výsledek aktivit, ale vlastní proces, jak žáci rozvíjí své schopnosti a dovednosti.

Za součást hodnocení pokládám diskuse během všech společných setkání týmů. V nich se otevře možnost, aby žáci a studenti seznámili ostatní účastníky s tím, co se jim líbí a také nelíbí, zda jsou spokojeni s průběhem činností, s organizací, s prací ve skupinách, zda je jim vše srozumitelné. Důležitá je i sebereflexe, hodnocení své vlastní práce. Kromě přímých setkání bude probíhat diskuse uvnitř jednotlivých týmů, využít bude i Facebook. Po ukončení celého projektu proběhne rovněž závěrečná diskuse (kulatý stůl).

Hodnocení je důležitou fází projektu. Může motivovat k dalším aktivitám, k dalším projektům, může však i demotivovat. Pro hodnocení aktivit je důležitá zpětná vazba. Je podstatná pro uvědomění si, zda zvolená cesta je tou správnou, umožňuje poučit se z chyb. Úspěšnost projektu je závislá na kvalitě zpětné vazby, na reflexi a sebereflexi. Pro svůj návrh projektu jsem vybrala několik následujících technik zpětné vazby, z nichž budou vyvozeny pro projekt důležité informace. Povedou k zamyšlení nad cíli, které měly být naplněny, nad tím, co se podařilo a co se nepodařilo.

- *Individuální a skupinové rozhovory*

V rámci projektových dní a společných setkání proběhnou individuální i skupinové rozhovory se všemi účastníky projektu. Za nejvhodnější považuji rozhovory polostrukturované. Rozhovory i průběh diskuze budou zaznamenávány v písemné formě (s využitím výpočetní techniky pro záznam).

- *Pozorování*

Samozřejmě bude také záměrné a systematické pozorování, individuální i skupinové. Pozorovatel bude účastníkem aktivit, aby pozorování nenarušovalo vzájemnou komunikaci během činností. Snahou bude získat informace o jednotlivých situacích a jevech, které budou zapisovány formou poznámek do terénního deníku. Je možné využít pozorování i s pomocí moderního technického zázemí, například z pomocí digitální videokamery.¹⁰⁴

- *Dotazník*

Pro potřeby zpětné vazby je možné využít i dotazníkové metody. Dotazník budou tvořit uzavřené i otevřené otázky.

- *Kulatý stůl*

¹⁰⁴ Srov. ŠVARŤÍČEK, R. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*, s. 142–158.

Během projektových dní bude rovněž připraven „kulatý stůl“ (beseda) s učiteli, která proběhne na závěr projektu o jeho přínosu i nedostacích. Klíčovou roli přisuzuji moderátorovi, který bude podněcovat všechny účastníky.

Výstupem hodnocení odborníků bude rovněž závěrečná zpráva. Plánované výstupy projektu (výstava, veřejné vystoupení, článek, případně sborník) mohou rovněž vypovídat o kvalitě projektu a být jeho viditelným hodnocením.

8.1.5 Výstupy projektu

Mezi základní fáze činností, které jsem vybrala v souvislosti s jednotlivými výstupy projektu, náleží jejich příprava, vlastní realizace a prezentace. Výstupem celého projektu bude například výstava věnovaná jezuitům a jezuitské koleji, veřejné vystoupení, článek v novinách nebo časopise. V případě badatelských činností může být výstupem i sborník, ve kterém každá skupina zveřejní svá zjištění a také to, jakým způsobem k nim dospěla. Na financování uvedené publikace se mohou podílet i další instituce ve městě. Příprava a vydání sborníku by však zcela jistě znamenaly větší časovou dotaci. Z tohoto důvodu sborník do výstupů tvůrčího projektu nezahrnuji. Naopak k nim náleží řetězové provádění a realizace divadelního představení. Jednou z alternativ může být i vytvoření pracovního listu vztahujícího se k bývalé jezuitské koleji, který bude připraven pro rodiče s dětmi. Tento list získají při návštěvě chystané výstavy o jezuitské koleji. Jako vzor jsem pro potřeby projektu vytvořila pracovní list pro žáky druhého stupně základních škol, se kterým mohou děti při projektových aktivitách pracovat. (Příloha IV.)

Výstupům projektu je v harmonogramu věnována větší časová dotace vzhledem k nutnosti jejich důkladné přípravy. Čtyři měsíce tvůrčího projektu budou věnovány přípravě, realizaci a prezentaci uvedených aktivit, jak je uvedeno v harmonogramu projektu.

8.2 Závěrečná diskuse

Závěrečná diskuse (beseda) bude probíhat formou kulatého stolu, který bude připravován již během projektových dní vedoucím týmem celého projektu. Předpokládám, že se na závěr projektu rozvine diskuse mezi odborníky z obou oborů (pedagogiky a památkové péče).

Jako moderátor celé akce položím všem zúčastněným otázku, zda tento výchovně vzdělávací projekt naplnil své cíle, zda přispěl k obohacení výuky na základních

školách a na gymnáziu, co bylo jeho přínosem, co nedostatkem, zda tato cesta spolupráce mezi pedagogy a památkáři je tou správnou volbou.

8.3 Metody činnosti

Metoda znamená cestu k cíli v každé činnosti, kterou konáme. Metody by měly být pro účastníky projektu přiměřené. Podle Maňáka je vyučovací metoda „nejadekvátnějším operativním nástrojem učitelovy vzdělávací kompetence, neboť právě metoda zprostředkovává a zajišťuje dosažení edukačních cílů.“¹⁰⁵ Popisuje ji jako komplexní edukační fenomén.¹⁰⁶ Při realizaci projektů, které se vztahují k výchově ke kulturně historickému dědictví, jsou úspěšné metody rozvíjející kritické myšlení, dále objektové učení, mediální tvorba, komunitní učení, zážitkové metody.¹⁰⁷

8.3.1 Metody aktivizující

Pro svůj projekt jsem zvolila aktivizující metody, které podporují samostatnost žáků, jejich tvořivost, zodpovědný přístup k přiděleným úkolům a k řešení problémů. Tyto metody rozvíjejí spolupráci v pracovním týmu a komunikaci. K aktivizujícím metodám náleží metody heuristické, při kterých pedagog žáky vhodně motivuje, poznatky jim však přímo nesděljuje, vede mladé lidi k tomu, aby je sami objevili.¹⁰⁸ Dále mohu ve svém projektu využít metody badatelské, diskusní metody, které učí komunikovat a naslouchat.¹⁰⁹ Mohu jmenovat i inscenační metody, které jsou také nazývány hraním rolí či dramatickou výchovou.¹¹⁰

8.3.2 Komplexní výukové metody

Mezi komplexní výukové metody řadí Maňák projektovou výuku, výuku skupinovou a kooperativní, individuální, partnerskou, kritické myšlení či výuku podporovanou počítačem.¹¹¹ Tyto metody vnímám pro svůj tvůrčí projekt jako inspirující a využitelné. Jednou z dalších možností, jaké metody uplatnit v projektech, které se zabývají výchovou ke vztahu ke kulturně historickému dědictví, je objektová metoda. Vychází z konstruktivisticky založené pedagogiky. Žijeme v prostředí, které je proměněno

¹⁰⁵ MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*, s. 21.

¹⁰⁶ Srov. tamtéž, s. 23.

¹⁰⁷ Srov. *Kulturní dědictví a udržitelný rozvoj místních komunit ve školní praxi: Metodická doporučení a příklady dobré praxe pro učitele základních a středních škol*. Havlůjová H., Lešnerová J., s. 51.

¹⁰⁸ Srov. MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*, s. 113.

¹⁰⁹ Srov. tamtéž, s. 108.

¹¹⁰ Srov. tamtéž, s. 123.

¹¹¹ Srov. tamtéž, s. 131–186.

artefakty našich předků. Skrze tyto artefakty můžeme působit na svět kolem nás, na vztahy k druhým lidem i na vztah k sobě samým, můžeme se podílet na tvorbě hodnot nových a hledání nových významů, umožnit žákům, aby si osvojovali základy poznávacích postupů formou bádání. Objektové učení je cestou k tomu, jak získat k poznání aktivní vztah.¹¹²

Komunitní učení je rovněž metodou využitelnou ve výchově ke vztahu ke kulturně historickému dědictví. Komunitní projekty rozvíjejí potenciál místních společenství. Jsou využitelné v rámci regionální výuky. Komunita má společnou minulost, přítomnost i budoucnost. Je společenstvím, které žije v určitém vyhraněném prostoru. Sdílí společné kulturní hodnoty. Učí také mládež tyto hodnoty sdílet, předává jim své tradice. Komunitní projekty a projekty, které se vztahují k výchově ke vztahu ke kulturně historickému dědictví, jsou si v mnohém podobné. Komunitní učení podporuje angažovanost mladých lidí v místní komunitě.¹¹³

8.3.3 Animace kulturně historického dědictví

Slovo animace má svůj původ v latinském výrazu „anima“ (duše). Animovat znamená tedy oduševňovat, oživit, nadchnout, naplnit životem.¹¹⁴ Divadelní animace jako rozvoj fantazie a expresivního projevu je například v Itálii pokládána za nejstarší směr animace. Za jejího propagátora je považován profesor boloňské univerzity Guiliano Scabia. Podle Opaschowského vznikla tato animace v Sovětském svazu. Dramatickou tvorbou se zabývala Asja Lacisová, která vytvářela divadelní představení s dětmi ulice. Tato představení se vyznačovala improvizací a volnou tvorbou, ve které mohly děti vyjadřovat svou osobnost. Podstatou animace stejně jako dnes byly vztahy jednotlivých aktérů mezi sebou a také jejich vztah k animátorovi. Role animátora ustupovala do pozadí, aby mladí lidé věřili, že zvládají vše sami.¹¹⁵ S pomocí metody animace animátor působí na skupinu i jednotlivce pro posílení jejich osobního potenciálu. Zároveň uschopňuje své svěřence ke spolupráci a k participaci. Je tím, který poskytuje život, který oživuje.

Zážitek je chápán jako prožitek uchopený v reflexi.¹¹⁶ Základem pro zážitkovou pedagogiku je vlastní aktivita, jejímž prostřednictvím získává ten, kdo je vychováván,

¹¹² Srov. *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*, s. 380–404.

¹¹³ Srov. *Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea*, s. 122–131.

¹¹⁴ Srov. KAPLÁNEK, M. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*, s. 13.

¹¹⁵ Srov. *tamtéž*, s. 33–34.

¹¹⁶ Srov. SLAVÍK, J. *Zážitková pedagogika – k čemu má smysl se vracet. Gymnasion*, 2007, Vol. 8,

zážitky. Intenzivnější zážitky se lépe pamatují a tak je jich možno například ve výuce i lépe využít. Důležitá je reflexe, zpracování zkušenosti, která byla zážitkem vyvolána.¹¹⁷

Jakým způsobem zprostředkovat kulturně historické dědictví dětem a mladým lidem, aby se nejednalo pouze o předávání „pro ně většinou nezáživných“ faktických dat? Jak působit na emocionální stránku osobnosti mladého člověka a motivovat ho k hlubšímu vztahu ke kulturně historickému dědictví, ke kulturním památkám? Nabízí se samozřejmě inspirace muzejní a galerijní animací. V oblasti památkové péče je možno tyto principy uplatnit i na další umělecké prvky, na architekturu, na nemovitě památkové objekty popularizované pro veřejnost metodou interpretace, která však z mého pohledu zcela nepostihuje jejich širší duchovní význam.

Prvky animace a zážitkové pedagogiky bude možné rovněž zahrnout do metod, které budou využity v mnou připraveném návrhu tvůrčího projektu. Cílem bude navození pozitivních zážitků, jejichž prostřednictvím mohou mladí lidé získat kladný vztah ke kulturně historickému dědictví, využívat umění pro sebevyjádření, pro sdílení radostných pocitů s ostatními. Metody zážitku se zaměřují na naše emoce, na hodnotovou orientaci. Ve vztahu ke kulturně historickému dědictví se jedná o zážitky nevšední a často velmi intenzivní v kladném slova smyslu.

Přesto není jednoduché pro vyučujícího či vychovatele vydat se touto cestou, která je poměrně náročná pro toho, kdo nemá s uvedenými metodami velké zkušenosti. Nestačí pouze připravit podmínky pro to, aby byly zážitky navozeny, pokud nejsou mladí lidé těmto zážitkům nakloněni a neoslovují je. Naladění člověka závisí na mnoha faktorech. Motivovat, otevřít duši mladého člověka můžeme například při vstupu do památkového objektu vhodně zvolenou hudbou, výrazovým tancem. Je však také třeba dbát na to, abychom nepřipravili velké množství takových podnětů, což může být ve výsledku kontraproduktivní. Vlastní zkušenosti jsou důležitým předpokladem pro využívání těchto metod.

Programy, které se jimi zabývají při svých činnostech, jsou časově náročné, vyžadují důkladnou přípravu a kladou velký důraz na reflexi. Pokud se daří tyto zajímavé, ale v mnoha ohledech náročné metody zvládat na profesionální úrovni, nabízejí velké možnosti pro rozvoj hodnotové orientace, emocionální inteligence a

s. 36.

¹¹⁷ Srov. PELÁNEK, R. *Příručka instruktora zážitkových akcí*, s. 21.

tvořivosti. Otevírají cestu spolupráce se specialisty, kteří využívají těchto metod, například s učiteli výtvarné, hudební či dramatické výchovy.

Metod, které jsem nastínila, je mnoho, vyjadřují pestrost, ze které si vedoucí jednotlivých dílčích projektů či programů zvolí po pečlivé úvaze ty, které budou pro jeho vlastní činnost a aktivity jeho svěřenců tou správnou metodou a cestou k cíli.

II. NÁVRH ŘEŠENÍ PRAKTICKÉ ČÁSTI PROJEKTU

Název projektu

Jezuitská kolej v Českém Krumlově

Možnosti edukačního využití regionální památky ve školní výuce i mimo ni

Autor projektu

Bc. Miroslava Štědrá

Hlavní koordinátoři projektu

Dva pracovníci památkové péče, dva pedagogové, dobrovolný pracovník

Cílová skupina

- 1) žáci osmých a devátých tříd základních škol v Českém Krumlově
- 2) studenti gymnázia nižších ročníků

Místo a celková doba realizace projektu

Projekt je rozložen na dobu dvanácti měsíců dle harmonogramu. Místem projektových aktivit je město Český Krumlov.

9 Výběr čtvrtého dílčího projektu

Ve svém tvůrčím projektu jsem se rozhodla detailněji rozpracovat jeden z dílčích projektů, který se věnuje bývalé jezuitské koleji v Českém Krumlově z pohledu historika. Hlavním tématem, na které je tento dílčí projekt zaměřen, je jezuitské školství v době působení řádu Tovaryšstva Ježíšova ve městě, od sklonku 16. století až do zrušení řádu v roce 1773. Mladí lidé budou mít možnost zopakovat a rozšířit si své obecné znalosti historie se zaměřením na dějiny města a blíže se seznámit s jezuitským řádem a s tím, jak probíhala jezuitská výuka před několika sty lety. Toto téma jsem zvolila, neboť může být pro děti a mládež zajímavé a inspirující. Skrze ně mohou lépe

poznat i objekt jezuitské koleje a porozumět lépe jeho specifické atmosféře. V následující tabulce rozvádím rámcový plán činností dílčího projektu včetně časové dotace.

Tabulka č. 2 Rámcový plán činnosti čtvrtého dílčího projektu (historik)

Leden 1. etapa	1. projektový den, realizace v budově Národního památkového ústavu v Českých Budějovicích	seminář pro děti, společná akce pro všechny týmy	6 hodin, 1 hodina přestávka	seznámení s pracovištěm Národního památkového ústavu, s profesemi, výběr dílčího projektu, rozdělení dětí do skupin, pětiminutové prezentace žáků o jezuitské koleji
Únor 1. etapa	2. projektový den, realizace v budově gymnázia	společná akce pro všechny týmy	6 hodin, 1 hodina přestávka	příprava studijních materiálů, literatura, zhlédnutí hraného dokumentu
termín volí koordinátoři, volnočasová aktivita	společné setkání dílčích týmů, realizace v budově gymnázia	společná akce pro všechny týmy	3 hodiny	analýza poznatků, dílčích zjištění
Březen 2. etapa	3. projektový den, realizace v exteriéru města, interiér budovy jezuitské koleje a Regionálního muzea v Českém Krumlově	společná akce pro všechny týmy	5 hodin, 1 hodina přestávka	historická vycházka s prohlídkou interiéru jezuitské koleje, návštěva Regionálního muzea v Českém Krumlově
Duben 2. etapa	4. projektový den, realizace na Státním zámku Český Krumlov, v budově barokního divadla	akce dílčího týmu	4 hodiny	prohlídka zámeckého barokního divadla
termín volí koordinátoři, volnočasová aktivita	společné setkání dílčích týmů, realizace v budově gymnázia	společná akce pro všechny týmy	3 hodiny	analýza poznatků, dílčích zjištění
Květen 3. etapa	5. projektový den, realizace ve Státním oblastním archivu Český Krumlov a v budově základní školy v místnosti pro dílčí tým	akce dílčího týmu	6 hodin, z toho 3 hodiny v archivu, 2 hodiny v budově základní školy, 1 hodina přestávka	práce ve Státním oblastním archivu Český Krumlov, sběr dat, zápisy do terénních deníků, fotografie, analýza, zpracování výsledků činnosti
Červen 3. etapa	6. projektový den, realizace v budově základní školy v místnosti pro dílčí	akce dílčího týmu	6 hodin, 1 hodina přestávka	sběr dat, zápisy do terénních deníků, fotografie, analýza, zpracování výsledků

	tým			činnosti
termín volí koordinátoři, volnočasová aktivita	společné setkání dílčích týmů, realizace v budově gymnázia	společná akce pro všechny týmy	3 hodiny	analýza poznatků, dílčích zjištění
Říjen 4. etapa	7. projektový den, realizace v budově základní školy v místnosti pro dílčí tým	akce dílčího týmu	6 hodin, 1 hodina přestávka	interpretace, vyhodnocení, techniky zpětné vazby
Listopad 4. etapa	8. projektový den, realizace v budově základní školy v místnosti pro dílčí tým	akce dílčího týmu	6 hodin, 1 hodina přestávka	interpretace, vyhodnocení, techniky zpětné vazby
termín volí koordinátoři, volnočasová aktivita	společné setkání dílčích týmů, realizace v budově gymnázia	společná akce pro všechny týmy	3 hodiny	analýza poznatků, dílčích zjištění

Mezi výstupy dílčího projektu jsem zařadila uspořádání divadelního představení, jehož rámcový plán činnosti uvádím v tabulce č. 3.

Tabulka č. 3 Rámcový plán činnosti čtvrtého dílčího projektu (historik), výstup projektu

Leden 5. etapa	1. projektový den		5 hodin	divadelní představení, příprava, volba námětu, práce s textem
	2. projektový den		6 hodin	divadelní představení, rozdělení příběhu, tvorba scénáře
Únor 5. etapa	3. projektový den	spolupráce s odborníkem	6 hodin	divadelní představení, zkouška, herecká a hlasová průprava, pomoc odborníka
	4. projektový den		6 hodin	divadelní představení, zkouška
Březen 5. etapa	5. projektový den	zapůjčení kostýmů	5 hodin	divadelní představení, kostýmní zkouška
	6. projektový den	zapůjčení kostýmů	6 hodin	divadelní představení, generální zkouška
Duben 5. etapa	7. projektový den	zapůjčení kostýmů	3 hodiny, z toho 1 hodina představení	divadelní představení, premiéra
	8. projektový den	vrácení kostýmů	3 hodiny	divadelní představení, reflexe

Před vlastní samostatnou činností se všechny týmy zúčastní několika společných aktivit, které jsem nezahrnula do tabulky rámcového plánu činností čtvrtého dílčího týmu. Jednou z těchto aktivit je odborný historický seminář pro pedagogy. Seminář se uskuteční v jednom z víkendových dní na počátku měsíce ledna v prostorách přednáškového sálu Národního památkového ústavu se sídlem v Českých Budějovicích. Tento seminář uspořádají památkáři a bude určen všem účastníkům projektu, tedy i členům dílčího týmu zabývajícím se profesí historika. Program semináře jsem již ve své diplomové práci v podkapitole 8.1.1, která je věnována přípravné fázi tvůrčího projektu, podrobněji rozvedla. Cílem semináře bude doladění a upřesnění některých detailů tvůrčího projektu, vytvoření přípravného týmu, rozdělení dětí do skupin, rozdělení jednotlivých činností a úkolů mezi koordinátory (vedoucí) projektu. Společnou činností bude rovněž příprava semináře pro děti a mládež. Všichni koordinátoři včetně studentů starších osmnácti let získají před zahájením projektových činností proškolení o podmínkách bezpečnosti práce.

Pro úspěšnost projektu a jeho přínos je velmi důležitá motivace všech účastníků projektu. Na koordinátory (vedoucí) aktivit jsou kladeny nemalé požadavky, vstupují do mnoha rolí, jsou pedagogy, organizátory, koordinátory, herci, účastníky. Měli by být tvořiví, zvědaví, flexibilní, empatičtí. Důležitou dovedností je umět jednat s mladými lidmi, být pro ně autoritou. Vedoucí projektových aktivit by měli být schopni pracovat s týmem a v týmu, měli by mít organizační schopnosti, poskytovat všem členům týmu vlastní prostor pro seberealizaci, umět rozdělit kompetence, rozdělit odpovědnost, dokázat přijímat rozhodnutí, která ovlivní všechny členy týmu. V rámci týmu mají roli koordinátorů akcí.¹¹⁸

Předpokládám, že se projektu nezúčastní ti pedagogové či památkáři, kteří o podobné aktivity neprojeví příliš velký zájem. Je důležité si předem ujasnit svou vnitřní motivaci, neboť do podobných akcí je nutno vkládat mnoho času a energie.

Velikost týmu jsem stanovila do deseti žáků a studentů, neboť myslím, že by z důvodu organizace aktivit nebylo vhodné vytvářet velké skupiny. Menší skupina má zároveň možnost vytvoření osobnějších vztahů. V malém týmu se lépe spolupracuje, lépe rozhoduje a dosahuje shody.¹¹⁹ Složení skupiny by mělo být pestré, gymnazisté i žáci základních škol budou v každém týmu pracovat společně. Zároveň považuji za vhodné rovnoměrné rozdělení dívek a chlapců. Pro fungování týmu je důležité rozdělení

¹¹⁸ Srov. PELÁNEK, R. *Příručka instruktora zážitkových akcí*, s. 42.

¹¹⁹ Srov. tamtéž, s. 43.

jednotlivých rolí. V každém týmu bude z žáků a studentů vybrán jeden člen, který bude zároveň členem přípravného týmu. Pro společné akce bude vybrána větší místnost gymnázia. Samostatné projektové aktivity dílčího týmu se budou odehrávat ve vybraném prostoru základní školy.

Časová dotace je uvedena pouze rámcově a bude ověřena při vlastní realizaci projektu. V rámci spolupráce pedagogů a památkářů předpokládám prolínání času výuky a volného času. Například na zpracování dat a jejich převedení a uložení do digitální podoby bude nutno vynaložit více času, než je uvedeno v rámcovém plánu. Při této činnosti očekávám aktivní podíl všech členů týmu.

Na závěr celého tvůrčího projektu je připravena beseda pro památkáře a pedagogy, která by měla dát odpověď na otázku, zda tvůrčí projekt naplnil své cíle a zda byl pro pedagogy, památkáře a především pro mladou generaci přínosem. Nazvala jsem ji „kulatým stolem“ Tato beseda se bude konat až po zakončení všech projektových aktivit a realizaci výstupů, mimo časovou dotaci, kterou jsem celému projektu přidělila. Z toho důvodu jsem ji rovněž nezačlenila do tabulky rámcového plánu činností.

9.1 Popis čtvrtého dílčího projektu

V dílčím projektu se žáci a studenti prostřednictvím profese historika vrátí zpět v čase a budou pátrat v minulosti jezuitské koleje, hledat dávné příběhy, seznamovat se s osobnostmi, jejichž život souvisel s tímto významným památkovým objektem ve městě Český Krumlov. Je mou snahou, aby působením těchto podnětů k nim památka sama promlouvala a poskytovala nové informace, další nové podněty. Vedoucí týmu bude žáky a studenty doprovázet a naznačovat, kde a jak hledat hlubší porozumění památce, kterou doposud míjeli „možná denně“ bez povšimnutí, kde a v čem je její historická hodnota.¹²⁰ Podstatné pro něj bude přivést mladé lidi k uvědomění si skutečnosti, že i přes mnohé stavební úpravy památkového objektu, přes změny jeho využití, vstupují do posvátných míst, do míst, která mají duchovní rozměr. Základní téma, které jsem pro dílčí tým vybrala, je jezuitské školství. Děti budou hledat v literatuře, v archivních pramenech, jak vypadala českokrumlovská jezuitská kolej v 17. století, budou hledat rozdíly mezi výukou Tovaryšstva Ježíšova na počátku novověku a výukou současnou, kterou důvěrně znají. Mnohá zjištění mohou být pro žáky a studenty překvapením a velkým dobrodružstvím.

¹²⁰ Srov. HEROUT, Jaroslav. *Slabikář návštěvníků památek*, s. 320.

Dozvědí se například, že divadelní představení byla neodmyslitelnou součástí řádové výuky, propojením poznání a umění. Jezuité zdůrazňovali smyslovost a obraznost. Úkolem divadla bylo prezentovat školu navenek. Z chlapců se stávali herci, kteří vystupovali před rodiči, spolužáky, učiteli, ale i významnými představiteli města. Byli vedeni k vlastní básnické tvorbě, k vymýšlení scének, které mohli po schválení učitelem přednést na veřejnosti. S touto zkušeností jim nečinilo problémy naučit se rozsáhlé texty ani vystupovat před mnoha lidmi.¹²¹ Divadlo rozvíjelo jejich paměť, řečnické a intelektuální schopnosti, ale i správné držení těla a správnou gestikulaci. Vštěpovalo jim ctnosti, na které řád Tovaryšstva Ježíšova velmi dbal a které považoval za velmi důležité. Vrcholnou ctností byla pietas (zbožnost).¹²² Divadelní představení škola pořádala jednou ročně, většinou na konci školního roku, také na konci masopustu, po velikonocích.¹²³ Při slavnostních příležitostech byla divadelní představení velmi nákladná, často propojená s hudbou a tancem. Zapůjčovaly se nákladné kostýmy, šperky, nábytek a dokonce i koně. Autory her byli sami učitelé gymnázia.

Hrály se hry biblické, novozákonní, hry ze života světců, hry historické, hry, které čerpaly náměty ze života obyčejných lidí.¹²⁴ Život světců byl hoden následování. Na postavách mučedníků bylo možno dobře znázornit boj dobra a zla.¹²⁵ Jezuitská dramata se po formální stránce vracela k antické tradici. Často se objevovaly alegorické prvky. Výjimkou nebyla ani snaha o aktualizování témat, která měla korespondovat s tím, co se děje ve městě.¹²⁶ Hudba, kostýmy, choreografie, kulisy, to vše náleželo k jezuitským hrám.¹²⁷ Významným prvkem divadelních představení byly mezihry, ve kterých vystupoval například zpívající sbor. Mezihry mohly být věnovány například alegorizaci představení či tanečnímu vystoupení.¹²⁸ Hry byly členěny na několik aktů, ve kterých vystupoval nadbytečný počet herců, aby mohli hrát všichni studenti.¹²⁹ Vlastní nazkoušení hry, které se mělo odehrávat mimo čas výuky v odpoledních hodinách, trvalo přibližně tři týdny.¹³⁰ Kostýmy měli jezuitští studenti vlastní, používali často

¹²¹ Srov. POLEHLA, P. *Edmund Campion o vzdělání, rétorice a jeho drama Ambrosia*, s. 15.

¹²² Srov. tamtéž, s. 14.

¹²³ Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 95.

¹²⁴ Srov. POLEHLA, P. *Jezuitské divadlo ve službě zbožnosti a vzdělanosti*, s. 81.

¹²⁵ Srov. POLEHLA, P. *Edmund Campion o vzdělání, rétorice a jeho drama Ambrosia*, s. 50.

¹²⁶ Srov. tamtéž, s. 61.

¹²⁷ Srov. tamtéž, s. 68.

¹²⁸ Srov. tamtéž, s. 77.

¹²⁹ Srov. tamtéž, s. 75.

¹³⁰ Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 98.

běžný oděv, který pro potřeby divadla různě upravovali, také si často zapůjčovali kostýmy od městské rady či od svých bohatých příznivců. Barevnost byla důležitá u alegorických kostýmů. Pro divadelní potřeby byla vyhrazena místnost, kam se tyto předměty ukládaly. Představení se účastnili muži, přítomnost žen nebyla příliš vítána. Pokud ženy byly mezi diváky, seděly od mužů odděleně. Příprava představení pro některou ze vznešených návštěv neměla dle školních předpisů narušovat výuku, důsledně se však nedařilo tyto předpisy dodržovat¹³¹

Výchovnými cíli v dramatické tvorbě jezuitů bylo osvojení si ctností, předání obsahů víry podle katolické nauky a vzdělání v humanitních disciplínách, zejména v latině a rétorice.¹³² Divadelní představení měla diváky i herce nadchnout pro dobro a pro život podle ctností. V dramatech se proti sobě stavěly dva typy hrdinů, kteří měli opačné názory, vždy vítězila ctnost, čistota, dobro. Snaha o morální účinek her byla zřejmá.¹³³ Hry byly tvořeny přímo ve školním prostředí, důležitý byl jejich námět pro praktické výukové cíle. Přesto se mezi nimi objevovala i pozoruhodná umělecká díla.¹³⁴

První jezuitské divadlo v Českém Krumlově se hrálo roku 1588.¹³⁵ Nejprve bylo na dvoře jezuitské koleje roku 1613 zřízeno dřevěné divadlo s pohyblivou scénou. Od poloviny 17. století využívali jezuité pro účely školy budovu zděnou v Horní ulici číslo popisné 153. Mezi známé autory dramatických her patřil Mikuláš Salius z Prahy, který přišel do Českého Krumlova v roce 1586. Z her mohu uvést jeho úspěšné, ale nedochované drama o sv. Václavu, hra o sv. Vítu, která byla provozována r. 1590.¹³⁶ K divadelním aktivitám jezuitů se nacházejí archivní materiály v českokrumlovském oblastním archivu. (Příloha č. II., III.)

9.2 Výstup čtvrtého dílčího projektu

Tato informace mě přivedla na nápad, který by mohl být pro členy dílčího týmu zajímavý. Žáci a studenti tvůrčího projektu připraví a budou realizovat „po vzoru“ studentů jezuitského gymnázia ve městě divadelní představení pro své spolužáky, rodiče a pedagogy. Divadelní představení bude výstupem čtvrtého dílčího projektu. V návrhu

¹³¹ Srov. BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*, s. 102–103.

¹³² POLEHLA, P. *Edmund Campion o vzdělání, rétorice a jeho drama Ambrosia*, s. 12.

¹³³ Srov. tamtéž, s. 74.

¹³⁴ Srov. tamtéž, s. 69.

¹³⁵ Srov. tamtéž, s. 94.

¹³⁶ Historie městského divadla v Českém Krumlově. *Oficiální informační systém regionu Český Krumlov* [online]. Český Krumlov, 2014 [cit. 2014-03-23]. Dostupné na WWW: <http://www.ckrumlov.info/docs/cz/mesto_histor_mesdiv.xml>.

praktické části tvůrčího projektu podrobněji představím přípravu a realizaci divadelního představení.

9.2.1 Účastníci

Program bude připraven pro žáky vybraných základních škol a studenty gymnázia v Českém Krumlově. Počet dětí bude upřesněn při realizaci projektu, dílčí tým nebude mít více než deset členů. Celou skupinu povede jeden dospělý vedoucí (koordinátor), v případě nutnosti bude zastoupen dobrovolným pracovníkem, který se bude zároveň účastnit všech projektových dnů, přípravy i realizace představení, aby stejně jako vedoucí týmu detailně znal průběh jednotlivých aktivit.

9.2.2 Literatura a prameny

Předpokladem pro získání základního přehledu o tom, jak vypadalo jezuitské školství, je studium literatury, která je mu věnována. Pro práci historika je studium pramenů, odborné literatury a dalších dostupných materiálů (kronik, map, dobových fotografií) připisovaných zkoumanému tématu základem veškeré jeho práce. Dětem doporučím několik knih, které jim pomohou jezuitské školství a divadlo jako jeho součást, přiblížit.

Zvolila jsem tuto základní literaturu:

NOVOTNÝ, M. et al. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. 1. vydání. České Budějovice:

Jihočeská universita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN 80-7040-883-9.

BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*.

Vydání první. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1082-5.

POLEHLA, P. *Jezuitské divadlo ve službě zbožnosti a vzdělanosti*. Červený Kostelec:

Pavel Mervart, 2011. ISBN 978-80-87378-81-6.

9.2.3 Postup přípravy divadelního představení

Pro přípravu a realizaci divadelního představení bude nezbytné zajistit vhodné prostory. Pokud to umožní počasí, uskuteční se divadelní představení v městském parku, bývalé jezuitské zahradě. Další variantou je prostor kláštera, který je využíván studenty Střední uměleckoprůmyslové školy svaté Anežky České. Variantou může být i vybraná místnost na českokrumlovském zámku, po domluvě s jeho správou. Účastníci budou volit mezi třemi herními náměty, které jim budou předloženy. Svou volbu v této

přípravné fázi oznámí svému vedoucímu týmu. Nabídnut jim bude biblický námět (Podobenství o marnotratném synovi), námět ze života světce blízkého jezuitům (svatý Ignác z Loyoly, svatý František Xaverský, svatý Jan Nepomucký) a námět z prostředí školy (vztah žák a učitel). Tato témata jsou zvolena zcela záměrně, neboť je jezuitští studenti skutečně ve svých divadelních představeních s úspěchem hráli.

Součástí přípravné fáze bude výběr hry, s dětmi jejich vedoucí promyslí rozdělení činností, rozdělení jednotlivých rolí v týmu, upřesnění všech pomůcek. Děti se dozvědí, jaké aktivity je očekávají, co mají mít budoucí herci „s sebou“ na jednotlivých zkouškách, jak bude probíhat organizace činností. Je důležité zopakovat, jaké budou stanovené cíle.

Předpokládám, že vzhledem k delší době trvání dílčího projektu, ve kterém dílčí tým společně již několik měsíců pracoval, má skupina dětí vyjasněné vztahy mezi sebou i kladný vztah k vedoucímu aktivit. Rovněž předpokládám, že je mezi všemi účastníky dílčího týmu otevřená komunikace a že je vytvořena dobrá spolupráce. Přesto je třeba stále děti podporovat v týmové práci, citlivě reagovat na různé podněty, zaměřit projektové aktivity také na stabilizaci skupiny, na budování dalších vztahů ve skupině, na reflexi v pozadí všech činností. Intenzita kvalitní spolupráce je podmíněna vztahy mezi mladými lidmi.¹³⁷ Připravit důkladně všechny detaily je důležité a ne zcela jednoduché. Důraz bude kladen také na vysvětlení jasných pravidel, která budou při činnostech dodržována. Divadelní zkoušky se budou konat na několika místech, zdůrazňuji zde tedy například nutnost jasných pravidel při přesunech do různých míst, včetně exteriéru městského parku.

Mladí lidé se seznámí také se strukturou, časovým rozpětím přípravy a realizace divadelního představení. Pro úspěch aktivity je podstatná propagace akce a termín konkrétního dne a měsíce, kdy se bude představení konat. Na případné pozvánce děti uvedou místo, kde se představení odehraje. Zvážit je třeba i délku představení, od níž se bude odvíjet náročnost přípravy. Určitý časový prostor bude vyhrazen například i převlékání a přesunům na různá místa během přípravy představení.

9.2.4 Výchové a vzdělávací cíle

Jasně určené a stanovené cíle jsou dobrým základem pro každou akci.¹³⁸ Mezi výchovnými a vzdělávacími cíli tohoto programu mohu jmenovat motivaci mladých lidí

¹³⁷ Srov. ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*, s. 160–186.

¹³⁸ Srov. PELÁNEK, R. *Příručka instruktora zážitkových akcí*, s. 63.

k zájmu o město, ve kterém žijí, zejména o historii tohoto města a o jeho kulturní památky, dále rozvoj tvořivosti, sebedůvěry, sebepoznání, komunikaci, spolupráci. Do cílů náleží i rozvoj klíčových kompetencí, z jejichž strategie lze vycházet při hodnocení projektových aktivit. Pro připomenutí zopakují, že se jedná o kompetence k učení; kompetence k řešení problémů; kompetence komunikativní; kompetence sociální a personální; kompetence občanské; kompetence pracovní.

Divadelní představení má i cíle dramatické, mladí lidé budou mít možnost pracovat jiným způsobem a za jiných podmínek, než jsou zvyklí. Seznámí se pod vedením odborníka s tvorbou divadelního představení.

9.2.5 Volba námětu

Volba činnosti bude jasně stanovena. Dílčí tým se bude věnovat přípravě a realizaci divadelního představení pro své rodiče, spolužáky a pedagogy. Námět bude vybrán dětmi v přípravné fázi dílčího projektu. Volba námětu vychází z námětů divadelních představení, která byla realizována studenty jezuitského gymnázia v Českém Krumlově na počátku novověku, v době působení jezuitů ve městě.

Ke každému námětu bude mít vedoucí připravený text, kterému se bude společně s celým týmem důkladně věnovat v přípravné fázi divadelního představení. Představují v diplomové práci námět jedné z her pro případ, že by dílčí tým zvolil téma ze školního prostředí.

V jezuitských hrách se vztah mezi učitelem a žákem objevoval poměrně často. Zpodobňován byl především oddaný vztah žáka ke svému učiteli. Učitel byl svým chováním a vystupováním pro žáka vždy velmi dobrým vzorem, který byl hoden žákovy nápodoby.

Například „*Pontanova hra Stratocles představuje zášť studenta, jemuž se zprotivilo literární studium, proti jeho učiteli. Stratocles, jak se onen student jmenuje, získá ještě jednoho studenta na svoji stranu, převléknou se za vojáky a prchají. Na cestě potkají dva vojenské zběhy zcela zbědované a vyčerpané. Ti jim vylíčí všechny útrapy vojenského života, což na chlapce silně zapůsobí, takže odloží vojenský šat a vrátí se ke studiu.*“¹³⁹

¹³⁹ POLEHLA, P. *Edmund Campion o vzdělání, rétorice a jeho drama Ambrosia*, s. 51.

9.2.6 Metoda činnosti

Pro podporu tvořivosti mladých lidí, jejich zodpovědný přístup k přiděleným úkolům a k řešení problémů, budou využity aktivizující metody, které jsem již uvedla v podkapitole 8.3.1. Zaměřím se na interpretaci tématu, na dramatické, výtvarné, hudební a pohybové aktivity. Neméně důležité budou i činnosti zaměřené na rozvoj spolupráce a komunikace v týmu.

Žáci a studenti budou vedeni k samostatnosti při jednotlivých činnostech, k vlastnímu objevování a ke kritickému myšlení. Všechny získané poznatky budou v týmu diskutovány. Mladí lidé budou motivováni a podněcováni k vlastní tvůrčí činnosti.

9.2.7 Plán činnosti

Žákům a studentům vedoucí týmu představí námět divadelního představení, který si mladí lidé sami zvolí. Pro uchopení námětu se mu budou všichni detailně věnovat a důkladně jej pro potřeby divadla společně rozeberou. Důraz bude kladen rovněž na organizaci jednotlivých projektových dní, na rozdělení rolí a činností v týmu. Vedoucí dětem vysvětlí pravidla, seznámí je s časovou dotací projektových dní, s postupem činností, s pomůckami, které budou potřebovat. Všechny aktivity budou směřovat k nastudování a realizaci divadelního představení.

Rámcový plán činnosti dílčího týmu je uveden v diplomové práci v kapitole 9, kde je zpracován do podoby dvou tabulek. Jedna z nich je věnována výstupu projektu. Tato činnost je plánována ve čtyřech měsících. V každém z nich se budou konat dva projektové dni, budou využity pro přípravu divadelního představení a zkoušky. První projektový den náleží volbě námětu a práci s textem. Vedoucí projektu připraví na papíře napsaný příběh pro každou z možných variant. Text bude rozdělen na několik částí (scén), do vybraného příběhu budou zakomponovány samostatně i mezihry, jejichž obsah domluví členové dílčího týmu na prvním projektovém dni. Doporučeno bude pohybové, taneční či hudební vystoupení. Na druhý projektový den je plánována práce na scénáři. Počítáno bude s rolí vypravěče, který bude diváky provázet celým představením. Třetí projektový den získají děti hlasovou a hereckou průpravu a další cenné rady pro první divadelní zkoušku. V dalším projektovém dni je počítáno s další zkouškou, pátý projektový den je v plánu věnován zkoušce v kostýmech, které budou zapůjčeny v Městském divadle v Českém Krumlově. Po generální zkoušce, které bude

připsán šestý projektový den, je očekáván vrchol veškerého snažení, premiéra divadelního představení. Předpokládám hodinový výstup žáků a studentů před diváky. Za velmi důležitou považuji po ukončení všech aktivit, které souvisejí s výstupem čtvrtého dílčího týmu, reflexi. Doporučuji ji však nerealizovat ihned po ukončení divadelních aktivit, ale v určitém časovém odstupu.

9.2.8 Pomůcky

Mezi pomůcky řadím především divadelní kostýmy, které bude možno zapůjčit, jak jsem již uvedla, v Městském divadle v Českém Krumlově. Je na vedoucím aktivity, zda rozvine vlastní tvořivost aktérů hry a bude je motivovat k vytvoření vlastních zajímavých kostýmů, například jednoduchou úpravou běžného oděvu. Pomůckami mohou být rovněž například louče, svíce, petrolejky, papíry většího formátu, krepové papíry, nůžky, psací potřeby, lepidlo, špendlíky, provázky, textilie. Z technického vybavení bude možno využít hudební přehrávač, fotoaparát, videokameru. Je však třeba dbát na to, aby jimi nebylo představení rušeno. Mezi základní pomůcky, na které je důležité nezapomenout, patří například klasická lékárnička.

9.3 Průběh činnosti

9.3.1 Zahájení

Děti se podrobněji seznámí s výstupem jejich projektu. Budou jim vysvětlena pravidla, struktura činnosti, popis, plán činnosti, časová dotace. Na počátek aktivit je plánováno vyprávění o jezuitském divadle. Žáci a studenti budou mít za úkol zapsat na papír vše, co k tématu vědí. Svě vědomosti budou vzájemně propojovat a od vedoucího aktivity získají další poznatky a informace, které pro ně budou při přípravě divadelního představení důležité.

Žáky a studenty také čeká volba námětu, výběr ze tří možností. Po zvolení námětu bude následovat práce s vlastním textem a jeho rozbor. Text bude přečten a rozdělen na jednotlivé scény, bude vytvořen scénář a rozděleny jednotlivé divadelní role. Děti čeká i příprava obsahu meziher. Jejich počet bude upřesněn společně s mladými lidmi. Předpokládám dvě až tři mezihry.

9.3.2 Motivace

Motivace je hybnou silou všech činností. Motivací může být vlastní účast na projektu, jeho příprava, ale i mnoho dalších činitelů a podnětů, například úspěšně realizované představení, uznání, odměna v podobě pobytu na památkovém objektu. Motivací může být i práce v kolektivu, se kterým se mladí lidé ztotožňují. Dále může mladého člověka motivovat prostředí, které je jiné než to školní, motivací mohou být tajemné a netradiční aktivity, jejich atraktivita.

Na počátku této projektové činnosti považují za důležité navození atmosféry a uvedení do příběhu, seznámení s ním. Motivací pro žáky a studenty může být i osobnost vedoucího týmu, který je sám motivován a vysílá kladné podněty směrem ke svým svěřencům.

9.3.3 Vlastní činnost

Vlastní činnost se bude odehrávat během všech projektových dní v prostorách, které budou pro tuto činnost zvoleny. Jednou z možností v případě pěkného počasí je i městský park (bývalá jezuitská zahrada). Děti v této fázi budou pracovat s informacemi, které získaly během všech aktivit dílčího projektu, propojí své dosavadní znalosti s poznatky novými, se kterými se seznámily při přípravě divadelního představení. Tyto poznatky budou ověřovány a doplňovány v praktické části, při tvorbě scénáře i při vlastních divadelních zkouškách. Tvorba scénáře znamená přečtení příběhu, jeho rozfázování do menších úseků včetně vstupů vypravěče, upravování jednotlivých pasáží. Vítána bude improvizace, nové nápady a zapojení tvůrčí fantazie. Mezihry by měly být naplněny obsahem odděleným od vlastního příběhu, ale přesto by měly celý příběh propojovat a vhodně doplňovat. Vytvoření obsahu meziher bude úkolem žáků a studentů.

Zkoušky napomohou k upřesnění a k fixaci jednotlivých scén. Spolupráce s divadelním odborníkem zajistí hlasovou průpravu, cenné rady je možno poskytnout i pro pohyb a gestikulaci. Na kostýmní zkoušce si děti vyzkouší celou hru v kostýmech, budou se soustředit především na nástupy. V případě, že se premiéra představení bude odehrávat v exteriéru, je důležitá hlasová stránka, protože musí být dětem dobře rozumět. Za důležité považují také výběr jednoho z účastníků dílčího projektu, který bude mít na starost technické záležitosti, Technika pomůže dotvořit atmosféru celého divadelního představení. Na generální zkoušce budou doladěny poslední drobné

nedostatky a vzneseny připomínky, například k výslovnosti či hlasitosti projevu. Herecké umění žáků a studentů se plně projeví při vlastní premiéře, která se uskuteční v odpoledních hodinách, vstupné bude dobrovolné.

Úspěchy i nezdary při aktivitách budou zároveň poskytovat zpětnou vazbu pro vedoucí týmu i pro účastníky. Reflexe pomůže během činnosti doladit celý program. Po ukončení představení, v určitém časovém odstupu, bude rovněž připraven prostor pro reflexi a sebereflexi.

9.3.4 Hodnocení

Závěrečné hodnocení projektové aktivity je důležité pro všechny účastníky jednotlivě i pro celý tým. Mladí lidé budou hodnotit, co se podařilo a co naopak nedopadlo podle očekávání. Členové týmu provedou důkladnou analýzu své činnosti. Vedoucí zhodnotí činnost celého týmu, celkovou atmosféru. Společně s žáky a studenty rozebere, jak se zhostili přípravy a realizace divadelního představení, jak řešili problémy, jaké nové poznatky a dovednosti získali.

Hodnocení povede k zamyšlení se nad jednotlivými pracovními postupy, nad aktivitou členů týmu, nad tím, co by bylo možno zlepšit. Hodnocena bude i spolupráce a komunikace celého dílčího týmu. Hodnotit je třeba na konci projektové aktivity, ale důležité je i pravidelné průběžné hodnocení jednotlivých činností.

9.3.5 Závěr aktivity

Po ukončení divadelního představení budou uklizeny rekvizity a celý prostor, kde se divadlo odehraje. Pečlivě se zkontroluje stav divadelních kostýmů před jejich vrácením. Na úklidových činnostech se budou podílet všichni účastníci týmu.

Cílem divadelního představení bude praktické seznámení s výukou na jezuitském gymnáziu formou divadelního představení. V závěrečné reflexi budou mít žáci a studenti možnost přemýšlet o tom, proč Tovaryšstvo Ježíšovo zařazovalo divadelní představení do vyučování. Skrze toto přímé seznámení s divadlem se děti dozvědí více o historii města a o lidech, kteří zde působili před několika staletími a zanechali ve městě svou duchovní stopu. Jejich život byl úzce spojen s významnou historickou památkou ve městě.

Mladí lidé si budou moci procvičit při aktivitách, které souvisejí s přípravou a realizací vlastního představení, své řečnické schopnosti. Rozvinou vzájemnou

spolupráci a komunikaci. Seznámí se i s uměním improvizace a získají zkušenosti s vystupováním před veřejností. Divadelní aktivity jim poskytnou mnoho nových znalostí, dovedností a zkušeností, které budou moci uplatnit ve škole při vyučování i mimo školu při svých aktivitách ve volném čase.

ZÁVĚR

Kulturně historické dědictví je velkým zdrojem poznání. Pestrost kulturních památek přímo vybízí k jejich využití v oblasti výchovy a vzdělávání. Každý člověk by měl již od dětství znát své kořeny. Zda se edukace ke vztahu ke kulturně historickému dědictví bude odehrávat v čase výuky či ve volném čase není z hlediska jejich cílů podstatné. Vnímám ji jako komplexní proces, jehož cílem je dosáhnout poznání naší historie, tradic, materiálních i duchovních hodnot minulosti a jejich vzájemných souvislostí. Porozumět minulosti znamená pochopit současnost, najít ukotvení ve světě plném nejistot. Poznáváním kulturních památek se učíme chápat jejich uměleckou a kulturně historickou hodnotu, vytvářet si vztah k místům, která jsou dokladem života našich předků, která jsou naším domovem. Rozšiřujeme si naše kulturní povědomí o těchto místech, dokážeme je více ocenit, aktivněji přistupovat k péči o ně.

Vzbudit zájem mladých lidí o kulturní památky je úkolem pro pedagogy, pedagogy volného času a další odborníky, kteří se edukací ve vztahu ke kulturně historickému dědictví zabývají. Rozvíjet u mladé generace klíčové kompetence, rozšiřovat hodnotový systém žáků a studentů, vést je k aktivnímu přístupu ke kulturním hodnotám tak, aby měli pocit, že se nejedná o povinnost, je pro vytváření kladného vztahu ke kulturním památkám důležité ve školním prostředí i mimo ně. Uzavřenost památkových institucí před výchovou a vzděláváním dětí a mládeže v zájmu zachování vysoké odbornosti jejich pracovníků před rokem 1989, bohužel přispěla k většímu formalismu ve vztahu k edukačním aktivitám ze strany těchto institucí.

Současné reformy ve školství, snahy o nové přístupy a metody ve výchově a vzdělávání pomohly otevřít cestu spolupráce památkářů s pedagogy a uvědomit si velký vzdělávací potenciál, který mohou paměťové instituce v rámci této spolupráce nabídnout. Otázkou stále zůstává, jak motivovat mladé lidi k aktivnímu tvůrčímu poznávání, aby je přijali za své, jak posílit jejich vztah k minulosti. Za nejjednodušší cestu pokládám přímé setkání s kulturní památkou a možnost jejího přímého působení na mladou generaci. Základ vidím v poznávání památek v místě školy, bydliště, regionu.

Z uvedeného důvodu jsem pro návrh svého tvůrčího projektu zvolila jednu z významných kulturních památek ve městě Český Krumlov. Účastníky projektu budou děti a mladí lidé, kteří navštěvují základní školy a gymnázium ve městě. Mládež se bude zábavnou formou seznamovat s rozsáhlým historickým objektem bývalé jezuitské koleje nacházejícím se v Horní ulici ve městě Český Krumlov. Současným návštěvníkům města i místním obyvatelům je znám jako hotel Růže.

Svůj projekt člením na část teoretickou a na návrh řešení praktické části. V teoretických východiscích práce jsem se zabývala významem výchovy ke vztahu ke kulturně historickému dědictví pro mladou generaci a nastínila velký vzdělávací potenciál kulturně historického dědictví. V podkapitole 3.4 zkoumám přístupy moderní pedagogiky, obsah vzdělávání na základních a středních školách tak, jak je stanoven v kurikulárních dokumentech. Zmiňuji se o klíčových kompetencích, průřezových tématech, vzdělávacích oblastech a provázanosti poznatků z různých oborů. Samostatně se zabývám projektovou výchovou a vyučováním.

V odborné pedagogické literatuře hledám odpovědi na otázku, jak předávat kulturní dědictví mladým lidem, jaké metody použít pro doplnění tradičních výukových metod, jak vytvořit smysluplný mezigenerační dialog, který povede k poznávání kulturních památek a k péči o ně. V podkapitole 3.5, kterou jsem nazvala *Edukační aktivity ve volném čase*, zdůrazňuji význam pedagogického působení ve volném čase v procesu poznávání kulturních památek a provázanost výchovy formální, neformální i informální. Kapitola 4 je věnována spolupráci škol a dalších kulturních a vzdělávacích institucí, mezi něž řadím pro potřeby diplomové práce muzea, galerie a Národní památkové ústavy. Kapitola 5 se zamýšlí nad významem regionální výuky pro mladého člověka. Šestá kapitola přináší *nové nápady, inspirace, plány, zkušenosti*, jak je uvedeno i v jejím názvu. V této kapitole, v podkapitolách 6.1 a 6.2 představuji čtenářům bývalou jezuitskou kolej a řeholní řád Tovaryšstva Ježíšova. V následující kapitole definuji kulturní památky a uvádím výchovný potenciál konkrétního památkového objektu, bývalé jezuitské koleje. Kapitola 7 přibližuje metodiku přípravy projektu. V této kapitole jsou rovněž formulovány cíle projektu, harmonogram, jsou zde uvedeny cílové skupiny, kterým je projekt věnován. Dále následuje v kapitole 8 metodika činnosti.

Projekt člením na čtyři dílčí projekty, ve kterých se žáci a studenti budou tvůrčím způsobem seznamovat s památkovým objektem jezuitské koleje z pohledu čtyř profesí zastoupených v Národním památkovém ústavu. Jedná se o profese dokumentátora, restaurátora, průvodce a historika. Dílčí týmy budou mít samostatný program, který

rovněž rámcově v diplomové práci prezentuji. Metodika činnosti představuje rámcový plán činnosti včetně výstupů každého z dílčích týmů. V diplomové práci rovněž uvádím, jak budou sbírány, analyzovány a zpracovány výsledky činnosti, jakým způsobem budou interpretovány, jak budou hodnoceny jednotlivé projektové aktivity, zmiňuji se o technikách zpětné vazby. Podkapitola 8.1.5 rozvádí výstupy jednotlivých dílčích projektů. Samostatná podkapitola diplomové práce 8.3 popisuje metody, které budou při projektových aktivitách využívány.

Návrh řešení praktické části projektu se detailně věnuje čtvrtému dílčímu projektu, který prostřednictvím profese historika zkoumá výuku na jezuitských školách, jejíž součástí bylo také divadlo. Hlavním úkolem a zároveň výstupem dílčího týmu tohoto projektu bude realizované divadelní představení. V tabulce uvádím rámcový plán činnosti čtvrtého dílčího projektu a rovněž rámcový plán činnosti, který se vztahuje k přípravě a realizaci uvedeného představení. Podrobnější popis jednotlivých aktivit je rovněž součástí mé diplomové práce.

Mým cílem bylo vytvořit teoretický návrh tvůrčího projektu, který nabídne učitelům, žákům a studentům základních škol a Gymnázia v Českém Krumlově možnosti edukačního využití jedné významné památky ve městě, představí možnost, jak zprostředkovat obsah regionálního kulturně historického dědictví mladé generaci. Vybrala jsem budovu bývalé jezuitské koleje v Českém Krumlově, dnes hotelu Růže. Stanovila jsem dílčí cíle projektu, které povedou k uskutečnění primárního cíle. Různé možnosti edukačního využití tohoto památkového objektu jsem ve své diplomové práci představila ve čtyřech dílčích projektech a v jejich aktivitách. Tyto projekty je možné realizovat i samostatně.

Mou snahou bylo zohlednit při vytváření návrhu projektu rámcové vzdělávací programy základních škol a gymnázia a klíčové kompetence. Při vymezení cílové skupiny jsem navazovala na školní osnovy. Zamýšlela jsem se nad komplexností výuky, nad propojováním jednotlivých předmětů v rámci této výuky. Jako pedagoga volného času mě zajímalo propojení pedagogického působení ve výuce a ve volném čase, které však nelze pojímat zcela jednotně. Zda se podaří naplnit cíle projektu a zda bude úspěšný, bude možné zhodnotit až po jeho realizaci. Předběžný zájem o tyto činnosti projevilo Informační centrum města Český Krumlov.

Přestože památkový objekt bývalé jezuitské koleje již několikrát změnil svou funkci i svého majitele, stále si zachovává duch místa, jedinečný „*Genius Loci*“, který má pro svůj duchovní rozměr ve vztahu ke kulturně historickému dědictví hluboký

význam. Vnímání a porozumění „*Geniu Loci*“ napomáhá každému z nás k nalezení vlastní identity, což je zvláště pro současnou mladou generaci velmi důležité. Každého člověka ovlivňuje prostředí, může v něm vyvolávat harmonické pocity, dodávat mu energii, může ho motivovat či inspirovat. Mým úsilím je, aby tato inspirace vedla mladou generaci k poznání a k péči o kulturní památky, k odpovědnosti za prostředí, ve kterém všichni společně žijeme.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

ACCC–CENTRAL ACCC–AUSTRIAN CZECH CULTURAL COOPERATION. *Cross Border Schule: Regionale Kunst und Geschichte in der grenzüberschreitenden Perspektive* [online]. Engerwitzdorf: Central European Cultural Cooperation EWIV, 2006, 2014 [cit. 2014-01-22].

Dostupné na WWW: <http://www.ac-cc.net/index.php/cz/cross_border_schule.html>.

BEDŘICH, M. Živý kostel, živá památka, živé umění. *IForum časopis Univerzity Karlovy*. 2011, roč. 3, sešit 21. ISSN 1214-5726.

Dostupné na WWW: <<http://iforum.cuni.cz/IFORUM-11552.html>>.

BENEŠ, Z. Regionální historiografie a školní dějepis. In: *Regionální dějiny ve výuce dějepisu*. Veselý, M., Hrubá, M. 1. vyd. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně, 2007, 9–30. 80-7044-843-1.

BOBKOVÁ-VALENTOVÁ, K. *Každodenní život učitele a žáka jezuitského gymnázia*. Vydání první. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1082-5.

Brána muzea otevřená: Průvodce na cestě muzea k lidem a lidí do muzea. 1. vyd. Náchod: JUKO, 2002. ISBN 80-86213-28-5.

BRANCHESI, L. *Heritage Education for Europe: Outcome and perspective*. Roma: Armando, 2007. ISBN 978-88-6081-002-1.

BŮŽEK, V. a kol. *Dvory velmožů s erbem růže: Všední a sváteční dny posledních Rožmberků a pánů z Hradce*. Vydání první. Praha: Mladá fronta, 1997. ISBN 80-204-0651-4.

BŮŽEK, V. a kol. *Zlatý věk Českokrumlovska 1550-1620*. Český Krumlov: Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Státní okresní archiv Český Krumlov, 2002. ISBN 80-238-9842-6.

BŮŽEK, V. Region v historickém diskursu, *Jihočeský sborník historický*, 2003, roč. 72, s. 5–13.

CICHROVÁ, K. Nové trendy ve zprostředkování kulturních památek ve Francii. *Zprávy památkové péče*. 2010, roč. 70, č. 1, s. 66, ISSN 1210-5538.

CICHROVÁ, K. Edukativní programy jako nástroj zprostředkování kulturních hodnot památkového fondu školní mládeži. *Zprávy památkové péče*. 2010, roč. 70, č. 2, s. 115–116, ISSN 1210-5538.

ČERNÁ, M. *Dějiny výtvarného umění*. 5. rozšířené a upravené vydání. Praha: Idea servis, konsorcium, 2008. ISBN 978-80-85970-63-0.

ČESKÝ KRUMLOV. Horní č. p. 154 [online] 2014. [cit. 29. února 2014].
Dostupné na WWW:
<http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_objekt_hor154.xml>.

ČESKÝ KRUMLOV: Státní oblastní archiv Třeboň, pracoviště Státní okresní archiv Český Krumlov, Sbirka rukopisů, č. 589 Nikolaus Urban von Urbanstadt, *Geschichte und Beschreibung der befreiten Berg-und Schutzstadt Böhmisch Krummau I*, 1841,

ČORNEJOVÁ, I. *Tovaryšstvo Ježíšovo: Jezuité v Čechách*. Vydání první.
Praha: Mladá fronta, 1995, 245 s. ISBN 80-204-0471-6.

Dokumenty. *ZŠ Za Nádražím* [online]. Český Krumlov, 2013 [cit. 2014-03-05].
Dostupné na WWW: <<http://www.zsnadrazi.cz/index.php?id=download>>.

FOLTÝN, D. *Prameny paměti. Sedm kapitol o kulturně historickém dědictví pro potřeby výchovné praxe*.
Praha: Katedra dějin a didaktiky dějepisu Pedagogické fakulty v Praze, 2008.
ISBN neuvedeno.

GALAJDOVÁ, K. *Možnosti mimoškolního vzdělávání*. Vydání první.
Hradec Králové: Gaudeamus, 2009. ISBN 978-80-7041-803-1.

GAŽI, M. a kol. *Český Krumlov: Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví*. Vydání první. České Budějovice: Národní památkový ústav, 2010.
1039 s. Collections, 3. ISBN 978-80-85033-26-7.

Gymnázium, Český Krumlov. *Gymnázium, Český Krumlov* [online]. 2014.
vyd. Český Krumlov, 2001, 2014-03-02 [cit. 2014-03-08].
Dostupné na WWW: <<http://www.gymck.cz/>>.

HEROUT, J. *Slabikář návštěvníků památek*. Praha: Tvorba, 2001.
ISBN 80-85386-92-5; EAN 9788086516400.

HESOVÁ, A. et al. *Klíčové kompetence ve výuce na základní škole a na gymnáziu: Metodická příručka*. 1. vydání. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, divize VÚP, 2011. ISBN 978-80-87000-72-4.

Historie jezuitského řádu: Jezuité v českých zemích. In: *Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova: Ad maiorem dei gloriam* [online].
Praha: Česká provincie Tovaryšstva Ježíšova, 2008 [cit. 2014-02-07].
Dostupné na WWW: <<http://www.jesuit.cz>>.

Historie městského divadla v Českém Krumlově. *Encyklopedie: Historie města Český Krumlov* [online]. Český Krumlov: Oficiální informační systém Český Krumlov, 2006, 2014 [cit. 2014-03-23]. Dostupné na WWW:
<http://www.ckrumlov.info/docs/cz/mesto_histor_mesdiv.xml>

HOFBAUER, B. Vývoj, současný stav a výhled pedagogiky volného času v České republice. In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*. Vydání první. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2006, s. 32-44. ISBN 80-7040-849-9.

HOFBAUER, B. *Kapitoly z pedagogiky volného času: Soubor pojednání o volném čase a jeho výchovném zhodnocování*. 1. vydání. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, 2010. ISBN 978-80-7394-240-3.

HORÁČEK, R. *Galerijní animace a zprostředkování umění*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 1998. ISBN 80-7204-084-7.

Horní č. p. 154. *Encyklopedie: Objekty v historické části města Český Krumlov* [online]. Český Krumlov: Oficiální informační systém Český Krumlov, 2006, 2014 [cit. 2014-03-24]. Dostupné na WWW: <http://www.encyklopedie.ckrumlov.cz/docs/cz/mesto_objekt_hor154.xml>.

JAGOŠOVÁ, L., JŮVA, V., MRÁZOVÁ, L. *Muzejní pedagogika: Metodologické a didaktické aspekty muzejní edukace*. 1. vydání. Praha: Paido, 2010. Kultura a edukace, 1. ISBN 978-80-7315-207-9.

JANÍK, T., MAŇÁK, J., KNECHT, P. *Cíle a obsahy školního vzdělávání a metodologie jejich utváření*. 1. vydání. Brno: Paido, 2009. ISBN 978-80-7315-194-2.

JANÍK, T., PEŠKOVÁ, K. et al. *Školní vzdělávání: podmínky, kurikulum, aktéři, procesy, výsledky*. 1. Vyd. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6132-3.

JŮVA, V. *Dětské muzeum - edukační fenomén pro 21. století*. 1. vyd. Brno: Paido, 2004. ISBN 80-7315-090-5.

KALHOUS, Z., OBST, O. a kol. *Školní didaktika*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.

KAPLÁNEK, M. Specifické přístupy a metody pedagogiky volného času. In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*. Vydání první. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2006, s. 45-47. ISBN 80-7040-849-9.

KAPLÁNEK, M. *Animace: Studijní text pro přípravu animátorů mládeže*. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0565-4.

Katalog povolání. *Národní soustava povolání* [online]. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, 2012 [cit. 2014-03-18]. Dostupné na WWW: <<http://www.nsp.cz/>>.

KRATOCHVÍLOVÁ, J. *Teorie a praxe projektové výuky*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, 2006. ISBN 80-210-4142-0.

Kulturní dědictví a udržitelný rozvoj místních komunit ve školní praxi: Metodická doporučení a příklady dobré praxe pro učitele základních a středních škol.
Havlůjová H., Lešnerová J. Praha: Brontosauří ekocentrum Zelený klub (BEZK), 2012.
ISBN 978-80-905254-0-5.

Kulturní památky. *Ministerstvo kultury* [online]. Praha: Ministerstvo kultury, © 2007 [cit. 2014-03-04]. Dostupné na WWW: <http://www.mkcr.cz/cz/kulturnidedictvi/pamatkovy-fond/pamatkovy_fond/kulturni-pamatky-18042/>.

LOMBARDOVÁ, V. *Počátky jezuitské koleje v Českém Krumlově*. Vydání první. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2010. Collections: Český Krumlov Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví, 3. ISBN 978-80-85033.

MALINA, J. a kol. *Antropologický slovník: aneb co by mohl o člověku vědět každý člověk (s přihlédnutím k dějinám literatury a umění)*. Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2009. ISBN 978-80-7204-560-0.
Dostupné na WWW: <<http://is.muni.cz/do/1431/UAntrBiol/el/antropos/index.html>>.

MAŇÁK, J., ŠVEC, V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

MILLER, R. F. *Moc a tajemství jezuitů*. Vydání třetí. Praha 1: Rybka Publishers, 2006. ISBN 80-86182-98-3.

Ministerstvo kultury [online]. Praha, 2007 [cit. 2014-01-27].
Dostupné na WWW: <<http://www.mkcr.cz/kulturni-dedictvi/pamatkovy-fond/odbor-pamatkove-pece/>>.

NÁRODNÍ PAMÁTKOVÝ ÚSTAV ÚZEMNÍ ODBORNÉ PRACOVÍŠTĚ V TELČI. *Památky jinak: Edukační projekty NPÚ - ÚOP v Telči* [online]. Telč, 2014, 20. 1. 2014 [cit. 2014-01-22]. Dostupné na WWW: <<http://www.npu-telc.eu/pamatky-jinak/>>.

NOVOTNÝ, M. et al. *Dějiny vyššího školství a vzdělanosti na jihu Čech od středověkých počátků do současnosti*. 1. vydání. České Budějovice: Jihočeská universita v Českých Budějovicích, 2006. ISBN 80-7040-883-9.

OLŠAN, J. *Zahrady v obrazu města a krajiny Českého Krumlova*. Vydání první. České Budějovice: Národní památkový ústav, územní odborné pracoviště v Českých Budějovicích, 2010. Collections: Český Krumlov Od rezidenčního města k památce světového kulturního dědictví, 3. ISBN 978-80-85033.

PARKAN, F. a kol. *Výchova ke vztahu ke kulturně historickému dědictví: Metodická příručka*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Pedagogická fakulta, 2008. ISBN 978-80-7290-287-3.

Pedagogika volného času. *Teologická fakulta Jihočeské univerzity v Českých Budějovicích: Studium pedagogiky volného času* [online]. České Budějovice, 2008, 24. 3. 2014 [cit. 2014-02-13].
Dostupné na WWW: <<http://www.tf.jcu.cz/uchazec/obory/pvc>>.

- PELÁNEK, R. *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-353-6.
- PETRÁŇ, J. a kol. *Dějiny hmotné kultury II*. Vydání 1. Praha: Karolinum, 1997. ISBN 80-7184-086-6.
- POLEHLA, P. *Edmund Campion o vzdělání, rétorice a jeho drama Ambrosia*. Brno, 2009. Disertační práce. Masarykova univerzita. Vedoucí práce P. Osolsobě.
- POLEHLA, P. *Jezuitské divadlo ve službě zbožnosti a vzdělanosti*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2011, 163 s. ISBN 978-80-87378-81-6.
- POSPÍŠIL, A. *Kastellologie jako historicko-kulturní inspirační zdroj v oblasti výtvarné edukace*. Praha, 2011. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Pedagogická fakulta. Katedra výtvarné výchovy. Vedoucí práce P. Šamšula.
- PRIES, M. Význam volného času v měnící se společnosti.
In: *Výchova a volný čas: Sborník příspěvků 1. mezinárodní konference o výchově a volném čase*. Vydání první. České Budějovice: Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, Teologická fakulta, 2006, s. 10–16. ISBN 80-7040-849-9.
- PRŮCHA, J. *Moderní pedagogika*. Čtvrté aktualizované vydání. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-503-5.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha, MŠMT, ve znění platném k 1. 9. 2013.
- RAVIER, A. *Ignác z Loyoly zakládá Tovaryšstvo Ježíšovo*. Vydání první. Velehrad: Refugium Velehrad-Roma, 2002. ISBN 80-86045-97-8.
- ŘEZÁČ, J. *Sociální psychologie*. Brno: Paido, 1998. ISBN 80-85931-48-6.
- SITNÁ, D. *Metody aktivního vyučování: Spolupráce žáků ve skupinách*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2013. ISBN 978-80-262-0404-6.
- SKALKOVÁ, J. *Obecná didaktika*. 2. rozšířené a aktualizované vydání. Praha: Grada Publishing, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.
- SLAVÍK, J. *Zážitková pedagogika – K čemu má smysl se vracet: Gymnasion*. Praha: Prázdninová škola Lipnice – Outward Bound ČR, 2007, č. 8, s. 36-37. ISSN 1214-603X.
- SPOUSTA, V. *Teoretické základy výchovy ve volném čase*. Brno: Masarykova univerzita, 1994. ISBN 80-210-1007-X.
- ŠVARŤÍČEK, R. *Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách*. 1. vyd. Portál, 2007. ISBN 80-7367-313-4.
- UHER, B. Pojetí člověka v Komenského pedagogických dílech. *Studia Comeniana et Historica*. 1985, roč. XV, č. 29, s. 137-140.

ŠTĚDRÁ, M. *Život všední a život sváteční v krumlovské jezuitské koleji: Výchovné snahy, metody a cíle*. České Budějovice, 2012. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra církevních dějin. Vedoucí práce M. Weis.

Vydařené sympozium o edukaci na památkách: Památky nás baví. *Národní památkový ústav* [online]. Praha, 2013 [cit. 2014-03-09].
Dostupné na WWW: [http: <http://www.npu.cz/news/13225-n/>](http://www.npu.cz/news/13225-n/).

WEBER, O. *Mitteilungen des Vereines für Geschichte der Deutschen in Böhmen*.LIV. Jahrgang, Prag 1916, Selbsverlag des Vereines.

WEIS, M.. Jezuitská kolej v Českém Krumlově. In: *Všechno je milost: Sborník k počtě 80. narozenin Ludvíka Armbrustera*. Vydání 1. Praha: Karolinum, 2008, s. 589-595. Opera Facultatis theologiae catholicae Universitatis Carolinae Pragensis: Theologica et Philosophica., (sv. 11). ISBN 978-80-246-1505-9.

Zámecká věž v Českém Krumlově. *Turistický informační portál Český Krumlov.com* [online]. Praha, 2010-2011 [cit. 2014-03-18].
Dostupné na WWW: <http://www.ceskykrumlov.com/prohlidka/hrad-a-zamek-cesky-krumlov/zamecka-vez/>.

SEZNAM PŘÍLOH

- Příloha I. Rozvrh jednotlivých tříd jezuitského gymnázia (datace neuvedena)
- Příloha II. Jezuitské divadlo Český Krumlov, školní divadelní hra, argumentum, latinský rukopis
- Příloha III. Jezuitské divadlo Český Krumlov, školní divadelní hra, argumentum, tisk, titulní strana
- Příloha IV. Pracovní list
- Příloha V. 1x DVD (prezentace projektu, evidenční listy movitých kulturních památek)

ORDO ET DISTRIBUTIO

Docendorum et Agendorum
per singulas Classes Scholarum Humaniorum.

	Primo Semestri		Altero Semestri	
	<i>Mane</i>	<i>Post meridiem</i>	<i>Mane</i>	<i>Post meridiem</i>
In Principiis	<ol style="list-style-type: none"> 1. Penforum de memoria et de scripto exactio et correctio. (*) 2. Libri scholastici explicatio. (**) 3. Subiunctum continuo examen. (***) 4. Instructio de Analyfi. 5. Analyfis Sententiarum, et Comeni. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Comeni explicatio. 2. Historia Sacra Veteris et Novi Testamenti. 3. Arithmeticae repetitio. 4. Catechismus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Libri scholastici continuata explicatio. 2. Comeni continuata explicatio. 3. Analyfis Placidi et Dialogorum. 4. Exercitationes Syntheticae seu Compositiones. 5. Geographia Germanicae et Circuli Aultriaci. 6. Graeca lectio et scriptio. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Exercitationes analyticae et syntheticae alternatim. 2. Historia Sacra Veteris et Novi Testamenti. 3. Arithmeticae repetitio continuata. 4. Catechismus.
Grammatica	<ol style="list-style-type: none"> 1. Derivationis et Compositionis explicatio. 2. Libri scholastici explicatio. 3. Examina, Analyfes, et Syntheses. 4. De usu Adagiorum instructio. 5. Geographia recens. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Historia. 2. Notiones rerum physicarum. 3. Arithmeticae germanicae pars I. 4. Graecum. 5. Catechismus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interpretatio Excerptorum ex Chompré Tom. I. praesentibus saepe Biographia. 2. Instructio de Dialogis conficiendis. 3. Elaboratio Dialogorum germanicorum et latinorum. 4. Geographiae veteris pars. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interpretatio Excerptorum continuata. 2. Ex Historia naturali: De regno minerali. 3. Historia. 4. Arithmeticae germanicae pars I. 5. Graecum. 6. Catechismus.
Syntaxi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Libri scholastici explicatio. 2. Antiquitatum Romanarum compendium. 3. De ratione legendi Auctores classici. 4. Geographiae veteris pars. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interpretatio Auctorum ex Chompré Tom. II. 2. Historia. 3. Ex Historia naturali: De plantis. 4. Arithmeticae germanicae pars II. 5. Graecum. 6. Catechismus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. De ratione conficiendarum epistolarum. 2. Elaboratio epistolarum germanicarum et latinarum. 3. Geographia recens. 4. Prologia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Interpretatio Auctorum ex Chompré Tom. II. et libro scholastico. 2. Historia. 3. De plantis continuatio. 4. Arithmeticae germanicae pars II. 5. Graecum. 6. Catechismus.
Rhetorica	<ol style="list-style-type: none"> 1. Libri scholastici explicatio. 2. Exercitationes Latinae quotidianae. 3. Geographia recens. 4. De Pronunciatione oratoria. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Exercitationes Lectionis et Pronunciationis alternatae. 2. Interpretatio Auctorum ex Chompré Tom. III. et libro scholastico. 3. Historia. 4. Ex Historia naturali: De animalibus. 5. Arithmetica Latina. 6. Catechismus. (****) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praelectio Auctorum ex Chompré Tom. IV. 2. Elaborationes oratoriae. 3. Geographia. 4. Orationis Latinae, et tandem Germanicae elaboratio publica in schola. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praelectio Auctorum ex Chompré Tom. IV. 2. Historia. 3. Arithmetica Latina. 4. Elaborationes oratoriae.
Poesi	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mythologia. 2. Libri scholastici explicatio. 3. Elaborationes oratoriae lingua vernacula et Latina alternatim. 4. Geometriae practicae rudimenta. 5. Geographia. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Repetitio Prologiae. 2. Animadvertiones de Poesi Germanica. 3. Praelectio Auctorum ex Tom. VI. Chompré et libro scholastico. 4. Historia Patriae. 5. Catechismus. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Libri scholastici explicatio. 2. Praelectio Auctorum ex Chompré Tom. V. 3. Elaborationes alterae Latinae et Germanicae. 4. Algebrae rudimenta. 5. Geographia cum saepea nomina problemata. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Praelectio Auctorum ex Chompré Tom. V. vel VI. et libro scholastico. 2. Historia Augustae Domus Habspurgicae. 3. Elaborationes Germanicae tantum. 4. Prima principia Heraldicae et Chronologicae. 5. De Encyclopaedia.

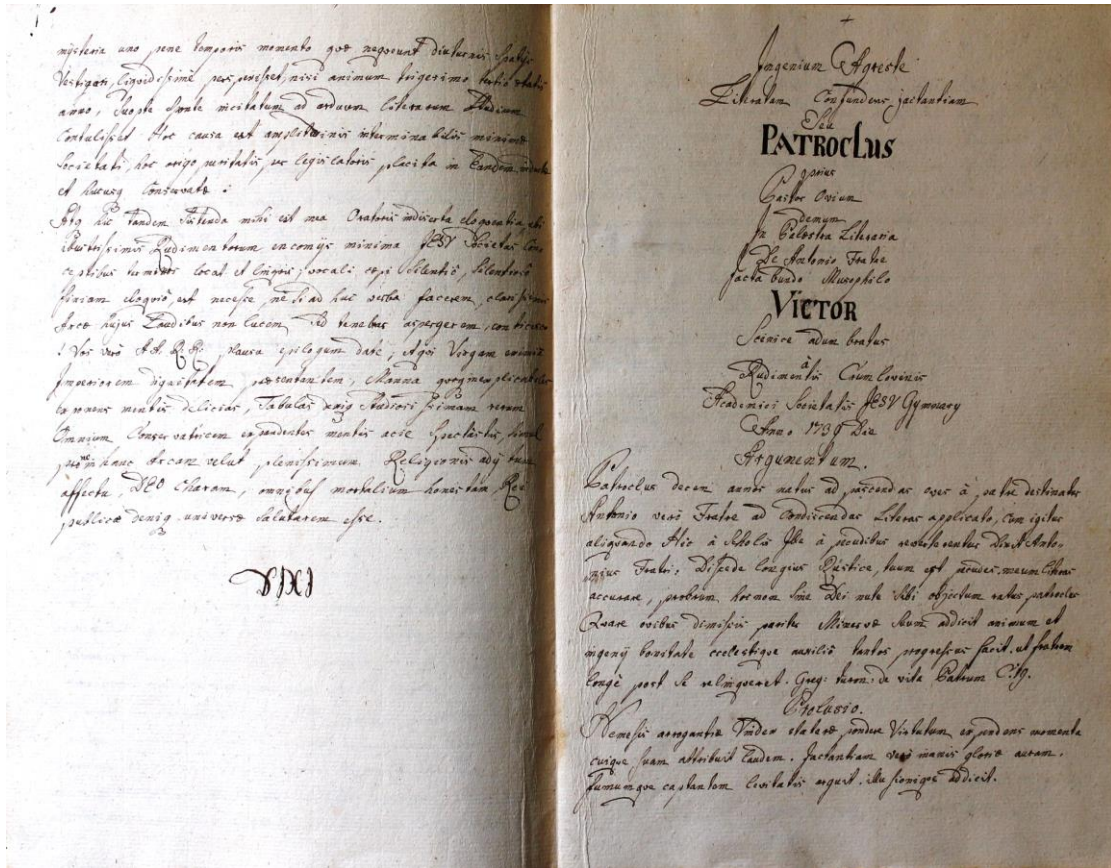
(*) Penforum praememoria primum genus fuit *Primitivum*. — In enumerationibus diligenter Germanicae ac Latinae Orthographiae: tum utriusque Calligraphiae habenda ratio. Emendatio quotidiana est per omnes Classes.

(**) Perpetuo adjuvanda animadvertiones et indicationes ad *Grammaticam Germanicam*.

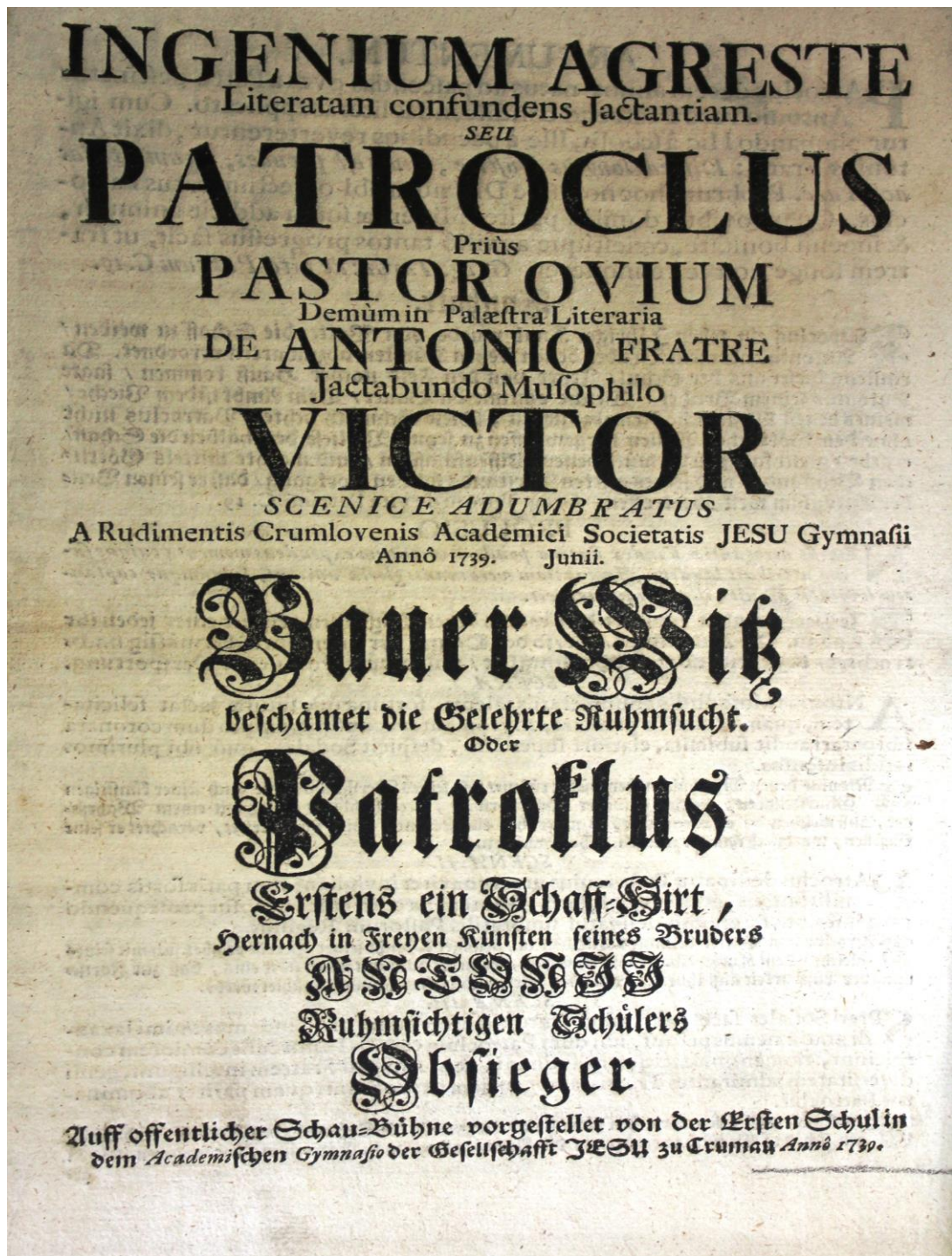
(***) Examen universi explanationibus et enumerationibus omnibus adjuvandum: i saepe observatio per omnes Classes applicanda, neque unquam omittenda est.

(****) Generum per Classes Rhetoricae et Poesiae dictis disposita statum traditur.

Příloha I. Rozvrh jednotlivých tříd jezuitského gymnázia (datace neuvedena)

Příloha II. Jezuitské divadlo Český Krumlov, školní divadelní hra, argumentum, latinský rukopis

Příloha III. Jezuitské divadlo Český Krumlov, školní divadelní hra, argumentum, tisk, titulní strana

Obr. 1

Obr. 2

- Řád Tovaryšstva Ježíšova byl založen Ignácem z Loyoly roku 1534 a schválený papežem roku 1540. Jeho činnost byla naplněna protireformačním úsilím a snahou o obnovu vlivu katolické církve. Jezuité působili na náboženský život celého města a jeho širokého okolí. Jedním z hlavních úkolů členů řádu byla výchova mládeže.

Úkoly pro tebe:

Víš, jak vypadá znak jezuitského řádu? Nalezneš ho na budově jezuitské koleje. Poříd' jeho fotografii. Dohledej v literatuře a přelož heslo jezuitského řádu „*Ad maiorem dei gloriam*“

Obr. 3

- Jezuitský řád povolal do Českého Krumlova Vilém z Rožmberka. V roce 1586 byl položen základní kámen pro stavbu jezuitské koleje. V polovině 17. století se celý areál jezuitského řádu v Českém Krumlově rozšířil o novou budovu jezuitského divadla (Horní č. p. 153), které navázalo na tradici staršího dřevěného jezuitského divadla a především o raně barokní stavbu nového jezuitského semináře z let 1650–1652 (Horní č. p. 152).
- Tato rozsáhlá dvoupatrová budova je čtyřkřídlovou stavbou, vystavenou kolem centrálního obdélného dvora. Hlavní průčelí směrem do Horní ulice je zdobeno renesančním sgrafitem a v lunetách pod římsou nástěnnými malbami s motivy českých světců...

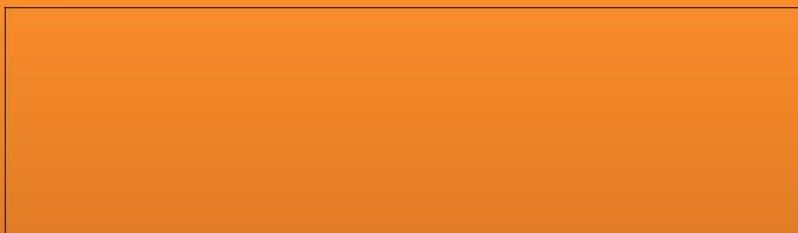
Obr. 4

- Fasády nádvoří jsou rovněž zdobeny sgrafity, nástěnnými malbami pod římsou, znaky zakladatelů jezuitské koleje Viléma z Rožmberka a jeho čtvrté manželky Polyxeny Rožmberské z Pernštejna a symbolem jezuitského řádu IHS z roku 1587. Na protějším průčelí dvora nad vstupním portálem je opět vymalován rožmberský jezdec, pernštejnský znak se zubrem a mezi nimi letopočet 1587. Zadní průčelí je hladké a zdobeno opět lunetovou římsou a bohatě malovanými slunečními hodinami.

Obr. 5

- Úkoly pro tebe.
- Doplní text a zjistí, o které svěřence v lunetách pod římsou se jedná
- V dostupné literatuře se dozvíš, jak se jmenoval dvorní rožmberský stavitel a z jaké země pocházel. Rozšiř základní text v pracovním listu o tuto informaci.
- Najdi na budově koleje symbol jezuitského řádu IHS z roku 1587.
- Budova této bývalé jezuitské koleje si v sobě zachovává množství renesančních prvků, řadu z nich uvidíš hned na první pohled na uliční i dvorní fasádě. Zkus je nakreslit.

- Víš, jaký je název jezuitské koleje v Praze a jaké je její současné využití?

Obr. 6

- Řeholní Řád Tovaryšstva Ježíšova vytvořil nejdůkladnější školský a pedagogický systém druhé poloviny šestnáctého a sedmnáctého století. Věnoval se střednímu školství a také vyučování na univerzitách. Povinnost vyučovat měli po určitou dobu všichni členové jezuitského řádu. Na prvním místě veškerého studia byla zbožnost (pietas). Mezi předměty studentů na šestiletém gymnáziu se řadilo náboženství, gramatika, rétorika, poetika, latina, základy řečtiny, četba, historie, zeměpis, matematika, zpěv. Odpolední vyučování v pátek nebo v sobotu bylo věnováno katechismu. Důraz byl kladen na časté opakování látky, na aktivní přístup chlapců ke vzdělání.

- Úkoly pro tebe:
- V roce 1584 zahájil výuku v Českém Krumlově jezuita, který se později stal prvním rektorem jezuitské koleje. Zjistí jeho jméno.
- Víš, jaký byl vyučovací jazyk na jezuitském gymnáziu?

Obr. 7

- Divadelní představení byla neodmyslitelnou součástí řádové výuky. Úkolem divadla bylo prezentovat školu navenek. Z chlapců se stávali herci, kteří vystupovali před rodiči, spolužáky, učiteli, ale i významnými představiteli města. Byli vedeni k vlastní básnické tvorbě, k vymýšlení scének, které mohli po schválení učitelem přednést na veřejnosti. S touto zkušeností jim nečinilo problémy naučit se rozsáhlé texty ani vystupovat před mnoha lidmi. Divadlo rozvíjelo jejich paměť, řečnické a intelektuální schopnosti, správné držení těla a gestikulaci. Vštěpovalo jim ctnosti, na které řád Tovaryšstva Ježíšova velmi dbal a které považoval za důležité. Vrcholnou ctností byla pietas (zbožnost). Divadelní představení škola pořádala jednou ročně, většinou na konci školního roku, na konci masopustu, po velikonocích. Při slavnostních příležitostech byla divadelní představení velmi nákladná, propojená s hudbou a tancem. Zapůjčovaly se nákladné kostýmy, šperky, nábytek i koně. Autory her byli sami učitelé gymnázia. Hrály se hry biblické, novozákonní, hry ze života světců, hry historické, i hry, které čerpaly náměty ze života obyčejných lidí.

- Úkoly pro tebe:
- Popiš, jak vypadala jezuitská studentská představení? V čem se lišila od současného divadla?

Obr. 8

• Byl významným pedagogem, literátem a historikem. Pocházel z nezámožné měšťanské katolické rodiny. Vzdělání získal většinou v jezuitských školách a velice záhy vstoupil do jezuitského řádu. Po studiích filosofie vyučoval v jezuitských kolejích v Praze, Třeboni, Brně, Jičíně, Jindřichově Hradci či Českém Krumlově, kde pobýval v domě Horní č. p. 154. Napsal několik učebnic a didaktických divadelních her. V té době se seznámil s historickými prameny z archivů a knihoven. Jeho nejrozsáhlejším historickým a vlastivědným dílem jsou "Rozmanitosti z historie Království českého". Nejznámější prací tohoto učenice je vlastenecký spis "Obrana jazyka slovanského, zvláště pak českého".

• Úkol pro tebe:
• Znáš jeho jméno?

Obr. 9

ABSTRAKT

ŠTĚDRÁ, M. *Jezuitská kolej v Českém Krumlově: Možnosti edukačního využití regionální památky ve školní výuce i mimo ni*. České Budějovice 2014. Diplomová práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce M. Filip.

Klíčová slova: Kulturně historické dědictví, výchova ke kulturně historickému dědictví, region, regionální historie, památka, památkový objekt, památková péče, muzejní edukace, muzejní pedagogika, kurikulum, didaktický program, rámcový vzdělávací program, školní vzdělávací program, klíčové kompetence

Cílem mé diplomové práce je připravit tvůrčí projekt v rámci spolupráce základních škol a Gymnázia v Českém Krumlově s Národním památkovým ústavem v Českých Budějovicích. V projektu nastíním velký vzdělávací potenciál, který obor památková péče může školám nabídnout. Představím možnosti edukačního využití jednoho památkového objektu v rámci města Český Krumlov. Své zkušenosti a vědomosti propojím s vědomostmi a zkušenostmi pedagogů vyučujících dějepis. Budu vycházet z odborné literatury z oblasti pedagogiky a památkové péče, z regionální historie, z kurikulárních dokumentů, z výzkumů, jejichž výsledky jsou zveřejněny na internetových stránkách. Projekt bude zaměřen na doplnění a zpestření učiva, které je probíráno ve školní výuce a přispěje nejen k efektivní prezentaci památkových hodnot, ale také rozvoji vzdělanosti, kreativity a hodnotové orientace cílových skupin ve prospěch dobrovolné a udržitelné péče o kulturní dědictví.

ABSTRACT

The Jesuit College in Český Krumlov

Options for educational use of regional monument in the classroom
and in leisure time

Key words: Cultural and historical heritage , education of the cultural historical heritage, region, regional history, monument, conservation , museum education, museum pedagogy, curriculum, didactic program, the general educational program, school educational program, key competencies

The aim of my thesis is to prepare a creative project in cooperation of primary schools and Gymnasium in Český Krumlov with the National Heritage Institute in České Budějovice. In the project I am going to outline the great educational potential which that discipline may offer to schools. I am going to introduce the educational possibilities of using one monument within the city of Český Krumlov. I am going to link my experience and knowledge with the experience and knowledge of teachers (lecturers who teach history). I am going to proceed from the literature of pedagogy and monument care, regional history, the curriculum, the research and the results of which are published on the website. The project is going to be focused on complementing and diversification of the curriculum, which is discussed in schools and it/the project will contribute not only to the effective presentation of heritage values, but also to the development of education, creativity, and value orientation of the target groups in favour of the voluntary and sustainable care of the cultural heritage.